

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

5. Büyük Üstat Mesajı.....Ömer KÖKER
7. Message From The Grand Master.....Ömer KÖKER
9. Büyük Mahfil Umumi Heyet Toplantısı No: 4 4/9/1955
Derleyen: Erdal TÜRKER
22. Ma'at.....Eren ERBABACAN
35. İtalya ve Türkiye Arasındaki İlişkilerde..... Emanuela LOCCI
Emanuele Carasso Çeviren: O. Umut TURAN
49. Sussex Dükü: İki Ülkede Büyük Üstat.....Andreas C. RIZOPOULOS
Çeviren: Yavuz AŞLAK
64. Avrupa'da Ortaçağ Dönemindeki Kardeşlik.....Korkut ANIÇ
ve Dayanışma Kuruluşları Ender SARGIN
Cem KÜTÜK
Mert DUYGAN
81. İngiltere Tek Başına Değil: 1813 BirleşmesininJohn BELTON
Dört Uluslu Tarihi Çeviren: Celil LAYİKTEZ
93. Localardan Haberler.....Mimar SİNAN
118. Aramızdan Ayrılanlar.....Mimar SİNAN
119. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları.....Mimar SİNAN

YIL : 2013

NO : 160

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şâni Yüce Kur'an (III: 139)

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz Sahibi : AHMET ŞENKUT

Yazı İşlerini fiilen idare eden : ERGİN KOPARAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR. ÜYELERE MAHSUSTUR. PARAYLA SATILMAZ.
ISSN 1301-2762

SAYI:160 • Nuruziya Sokağı No: 9 34430 Beyoğlu – İstanbul
Tel: 0212 251 26 50 EKİM 2013

5. Büyük Üstat Mesajı	Ömer KÖKER
7. Message From The Grand Master	Ömer KÖKER
9. Büyük Mahfil Umumi Heyet Toplantısı No:4 4/9/1955	Derleyen: Erdal TÜRKER
22. Ma'at	Eren ERBABACAN
35. İtalya ve Türkiye Arasındaki İlişkilerde
Emanuele Carasso	Emanuela LOCCI
49. Sussex Dükü : İki Ülkede Büyük Üstat	Çeviren: O. Umut TURAN
Andreas C. RIZOPOULOS
64. Avrupa'da Ortaçağ Dönemindeki Kardeşlik
ve Dayanışma Kuruluşları	Çeviren: Yavuz AŞLAK
Korkut ANIÇ
Ender SARGIN
Cem KÜTÜK
Mert DUYGAN
81. İngiltere Tek Başına Değil: 1813 Birleşmesinin
Dört Uluslu Tarihi	John BELTON
Çeviren: Celil LAYİKTEZ
93. Localardan Haberler	Mimar Sinan
118. Aramızdan Ayrılanlar	Mimar Sinan
119. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları	Mimar Sinan

Kapak Kompozisyonu: Şinasi BARUTÇU

Rekmay Reklam ve Tanıtım A.Ő.
Cihan Sok. No: 12/B Sıhhiye - 06430 ANKARA
Tel: 0.312. 231 09 26 - 229 81 29

BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Aydınlık Türkiye'nin Kurucusu, Laikliğin Temel Taşı Kardeşlerim

Sevgili kardeşlerim Mimar Sinan Dergisi bu 160. sayısı ile yayın yaşamındaki 48. yılını idrak ediyor. Bu süre içerisinde, her biri bir değerinden öğretici olan Mimar Sinan Dergileri bizleri eğitti, masonik bilgi ve kültürümüzü geliştirdi. Hâlâ içeriğinde ciddi tahlil ve değerlendirmeleri barındıran yazıları ile de bizleri eğitmeye devam ediyor. Başta bendeniz olmak üzere çoğumuz Mimar Sinan Kültürü ile yetiştik.

Fakat gelinen noktada da bazı sorunlarla yüz yüze olduğumuzu inkâr edemeyiz. Önceden bilgi ya hafızamızda depolanıyordu ya da kâğıtta muhafaza ediliyordu. Hafızada olan bilgi ya da bize ait bir kâğıtta ya da kitapta sakladığımız bilgi ise aidiyet itibariyle bizimdi. Ünlü hukukçu Theodor MOMMSEN'in deyişi ile:

"Hesperid'lerin ağacı gibi ilim ağacının altın elmaları da onları bizzat koparabilenlere mahsustur; bunlar başkalarına gösterilebilir, fakat verilemez."

Önceleri bilim ağacının altın elmalarının muhafaza edildiği kitaplarımızdaki bilgiyi dilediğimize gösterirdik. Çünkü o bilgi sadece bizim veya paylaştıklarımızın kullanılabilecekleri bir bilgiydi. Biz bu bilgiyi istediğimiz kişi ile paylaşırdık ya da paylaşmazdık. Fakat ortaya çıkan dijital teknoloji bilgiyi kâğıttan ayırınca bilgiye ulaşmada bu inhisar da ortadan kalktı. Bilginin dolaşımı yaygınlaştıkça yeni bilgiler de uc uca eklenmeye başlandı. Dijital teknolojinin bize ilettiği bilgiler çok hızlı bir dolaşıma girince bize ait olduğunu düşündüklerimiz de birden hâkimiyet alanımızdan çıktı. O kadar çok yeni bilgi bombardımanına tutulduk ki, sahip olduklarımızın ya da bize ulaştırılan bilgilerin güvenilir olduğundan bile şüphe duymaya başladık. Gelişimin önünde durulması mümkün değil; Kâğıttaki bilginin denetimi daha kolay gibi görünse de, yalnızca kâğıttaki bilgiler çok hızlı bir şekilde akan zamana göre çok kolaylıkla eskime riskini taşıyor. Her ne kadar kâğıttaki

bilgi dış etkileşim bakımından daha bir muhafazakâr bir yapıya sahip ise de, dijital teknoloji ile yarışabilmesi mümkün değil.

Dijital ortamın sağladığı bilgilerin elde edilmesinde, yerleşik alışkanlıkların mevzilerini teker teker kaybederek, yerlerini yeni uygulamalara bırakması, aslında çok ciddi bir dönüşüm. Bu ise kâğıt kültürü ile yetişenler bakımından ise uyum sağlanmasında zorluklar yaratıyor. Başta bendeniz olmak üzere, bazılarımız dijital ortamdan elde edilen bilgilerle sadece göz temasında bulunmayı yeterli saymayıp, bu bilgilerin kâğıda aktarılarak sunumuyla el temasının sağlanmasını bilginin daha kolay özümsemesi bakımından gerekli görüyoruz. Ama şu bir gerçek ki, günümüzde kâğıda yazılı metinlerle, dijital ortamdaki metinler arasındaki bilginin arzı yolundaki yarış, bir süre sonra kâğıdın mağlubiyeti ile sonuçlanacak görünüyor. Dijital ortamın bilgiyi depolamada ve sunmasındaki kolaylık bu mücadelenin galibinin kim olduğu konusunda bizlerde bir şüphe bırakmıyor. Yüzlerce kitaba ancak sığan bir insanın kaldıramayacağı kadar ağır olan kitapların bir kaç CD'ye sığdırılması bu konudaki galibin kim olacağını açıkça ortaya seriyor.

Kardeşlerim Mimar Sinan dergimiz de dijital tehdidin altında. Kâğıdın dijital ile mücadelesinde o da yenik düşmek üzere; üyelerimize ücretsiz dağıttığımız dergilerin içeriği ne kadar kaliteli olursa olsun, bedava olmasına rağmen iade edilen ve beraberinde götürülmeyle masalarda bırakılan dergilerimiz de çok fazla. Kardeşlerimizden gelen talepler de bu dergilerin dijital ortamda dağıtılmasının mümkün olup olmadığı yolunda.

Ayrıca harici âleme yönelik yayın yapmak üzere kurgulanan ve o amaçla yayınına yeni bir coşku başlanılan/devam ettirilen Tesviye dergimizin diğer sebeplerin yanında, maliyetini karşılayamadığımız için yayınına son verilmesi de çok üzüntü verici bir durum.

İşte Kardeşlerim şu anda elimizde tek yayın organı olarak kalan bu dergimizin geliştirilmesi ve kardeşlere daha iyi/doğru bilgi ulaştırması için Mimar Sinan Dergisi yayın kuruluna ve Araştırma Localarımıza bu konuda çok önemli bir görev düşüyor. Yayın politikamız nasıl olmalıdır? Masonik bilgilerin hangi formatta kardeşlerimize ulaştırılması yararlı olacaktır? Bu ve benzeri konularda Mimar Sinan Dergisi yayın kurulunun ve Araştırma Localarımızın bu konuda bizlere strateji üretmesi beklentisi ile tüm kardeşlerimi sevgi saygıyla kucaklıyorum.

Kardeş sevgi ve saygılarımla,

Ömer Köker
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

My Dear Brethren,

Founders of our brilliant country, cornerstones of secularity!

With this 160th issue our Mimar Sinan Journal has achieved its 48th anniversary. During this period these journals have educated us and have enlightened our masonic knowledge and culture. With its analytic and valuable articles and evaluations, it will continue to teach us a lot as well. Me and most of our brethren have grown up with the culture of these journals.

I believe that it will not be wrong to mention that we face some kind of problems in the age that we have reached. Some time ago we used to keep the knowledge either in our memories or on paper. Therefore this knowledge in our memory or in a book that we kept belonged to us. As the famous legist Theodor MOMMSEN mentioned: "like the Hesperian tree, the golden apples of the tree of knowledge belong to those who can collect them. They can be shown to others but cannot be given". As such, we used to show these golden apples in our books to ones we wish because this knowledge could only be used by us or by the ones that we had shared. But, now in our times with the new digital technology, the monopoly on knowledge came to an end. As the knowledge started to circulate, new ones started to add on to each other. Nowadays we can not govern or control any kind of knowledge. It circulates independently. We are now under a bombardment of information and many of us start to think and evaluate on their reliability. The knowledge on paper has its own concervation but has no chance to compete with the digital technology.

The gathering of the knowledge available in the digital platforms lead us to lose our old habits and we have to adjust ourselves to new applications and this is a radical evolution in our lives. This may create some problems in some who have grown up with the paper culture. Just like me, some of us still prefer to transfer the knowledge on the digital environment to a piece of paper and use the possibility of touching the

knowlegde rather than just glancing at it. Most of us necessiate to read and touch the knowledge for a better understanding. It seems that the race between the knowledge on paper and on the digital platforms will end with the loss of the paper side. The easiness in storing the information in a digital environment will be its victory. You can not lift a hundred books but can keep them in a CD. So the winner is obvious.

Therefore, My Brethren, our Mimar Sinan Journal is under the digital threat as well. Again the paper is about to lose against the digital. Although we release our journals free of charge and no matter its valuable content, still many of us do not take them home but leave them on tables and chairs. And many of our brethren desire to receive them in digital formats.

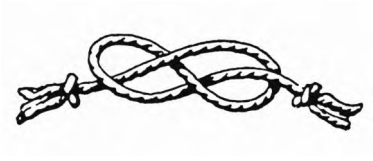
On the other hand, it is very sad to mention that we had to terminate the publication of our "Tesviye" magazine which we used to prepare for the enlightenment of the profane world, due to its high cost.

We are now at a threshold of an important decision. A difficult task has to be overcome by the editorial of the Mimar Sinan Journal and the Mimar Sinan Research Lodge. How shall we design our new publication policy? In which format shall we reach the masonic knowledge? I expect new strategies to be produced by our editors and research lodges.

Fraternal regards,

With fraternal greetings,

Ömer Köker
Grand Master

TARİH

BÜYÜK MAHFİL UMUMİ HEYET TOPLANTISI No: 4 4.9.1955

Derleyen : Erdal TÜRKER

GENERAL ASSEMBLY NO: 4, SEPTEMBER 4, 1955

The minutes of the General Assembly [Grand Lodge] held on September 4, 1955 is republished due to its significance in the history of Turkish Freemasonry.

4 Eylül 1955 tarihli, 4 numaralı Büyük Mahfil Umumi Heyet [Büyük Loca] Toplantısı “zabtı”, izleyen sayfalarda, o zamanlar “yoklama cedveli” denen imza çizelgesiyle birlikte, tarihi belge niteliğini muhafaza etmesi bakımından fotoğraf olarak basılmaktadır. Bundan önce olduğu gibi okumayı kolaylaştırmak amacıyla bir sözlük eklenmiştir.

İSTANBUL GRAN LOJU

337

Aziz Üs.,

4 Eylül 1955 Pazar günü sabahı, saat 10 da, bilinen Hendsi noktada, İstanbul Gran Loju Heyeti Umumiyesi fevkalâde bir surette içtima edeceğinden, bu önemli toplantıya iştirakinizi rica eder, sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Mu., Sel., BÜ., Kâ.
İbrahim Memduh Seydoğ

Ruzname :

- 1 — Eski zabtın okunması.
- 2 — Gran Lojların İstiklâli.
- 3 — Türkiye Gran Loju hakkında müzakere.

İSTANBUL GRAN LOJU

LA GRANDE LOGE d'ISTANBUL

Sayı:

Adres: Rus Magrutiye No 111
TEPEBAŞI

İstanbul, 4 Eylül 1955
Tel.: 49535

İstanbul Gran Lojunun 4 Eylül 1955 tarih
ve 4 sayılı toplantısı zabtıdır:

İstanbul Gran Loju Umumi Heyet toplantısı 4 Eylül 1955 tarihli Pazar gün
saat 10 da bilinen Hendeşi noktada Gran Metr Dr. Pethi Erden biraderin rişaseti
de toplandı.

Bu toplantıya Gran Metr Muavini Dr. Muhittin Celâl Duru, Büyük Birinci
Nazır Hayrullah Ürs, Büyük İkinci Nazır Selahattin Güvendiren, Büyük Hatip Saci
Öncel, Büyük Kâtip İbrahim Memduh Seydol, Büyük Muhakkik Ruhi Vamık Girgin, BÜ-
yük Hazine Emni Muhsin Türen, Büyük Teşrifatçı S. Sırrı Tümer, Büyük Muhafızı
Dahili Edip Seydi, Büyük Hatip Muavini Kenan İnal, Büyük Kâtip Muavini Antoine
Zoletti, Büyük Hazine Emni Muavini Jak Nahum, Büyük Hasanat Muavini Hilmi Nail
Barlo, Büyük Muhafız Muavini Celâl Öget biraderler celsede hazır bulundular.

Bunlardan mada isim ve imzaları ekli listede bulunan Üstadı Muhteremler
ziyaretçi biraderler de iştirak ettiler.

Gran Metr tarafından Üstadı Muhteremlerle ziyaretçi biraderler şarka dav
edildiler.

Büyük Kâtip birader tarafından yoklama yapıldı. 36 Murahhas azadan 30 u
mevcut olduğu görüldü ve hazır bulunmayan Murahhaslar yerlerine mülazimleri ika-
me edildi, Ekseriyet olduğundan celse usulüne tevfiқан açıldı.

Gündemin birinci maddesine geçilerek; eski Heyeti Umumiye zabtı okundu,
bu hususta söz verildi.

Hami Özger birader; Büyük Kâtip biraderin mütekşmil, toleranslı bir Usta-
olduğunu ifade ederek Deleğe Üstadların sözlerinin mümkün mertebe aynen tutulma-
sını rica etti.

Dr. Muhittin Celâl Duru birader; ittifaka yakın tabirinin ekseriyet diye
tasrihini ve tashihini istedi.

M. Seydol

Refet Hakul birader; alelumum nizamname tadilinden bahsetmeyüp son tadil edilmiş olan nizamnamenin birinci maddesinin tadilini istediğini, Üstad Mim Kemal merhuma ait yazılanları da کافی görmediğini açıkladı. Buna mukabil :

Gran Metr; Dr. Fethi Erden birader; zabtın aynen tutulması çok güç, hatta mümkün değildir, bir diktafon makinesi alınırsa arzular o vakit yerine getirilir, dediler, Büyük Hatip biraderin mütalaaı kanunıyesile mezkûr tadilat dairesinde zabıt kabul edildi.

İlk sözü alan Gran Metr; toplantının sebeplerini izah eden raporu okumadan evvel şöyle bir mukaddeme yaptılar: Mahfil tatil edildiği halde Heyeti Daimi hiç durmadan çalışmaktadır, işte bu sıcak günde sizi buraya topladığımızdan dolayı aflarınızı temenni ederiz. Müstacel hususat olmasaydı şüphesiz bu daveti yapmazdık. Bu mukaddemeyi müteakip Gran Metr Dr. Fethi Erden birader; raporun birinci kısmını okudular. bu kısımda mecburi uykudan sonra 1948 senesinde tekrar teşkilatlanmasından bir Gran Loj teşkil edilmesinden bahsediliyordu. Süprem Konseyin 26 Haziran 1955 tarihli Beyannamesi Büyük Hatip Sacit Ünel birader tarafından okundu. Bu tarihi Deklarasyon ile muhtelif vadilerde çalışan Remzi Localara tam bir istiklâl veriliyordu.

Raporun ikinci bölümü bir Türkiye Gran Loju teşkili için Heyeti Daimenin İzmir ve Ankara vadisindeki Üstadlar, biraderlerle temaslarda, fikir teatisinde bulunmasından bahs ediyordu.

Raporun bu kısmından sonra Büyük Hatip birader; İstanbul vadisi Mahfillerine gönderilen Türkiye Büyük Locası Alpina yasa ve beyannamesini; Büyük Kâtip de mezkûr beyanname ve ana yasa ile beraber yeni teşekkülün bir Lavhasını okudular.

Gran Metr; izahatına devam ederek İstanbul vadisinde çalışan 12 Mahfilin bu müracaat kargısında mütehayyir ve mütereddit kaldıklarını 10 Mahfilin bu evrakın Localarda okunup okunmamasına İstanbul Gran Lojuna resmen istizan mektuplarını gönderdiklerini söylediler ve bu hususta Heyeti Umumiye bir fikir vermek için istizan Lavhalarından birinin okunmasını büyük kitabetten rica ettiler. Büyük Kâtip İstanbul Mahfillerinden Libertas Mahfilî Muhtereminin istizan Lavhasını okudu, Raporun nihayetinde Gran Metr (7) maddelik Heyeti Daimi teklifini de okudular, raporun nihayetinde söz Delege biraderlerindir diyerek söz verildi.

İlk söz alan Hami Özger birader; Her iki beyannameyi dinledik, Süprem Konseyin beyannamesine teşekkür ederiz ve teşekkür tezkeresi yazılmasını teklif ederim, ikinci beyanname ve Lavhadan da Ankarada bir Türkiye Gran Loju teşekkül etmiş ve vazifedarlarına da muvakkaten intihale etmiş olduğunu öğreniyoruz.

M. Seydoğ

Yedi maddelik Heyeti Daima teklifi ise Ankaradaki yeni teğekküle mukabil bir cephe almış durumda görüldüğü, Türk Masonluğunda ikilik, üçlük olmaz, biz Masonlar harici deşdaguları dışarıda bırakırız, mamafi bu son beyanname ve Lavha hakkında kendimi bir karar verecek vaziyette görülmüyorum. mamafi bu konunun burada açıklanamayacağım sebepten dolayı konuşulması taraftarı değilim, Üç kişilik bir heyet seçilsin Ankaraya ve İzmire yollayalım, onların verecekleri rapora göre neticeye varalım.

Sadık Bigat birader; İstanbulda muntazam, usulüne uygun olarak teğekkül etmiş bir İstanbul Gran Loju mevcuttur. bunu münfesiş addetmeleri bir zühuldür. ayrıca Ankareda bir takım biraderlerin Türkiye Gran Loju kurmuş olduklarını zan etmeleri de bir zühuldür. Bu teğekkül kendi kendini gayri muntazam ilân etmekten başka bir şey yapmayı değildir. bir teğekkülün muntazam olabilmesi için usulüne, Statülere ve nizamlarımıza uygun olması lazımdır. Usulüne uygun bir Türkiye Gran Loju müstacelen kurulmalıdır .

Dr. Fahri Arel birader; Masonlar Hür kimselerdir, Hür Masonlara emir, empoze edilmez, bu suretle bir Gran Loj, bir ana Gran Loj kurmak bütün vadilerin iştirakile mümkündür, bir emri vakilere boyun eğecek insanlar değiliz, mamafi ker dilerile görüşerek hareket edelim.

Fazlı Güleç birader; Sadık Bigat ve Dr. Fahri Arel biraderlerin fikirleri ne iştirak ettiğini söyledi.

Gran Metr Muavini Dr. Muhittin Celâl Duru birader; Konvanın nerede isterse orada Türkiye Gran Lojunu kurmağa hakkı olduğunu, Gran Metrin Heyeti Daima adına ileriye sürdüğü yedi madde ile uzlaşmanın mümkün olacağını, her hangi vadedeki biraderlerimizin de bazı şekli hatalara rağmen hüsnü niyetinden emin olmamız gerektiğini belirttiler.

Ali Galip Taş birader; Ankaradaki biraderlerin hüsnü niyet sahibi addetmek lazımdır. ancak Daimi Heyeti İstanbul Gran Lojunu tanımıyorlar, bir an evvel vakıyayı olduğu gibi, bütün çıplaklığıyla görerek ona göre derhal birleşmeye çalışmak en kesdirme yol olur, her iki taraf konvanı çağırıyor. Mümtaz Tarhan birader buradadır, görüşülsün, bir karar verilsin.

Emin Sayıt birader; teferrüata giriyoruz; mevzudan uzaklaşıyoruz, Mahfiller soruyor, Ankaradan alınan bu tezkereye ne suretle mukabele edelim, şimdi bahsi konusu olan bunun tesbit ve tayinidir.

Refet Hakul birader; Fazilet Mahfili istizan mektubu yazamadı. çünkü Üstad kendi başına karar veremezdi. Envar ile, azası ile görüşerek karar verebiliriz. Bu kâğıtların burada okunmasını kanuni bulmadım. ortada bir ikilik havası vardı

M. Seyidoğlu

hepimiz bu cama için çalışan insanlarız. İstiklâl beyannamesi tatil bağında verildi. Mahafil nizamnamesi =gayri muntazam bir teşekküle tabi Masonlar gayri muntazam olur= diyor. Ankarada bir Gran Loj kuruyorlar, bundan İstanbul haberdar değil, hususi olarak derhal temasa geçilmesini teklif ederim, niçin bizi tanımıyorlar, oturalım, görüşelim.

Sadık Bigat birader; ihtilaf bizimle Ankara arasında değil, onların kendi aralarındadır. bir heyet kendini Türkiye Gran Loju ilân etmiş, bunun usul ve nizamı vardır. kendi Gran Lojları lagvedilmeden başka Gran Loj kuramazlar.

Nuradunkian birader; Bir ana Gran Loj kurmak bir ihtiyaçtır. bu mesele bütün Mahfillerin bir araya gelmesiyle halledilebilir. yeni bir Konvan ile anlaşma mümkün olur. Heyeti Daimenin teklifinin reye konmasını rica ederim.

Celaeye 10 dakika fasıla verildi.

Gran Metr; Müzakerenin bırakıldığı yerden devam edeceğiz. Bir Ankara Gran Loju hukuki ve nizami bir surette mevcuttur. mamafî Ştekilerini de göndirmeyecek şekilde bir formül bulalım.

Hami Özger biraderin Suprem Konseye teşekkür yazılması teklifi reye konu ve kabul edildi.

Birinci madde olarak gelen Lavhaların Mahfillerde okunmaması reye konu ve Mahfillerde yeni teşekkül Lavhalarının okunmaması kabul edildi.

Hami Özger birader; istişari mahiyette üç kişilik bir heyetin İzmir ve Ankara ile temasını teklif etmiştim. reye konmadı dedi.

Hatip Sacit Öncel birader; Ankaranın sözü burada dinlendi. İzmirde iki kişilik bir heyet gönderilmemi ve fikirleri alınmıştır. İzmir Ustadı Muhtemlerinin imzasıyla gelen mektubu okudu. böylelikle Hami Özger biraderin arzusu yerine gelmiştir dediler.

Hami Özger birader; İzmir ve Ankara mütegebbis heyetinden bahsediyorlar. bunden maksad nedir dimesile :

Büyük Hatip Sacit Öncel birader; İzmir M her mahfilin üç Delege veya Gran Loj beşer Murahhas seçerek göndermesiyle bir mütegebbis heyetin teşkilini iltizan ettiğini anlattılar.

Nuradunkian birader; en eski Mahfilin daveti yapması taraftarı olunca :

Büyük Kâtip İbrahim Memduh Seydâl birader; İstanbul Gran Loju mevcut olduğuna göre Mahfillerin mümessili olan bu heyetin daveti yapmasının doğru olacağını İzmir kardeşlerinin her noktada İstanbul vadisi ile hem fikir olduğunu ileriye sürdüler.

M. Seydâl

Refet Hakul birader; Ankarada ve İzmizde pek az sayıda biraderin yedi Mahfil ~~xxxxxxx~~ kurduğunu ve bu teşekkülün bu bakımdan haklı olduğunu, Emin Sayıt birader ise aza adedine göre Delege istemenin doğru olacağını belirttiler.

Nihayet Hami Üzger birader; Ankaraya ve İzmire heyet gönderilmesinde ısrar etmiş ve teklif reye konarak reddedilmiştir.

Büyük Birinci Nazır Hayrullah Ürs birader; Mahfillerin yeniden kurucu meclis sıfatı ile iş göreceği için Delege intihap etmesini ileriye sürmüş ise de; Dr. Muhittin Celâl Duru ve İbrahim Memduh Seydol biraderler Delegeleri değiştirmeğe sebep olmadığını dermeyeran ettiler.

Refet Hakul birader; Delegelerin idari hususata memur olduklarını kazai selahiyet için yeni seçime ihtiyaç olduğunu beyan etti.

Muradunkün birader; Süprem Konseyin prevensiyal Gran Lojları Türkiye Gran Lojunu teşkile deklarasyonunda selahiyetli olduğunu, Büyük Hatip biraderde Delegelerin her nevi selahiyeti haiz olduklarına ifade ettiler, Teklif reye vaz olundu, ayrıca seçime ihtiyaç olmadığına ekseriyetle karar verildi.

İkinci madde olarak Konvanın toplanması, Üçüncü madde Ankara ve İzmir Mahfillerinin Konvans daveti ekseriyetle kabul edildi.

Edip Seydi birader; Mümtaz Tarhan biraderimiz *İstanbul* zarfında bir lisar kullanmışlardır, kendilerini ikna edelim, yeniden Türkiye Gran Lojunun lüzumu teşkiline kani olsunlar.

Hami Üzger birader; kendisinin uzlaşma teklifi kabul edilmediğinden dolayı hiç bir karara iştirak etmediğini bildirdiler.

Refet Hakul birader de 5 gün sonra toplanma teklifinde bulundular. Bu teklif reye konmuş ve 2 rey hariç olarak ekseriyetle reddedilmiştir.

Konvanın İstanbulda toplanması, Statü ve nizamnamelerin tanzimi Türkiye Gran Lojunun hak ve selahiyeti, Merkezin tayini hususundaki madde reye konmuş ve kabul edilmiştir.

Konvanın 21 Ekimde toplanması müzakere edilmiş, 16 Ekimde inikadı karar-gir olmuştur.

Bu def'a Heyeti Daimenin müteaddit maddelerdeki teklifleri heyeti umumiye ile reye konmuş ve müttefikan kabul edilmiştir. 16 Ekimden evvel toplantı yapup yapmamak hususu müzakere edilmiş, netice itibarile toplanmaya lüzum olmadığı tekrarrür etmiştir.

Menafii Umumiye hakkında söz verildi. Refet Hakul birader; Ankaradan gelen broşürü bir biraderimiz dağıtıyor, bu doğru değildir. Mabed dahilindeki Bayragın tenkidini yaptık, suçlu sayıldık. İştittigimize göre Heyeti Daim top-
M. Seydi

lantılarına Muavinlerde iştirak ediyorlar, Üstadı Muhteremlerin yerine Nazırlar Daimi Heyette temsil edebilirlermi demıştik, ~~değildir~~.

Gran Metr; Dr. Fethi Erden birader; Bayrağı buraya koyan bir makamdır. buna karışmağa selahiyetimiz yoktur. yapılacak şikâyet o mercie yapılır, Demokratik usullerle çalışın gerek Üstadı Muhteremlerin, gerek Delege muavinlerinin fikirlerinden istifade edilmektedir. Fazilet Mahfili mes'alesine gelince: bu da kanunî yoldan yürümektedir, Üstadı Muhteremlerin yerine Nazırların iştirak ettirilemeyecekleri hakkındaki Gran Loj maddesini Büyük Hatip Sacit Üncel birader okudular.

Umumi menfaatlar hakkında başkaca söz isteyen bulunmadığından Dul ke-
sesi dolaytırlı ve şarka 33.25 Tugla geldiği görülmek üzere ilân edildi. ve Umumi
Heyet toplantısına son verildi.

Gran Metr

[Handwritten signature]

BÜ . Hat .

[Handwritten signature]

BÜ . KA .

[Handwritten signature]

Mahafil Murahhas ve Mülazımlarıİ D E A L den:

Veli Şefik Gizer B. Sadullah Gökçek B.

Sadık Bigat B. Şeref Barı B.

Vahit Demirkan B. Samin Akeu B.

K Ü L T Ü R den:

İbr. Memduh Seydol B. Saffet Rona B.

Ruhî Vamık Girgin B. İbrahim Kender B.

Celâl Üget B. Hikmet Gündüz B.

Ü L K Ü den:

Dr. Ekrem Tok B. Hasan Vafı B.

Mecit Duruiz B. Dr.Nihat Sezai B.

Edip Seydi B. Mehmet Erer B.

KARDEŞLİK den:

Ferit Up B. Dr. Harun Çiprut B.

H. Nuradunkian B. Dr. Sarım Gökseel B.

Fazlı Güleç B. Reşat Atabek B.

HÜRRIYET den:

Ali Galip Taş B. Asaf Sirman B.

Dr. İsmail Kenan B. Sedat Başar B.

Dr. Fahri Arel B. Suat Arpat B.

Muhsin Türen B. Sedat Kantoğlu B.

S E V G İ den:

Hüsamettin Sunol B. Dr. Kemal Özcan B.

Dimitraki Güner B. Hristeki Angelidis B.

İsmet Somer B. Nedim Ergüven B.

A T L A S den:

Cemil İpekci B. Dr. Artin Mezbur B.

Antoine Zoletti B. Reoul Rozantal B.

Jak Nahum B. Mehmet Fuat Akev B.

M Ü S A V A T den:

Süleyman Sırrı Tümer B. Nacil Seltik B.

Selahattin Gıvendiren B. Behzad Ergüven B.

Arif Rüştu Gergün B. Ardavatz Savcı B.

Yoklama cedveli devamı

LIBERTAS den:

Emin Sayıt B. *Emin Sayıt* Garbis Veziryan B. *Kenan*
Münif Sayıt B. *Münif Sayıt* Adil Gabay B.
Hilmi Naili Barlo B. *Hilmi Naili Barlo* Samy Sperer B.

HAKİKAT den:

Aristo Papadis B. Dr. Mavromatis B. *Aristo Papadis*
Cevad Keruş B. *Cevad Keruş* Haralambos Vasıl B. *Haralambos Vasıl*
Dr. Agapıos Ananya B. *Dr. Agapıos Ananya* Yorgi Diktaban B.

A H E N K den:

Dr. Zühtü Kâmil B. Sıdkı Şinikoğlu B. *Dr. Zühtü Kâmil*
Sacit Öncel B. *Sacit Öncel* Dr. Hüseyin Salor B. *Dr. Hüseyin Salor*
Hayrullah Ürs B. *Hayrullah Ürs* Muhittin Akgün B. *Muhittin Akgün*

FAZİLET den:

Tefet Hakul B. *Tefet Hakul* Rıza Kehnemoyı B.
Hamı Çzger B. *Hamı Çzger* Asım KÜknar B. *Asım KÜknar*
Kenan İnal B. *Kenan İnal* Reşid Güvengil B.

Gran Metr Dr. Fethi Erden B. *Dr. Fethi Erden*

Gran Metr Muavini Dr. Muhittin Celâl Duru B. *Dr. Muhittin Celâl Duru*

Üstadi Muhteremler

<u>Mahfil adı</u>	<u>Üst. Muht. ler adı</u>	<u>İmzaları</u>
İ D E A L	Nuri Pere	B :
K Ü L T Ü R	Dr. Fahri Günergin	B :
Ü L K Ü	Yaşar Ali Şinasi	B :
KARDEŞLİK	Cevdet Hıfzı Oğan	B :
HÜRRIYET	H. Bezmî Ütkeren	B :
S E V G İ	Fuat Aydemir	B :
A T L A S	Fiyer Pisalti	B :
MÜ SA VAT	Tarık Ziyal	B :
LİBER TAS	Hugo Charwat	B :
HA Kİ KAT	Tomás Naçinas	B :
A H B E N K	Dr. Ziya Üstün	B :
PA Zİ LET	İbrahim Hoyi	B :

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Ziyaretçi BB .

Adı ve soyadı	Mahfili adı	Deredesi	İmzası
Remzi Kocacı	Ahenk	3:	
Öthman Fincan	Ruviyet	30:	
Süleyman Döngel	Özmen	32:	
Ali İlyaz	Özmen	3:	
Abdülkadir Fırı	"	18	
Mehmet Günel	Humur	4:	
Feridun Sefa Bolman	Humur	3:	
H. Franco	Kültür	34:	
Levan Donmez	Deniz	30:	
Sadık Arıcı	İstedi	.	
Naimi Lüdavuş		3	
Ö. Çetir	Kakışık	2	
H. Ertürk		?	
Arifin Bahadır Altun		4:	
Selvin	ABNKRK	3	
G. Sadık Eren		4	
Haluk Delgin	Ula	8:	
.	.	.	.
.	.	.	.
.	.	.	.
.	.	.	.

LÛGATÇE

(KÛÇÛK SÖZLÛK)

(Yazıda geçen, bugün kullanımdan düşmüş kelime, deyim ve terimlerin günümüz dilindeki karşılıkları aşağıda gösterilmiştir. Bazı kelimelerin, geçmişte, Arap (Acem) harflerinin özelliği nedeniyle Latin harfleriyle birden fazla şekilde yazıldığı göz önünde tutulmalıdır.)

Büyük Kitabet	Büyük Sekreterlik
Büyük Muhafızı Dahili	Büyük Koruyucu
Büyük Teşrifatçı	Büyük Tören Üstadı
Gran Loj	Büyük Loca
Gran Metr Muavini	Büyük Üstat Kaymakamı
Gran Metr	Büyük Üstat
Heyeti Umumiye	Genel Kurul (Büyük Loca Toplantısı)
inikad	toplanma
intihab etmiş	seçmiş
intihab	seçim
istişari mahiyette	fikir sorma/danışma bakımından
istizan	danışma, izin için sorma, izin isteme
kazai selahiyet	hüküm verme, yargı yetkisi
mahafil	localar
mezkur	sözü edilen
Mu.: Sel.:	Muayyen Selahiyetle (Belirli Yetkiyle)
mukaddeme	giriş
Murahhas	Delege
muvakkaten	geçici olarak
Mülazım	Yedek (Delege)
münfesih	feshedilmiş, hükümsüz, hükmü kaldırılmış
müstacel	acele, ivedi
mütehayyir	hayretler içinde, şaşkın
mütereddid	tereddütlü, ikircikli
prevensiyal (Gran Lojlar)	Bölge (Büyük Locaları)
Süprem Konsey	Yüksek Şura
zühul	(zehl'den) dalgınlıkla unutma; (zahl'in çoğulu) düşmanlıklar, öçler, intikamlar

MA'AT

Eren ERBABACAN

Ma'at

In the ancient Egyptian belief system goddess Ma'at is the daughter of Ra, the god of sun. Ma'at is depicted with an ostrich feather (feather of truth) and sometimes with double wings on her arms. Ma'at is the wife of Thoth, god of knowledge and wisdom. Ra promoted Ma'at against Isfet who represents chaos. She has an ankh (key of life) in one hand and a scepter in the other. In the Egyptian belief system, Ma'at is not only a goddess but the basic principle of the Egyptian belief system, an idealistic concept and/or an important social and philosophic law.

This concept defines the most important three values that mankind possess as follows: The knowledge of science, the beauty of art and the spirituality of theology. The duty of the pharaoh is to govern the country keeping Ma'at in mind. For this reason all pharaohs are called "Beloved Ma'at". Principles of Ma'at can be summarised as such: For a happy, virtuous, just and prosperous social life administration must always keep in sight the laws of the divine will.

Kadim Mısır inanç sisteminde Ma'at, yaratıcı tanrı Ra'nın kızına verilen isimdir. Güneş tanrı Ra, yaratılış sürecinin hemen başında, karmaşayı (Chaos) temsil eden tanrı İsfet'e karşı, Ma'at'ı ortaya sürmüştür.

Genelde kanatlı bir kadın olarak sembolize edilen Ma'at, erkek kardeşi "Bilgelik ve Ay tanrısı Thoth"un karısı, Mısır'ın "adalet, ahenk, doğruluk, evrensel düzen ve hakikat tanrıçası"dır. İlâhî düzende adalete verilen önemin göstergesi olarak, baş tanrı Ra ile gökyüzünde dolaştığı "Kutsal Güneş teknesi"nin ya da "Milyon yıllık kayık"ın dümeni, onun ellerindedir.

Sonraları, Mısır panteonundaki eski inançlar temelinde Thoth'un, Ma'at'ın kocası olarak, ondan sekiz çocuk sahibi olduğu hatırlanmıştır. Bu sekizli, yerküreyi yaratan Hermapolis baş tanrılarıdır.

Hermapolis'in "Ogdoad"ı, Khmunu

"Hermapolis", Yunanca "Hermes şehri" anlamındadır. Yunanlılar şehre bu ismi, kendi tanrıları Hermes ile aynı kutsallığı temsil ettiğine inandıkları Mısır tanrısı Thoth'un dinsel merkezi saydıkları mekânı belirlemek gayesiyle vermişlerdir. Bu kutsal bölgeye Mısırlıların verdiği ad ise "Sekizler şehri" manasındaki "Khmunu"dur.

Hermapolis'e hükmeden dört tanrı ve eşleri dört tanrıçayı içeren, sekiz kutsallı sistemin ismi; Yunanca "sekizler" anlamında "Ogdoad"dır. Tanrıça Ma'at'ın, "sekizler"ın (Ogdoad'ın) anası, Thoth'un da, "sekizler"ın (Ogdoad'ın) babası olduğu düşünülmüştür. Ogdoad tanrıları, genelde hayvan başlı dört çift insan şeklinde tasvir edilmişlerdir. Eril tanrılar kurbağa, dişil tanrıçalar yılan ile özdeşleştirildiklerinden, tanrılar kurbağa başlı, tanrıçalar yılan başlıdır.

Mısırlılar, Evren (ya da sadece Dünya) yaratılmadan önce bu sekiz tanrının, "karanlık su kümesinde" yaşadığına inanırlar. Evren'i "kaos"dan düzene geçiren "Yaratıcı gücün", eril ve dişil yönlerini gösteren ya da belki daha doğru bir deyişle "yaratıcı tanrı"nın eril ve dişil niteliklerini taşıyan "dört çift tanrı" şunlardır:

- İlk su kaynağını sembolize eden, Nun ve Naunet
- Havayı ve saklı tutulan şeyleri ya da görünmezliği temsil eden, Amun ve Amaunet
- Ebediyeti, sonsuzluğu simgeleyen, Heh ve Hauhet
- Karanlığı taşıyan Kuk ve Kuaket

İçlerinden sadece Amun, ilksel yaratıcı güçten ileri özelliklere sahipmiş gibi görünür. Nun ise çoğunlukla, karmaşa (Chaos) yaratan sulara hükmeder hâlededir.

Bu sekiz tanrısal eleman etkileşim içine girerek bir "büyük patlama"ya ve çok önemli miktarda enerjinin açığa çıkmasına neden olmuşlar, ardından da, kutsal Hermapolis ya da "Khmunu" şehri olduğuna inanılan bir tepe, sular içinden yükselmiş. Mısırlılar bu tepeye "alev adası" adını da vermişler. İnanca göre, Evren böylelikle oluşmaya başlamış, Ogdoad tanrı ve tanrıçaları, Mısır tarihinde "Altın çağ" olarak anılan dönemde, Dünya'yı buradan yönetmişler.

Ogdoad tanrı ve tanrıçaları öldüklerinde, (Tanrı ve tanrıçaların ölümlü olmaları, pek alışılmış bir durum değil) “Yer altı” anlamındaki “Duat” ya da “Tuat”a çekilerek, Nil nehrinin akmaya devâm etmesini, her yıl belli zamanlarda taşarak etrafına bereket getirmesini ve Güneş tanrının her gün yeniden ışınmasını sağlamışlar.

Ogdoad mitinin, dört ilginç yaratılış öyküsü var:

1. Birinci versiyon Dünya'nın, Ogdoad ilâhları tarafından yaratılmış bir kozmik yumurtadan çıktığı tezidir. Bu aşama, daha Güneş ortaya çıkmadığından, ışıksızlık yüzünden görülememiştir. Kozmik yumurta çatladığında, Güneş tanrı Ra'yı müjdeleyen “ışık kuşu” ortaya çıkmış. (Bazı hallerde yumurtanın ”havayı”, tanrı Amun ve tanrıça Amaunet ile birlikte içerdiği de söylenir.) Bir başka seçenek de yumurtanın, “Gengen Wer” ismi ile anılan “göksel kaz” tarafından Dünya'nın oluşumunda kullanıldığı şeklindedir. Tanrı Ra'nın, bu yumurtadan çıkararak Dünya'yı ve beraberindeki her şeyi yarattığına inanılmıştır.
2. İkinci bir öyküye göre yumurta, Tanrı Thoth'un kutsal kuşu İbis, (birçok kültürde turna kuşu) tarafından yaratılmıştır. Bununla beraber, Thoth kültürünün, Ogdoad'ın orijinal öyküsünden sonra çıktığı da bilinmektedir. Bu nedenle anlatı Thoth'u, Ogdoad söylenceleri içine çekme çabası olarak değerlendirilmektedir.
3. Üçüncü öykü, Hermapolis mabedi yakınında bulunan, “iki bıçak denizi” isimli gölün içinden yükselen lotus çiçeğini anlatır. Lotus'un yaprakları, yaratıcı tanrı Ra'yı ortaya çıkartarak, bu aşamadaki en önemli eylemi gerçekleştirmiştir.
4. Dördüncü öyküde aynı hikaye tekrarlanır: değişiklik, sadece çiçeğin yaprakları açıldığında, bir “bok böceği”nin (scarab - yükselen Güneş'in sembolü – Khepri) ortaya çıkmasıdır. Bok böceği, göz yaşlarından ilk insanın yaratılacağı genç bir erkeğe dönüşür. Bu kişilik genelde, “Genç Atum” olarak isimlendirilen “Nefertum”dur.

Bazı kaynaklara göre Hermapolis halkı, kendilerine ait yaratılış kuramının, Mısır'da mevcut tüm yaratılış öykülerinden eski olduğu iddiası yanı sıra, Güneş tanrı ve Atum'u doğuranın da Ogdoad / Sekizler olduğunu ilave etmektedir. Diğer yandan, yaratılış ile ilintili olarak, Ogdoad mitinde anlatılanlar ile Eski Ahit'in “Beş kitabı”nda hikâye edilenler arasındaki benzerlikler, son derece ilginçtir.

Mısır mitolojyasında, tanrı Thoth ve tanrıça Ma'at'ın, Dünya'nın ortaya çıkışı ile ilgili, eylemlerini kısaca hikaye ettikten sonra, tanrıların ve ölümlülerin tüm eylemlerini, yıldızların hareketlerini, mevsimleri, velhasıl Evren'i, kaos'dan düzene geçirecek şekilde tanzim eden otorite olarak bilinen tanrıça Ma'at ile ilintili öykümüzü daha ileri taşıyabiliriz. (Bu konudaki ilk kayıtlara, "Eski Krallık" dönemine ait "Unas" piramidi metinlerinde rastlıyoruz. İ.Ö. 2375 / I.Ö. 2345)

Tanrıça Ma'at hemen tüm tasvirlerinde, deve kuşu tüyü taşıyan, genç ve güzel bir kadın olarak gösterilmiştir. Birçok inanç biçiminde ilahlar, krallar ve kahramanlar tarafından kullanılan tüy sembolü, sayısız anlam taşır ve genellikle hakikatin, doğruluğun, ilâhî adaletin, yükselmenin ve gelişmenin simgesi olarak bilinir. Bu sembolün nesnel anlamda kişileştirilmiş hali ise, tanrıça Ma'at'tır. Diğer yandan tüy simgesi, Mısır yazısında "hakikat"ın hiyeroglifi olup, hafiflik, yükseklik, uçuş gibi sözcüklerin işaretlenmesinde kullanılmıştır.

Tanrıça çoğunlukla, başına takılı deve kuşu tüyü, bir elinde gücünün sembolü asa, öbür elinde Mısır haçı taşır şekilde resmedilmiştir. Daha İsa'nın gölgesi dahi yeryüzüne düşmemişken, haça gerilme, kadim Mısır'ın önemli inisiyasyon uygulamalarından biriydi. Bunu simgeleyen Mısır haçı ise, "tau haçı", "yaşam haçı" ya da "Ankh" olarak isimlendirilmiştir. Sembol, T / Tau harfinin üzerine yerleştirilmiş bir daire taşıyan, iki kolunu açmış insan görüntüsü ile "Kutsal Nil'in anahtarı" ya da "Crux Ansata" olarak da anılır. Yaşamın ve ölümsüzlüğün simgesi addedilen "Ankh", bu hâli ile erkek prensip "phallus" ile dişil prensip "kteis"ın birleşmesinden oluşmakta, "ebedi yaşam" ve "bereket" sembolü olarak algılanmaktadır.

Kalplerin Tartılması

Mısır dinsel inançları çerçevesinde ölümlerin kalbi, "öbür dünya" sayılan Duat'da simgesel olarak "Ma'at'ın tüyü" ile tartılırdı. Tanrıça Ma'at, ölümler tanrısı Anubis tarafından (Ogdoad inancı çerçevesinde Aaru'nun bekçisi addedilen Anubis'in yerini sonraları Mısır Pantheon'unun önemli üyesi haline gelen Osiris almıştır) gerçekleştirilen, "kalplerin tartılması" işleminin de nezaretçisi olarak bilinir.

Ölen kişi, ruhların kılavuzu Anubis ile birlikte "Osiris'in ölümler dehlizi"ne (ya da "Osiris'in nihaî değerlendirme salonuna) girer ve burada ruhun bulunduğu yer olarak düşünülen, kalbi tartılmıştır. Ağırlık itibarıyla kalp,

Ma'at'ın tüyünden (adaletin tüyü ya da hakikatin tüyü) daha hafif bulunur ya da terazi dengede durursa, sahibinin adil, iyi ve onurlu bir insan olduğuna karar verilirmiş. Böylelikle ölüm sonrası yaşam hakkı kazanarak (yeniden doğuş - resurrection) ödüllendirilen kişi, Osiris tarafından iyi ve saf kalp sahiplerinin bulunduğu "Aaru"ya, yani "Kutsal Ülke"ye kabul edilirmiş. Tartı sonucunda kalbin, deve kuşu tüyünden ağır çekmesi halinde, "ruh yiyici" anlamındaki "Ammemit" (Ammit ya da Ammut) kalbi yer, böylelikle sahibinin, Mısır dinsel inançları çerçevesinde çok önemli sayılan ölüm sonrası yaşam umudu, elinden alınarak ebediyen Duat'ta kalması sağlanırmış.

Bu öyküye dayanarak, adaletin evrensel simgesi olarak bilinen terazinin, bu öyküden kaynaklanan bir sembol olduğunun düşünülmesi, doğru görünüyor. Çeşitli kaynaklarda rastladığımız "adaletin terazisi", genellikle dengede değildir. Bizler de bunu garipseriz. Bu öyküden öğreniyoruz ki, zaten böyle olması gerekmektedir. Zira yapılan, bir değerlendirme işlevidir. Terazi zorunlu olarak taraflardan birine doğru eğilecektir. Önemli olan terazinin hangi yöne doğru eğildiği ve bu yönün neyi temsil ettiğinin tesbitidir.

Eski Mısır'ın ünlü "Ölümler kitabı"nda yer alan, ölümden sonraki yargılama sahnesi resminde, terazinin bir kefesinde ölen kişinin yüreği varken diğer kefedeki tüy görülmektedir. Öbür tarafta Anubis'in, tartma işlemi gözlediği ve dişi aslan tanrıça Ammit'in, sınavı kaybedeceklerin sunacağı kısmeti, oturduğu yerde beklediği görülür.

Mısır Kültüründe Ma'at Kavramı

Mısır kültüründe ma'at sözcüğü, sadece bahse konu tanrıçayı ve eylemlerini betimlemez. Farklı bir anlam taşıdığını hissettiğimizde, Mısır inanç sisteminin temelini teşkil eden, ülküsel bir kavram ya da çok önemli bir sosyal ve felsefi yasa ile karşılaşırız.

Bugün elimizdeki bilgiler, ne yazık ki kadim Mısır'da idealize edilmiş ma'at sistemine ait kesin bir tarifin yapılmasına imkan vermiyor. Sahip olduğumuz sınırlı bilgilere göre ma'at, bir fizik ya da mimarlık terimi olarak mabetlerin temel yapısı çerçevesinde, seviye, düzen ve simetriyi betimlemekteymiş. Bu tarif zamanla değişime uğrayarak, Mısır sosyal yaşamının temel yapısını, "**doğruluk, dürüstlük, adalet, hakikat, ahlâk, hakkaniyet, denge, ılımlılık, düzen, ahlâki doğruluk ve ahenk**" erdemlerinin üzerine oturtulan bir kavram ve öğreti haline dönüşmüştü. Ve

nihayet bu erdemlerin, evrensel yaratı sırasında Tanrı tarafından kullanılmış ve kainatı dengede tutan elemanlar olduğu inancı kabul edilirken, yok olmaları halinde Evren'in, tekrar karmaşa (kaos) ortamına döneceğine inanılmış.

Kadim Mısır'da Evren'in, düzen ve ahenk anlayışı ile kurulmuş olduğu yanında hem maddî, hem de manevî açıdan asla taviz vermez bir dakiklikle işleyen mükemmel bir denge içerdiği inancı, (doğa kanunları ya da ilâhî irade kanunları) çok güçlüydü. Bu nedenle "Ma'at, evrensel düzenin üstüne inşa edilmiş olduğu, muazzam taşlardan kurulu bir platform" olarak da tarif edilmiştir. Sonraki dönemlerde Yunan filozofları tarafından ortaya atılan "logos" (Tanrısal düzen) söyleminin kökeni, bu anlayışta aranmalıdır.

Elimizdeki bilgiler çerçevesinde Ma'at kavramı, Evren'in temel dengesini, Evren'i oluşturan parçaların birbirleriyle ilişkilerini, mevsimlerin düzenli değişimini, göksel hareketleri, varoluşun tüm veçhelerini kavrayacak şekilde değerlendirmek ve sosyal ihtiyaçları, nesnel (objektif) şartlarda, dürüstlük ve doğruluk ile ortaya koymak şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu noktadan hareketle kavram, insanoğlunun sahip olduğu en önemli üç değeri; **"Bilimsel bilgi, sanatsal güzellik ve dinbilimsel ruhanilik (The knowledge of science, the beauty of art & the spirituality of theology)"** şeklinde tarif ediyordu.

Ma'at aynı zamanda, bir gerçeklik anlayışıydı. Güneş, bu tabana dayanarak doğar; yıldızlar bu temel üzerinde ışıldar, nehirler bu dayanağa göre akar ve nihayet İnsanoğlu, bu esastan hareketle düşünürdü.

Ahlak gibi prensipler, insanlara özgü göreceli kavramlar arasında devamlı karşımıza çıkan elemanlardır. Ancak, bir grup insan tarafından erdem sayılan inançların, diğer gruplarca kötü ya da günah sayılarak reddedilmesi anlamsızdır. Ma'at kavramının içeriği, böyle bir belirsizlik taşıyamaz. Zira ma'at, temelde tam ve mükemmel olan Evren'i esas almıştır. Evrensel öğeler, iyi ya da kötü olarak nitelendirilemez. Evren, sadece vardır ve O'dur.

O halde sunduğu mükemmel düzen ve taşıdığı ahenk ile Evren, ma'at'ın ta kendisidir ve örnek alınacak şekilde her zaman gözlerimizin önündedir.

Bu temelden hareketle Ma'at kavramının, dinî yönleri olmayan ve ancak devlet idaresinde önemli görevleri yüklenmesi beklenen insanların yetiştirilmesinde kullanılan, felsefî bir metot şeklinde düşünüldüğünü de be-

lirtelim. Konumuzun en çarpıcı özelliği, tüm medeniyet tarihi boyunca, hiçbir toplum içinde, din dışı bir sosyal olgu olarak ma'at'ın içerdiği ilke ve değerlerin asla gündeme gelmemiş olmasıdır. Bu hali ile ma'at kavramının, laiklik anlayışının temelini oluşturduğunu kabul etmek, doğru bir görüş olacaktır.

İlâhî düzen ile dünyevî düzen arasındaki ahengi kurmakla yükümlü firavun ya da yönetim.

Kadim Mısır'da firavun, "altın çağ"ın mükemmeliyetini, "hakikat" veya "iyi ve adil düzen" ya da "hukuk ve adalet" tarifleri altında, ifade eden "ma'at"ın kişileşmiş haliydi. Yaratılıştaki kaos'un, "ma'at"ın koyduğu kuralların uygulanması ile ortadan kalktığı düşünölmüştür. Firavunların bu kurallardan uzaklaşmaları halinde, kaos'un geri gelip, Mısır'ı / Dünya'yı yok edeceğine kuvvetle inanılmıştır. Bu esasların titizlikle takibedildiği altın çağda, (Mısır imparatorluğunun kurulduğu çağlar) ma'at'ın hakim güç olarak, kaos ve düzensizliği kontrol altında tuttuğuna inanılmaktaydı. Bu çağın ardından ülkenin, dış düşmanların çabaları ve dahildeki ahlakî çöküntü yüzünden, ma'at'tan uzaklaşmış olduğu ve bu sebeple, siyasî gücünü kaybettiği düşünölmüş ve firavunlar, ifset'i kovarak, ma'at'ı tekrar eski ayrıcalıklı yerine oturtmakla yükümlü kılınmışlardır. Bir başka deyişle, firavunların aslı görevi ülkeyi, ma'at kavramını asla gözden ırak tutmaksızın, yönetmektir. Bu nedenle tüm firavunlar, "Aziz ya da Ulu Ma'at" (Beloved Ma'at) lakabı ile anılmışlardır.

Ma'at'ı güçlü ve ayakta tutabilmek için, her an onu konuşmak, onu düşünmek, onu yaşamak gereğine inanılıyordu. Sosyal düzen ve ahlakî normların devamlı olarak ma'at prensipleri ile uyum içinde yeniden oluşmasını sağlayacak ince ayarların yapılmasını şart görüyorlardı. Bu yüzden, kötülük, düzensizlik, ahlakî düşkünlük gibi menfi olguların, toplumda ancak çok kısa bir süre için egemen olabileceğine, tam bir inanç vardı.

Ma'at, çok katı bir sistem olarak da algılanmamaktaydı. İnsanlar, bazı kurallara riayet etmek kaydıyla, her türlü fikir ve davranışı sergilemekte özgürdüler.

Ma'at, Mısır kültürüne yabancı olduğu bilinen bir "ütopya" da değildi. Sosyal farklılıklar, ahlakî düşkünlük, yalancılık ve adaletsizlik gibi menfi olguların, insanlık yaşadıkça süregideceğinin ve ma'at kullanılarak, bunların ortadan kaldırılamayacağıının bilincindeydiler. Ancak, bunlarla birlikte yaşamayı öğrenmek veya bunlara göz yummak statükoculuğu yerine, kötülöklere karşı, bitmez tükenmez bir mücadele içinde olmak gerektiği konusunu, her adımda hatırlamaya çalışmaktaydılar.

Ma'at sistemi ÷lkede, sosyal ve ruhanî düzenin temelini teşkil etmiştir. Tanrılar dahil her kavram, yaşamla ilgili her şey, tüm tabiat olayları, özetle, akla gelebilecek ne varsa hepsi, ma'at'ın konusu sayılmıştır. O halde Ma'at, iyilik ve doğruluktan daha kapsamlı bir şeyi, muhtemelen hakikati vurgulamaktadır. Mısırlılar, uygarlıklarının oluşma döneminde, bencillik ve adaletsizliğin nelere mal olduğunu yaşayarak görmüşler ve bu nedenle herkesi kucaklayacak uygulamalar içeren bu sosyal düzenin kurulmasını idealize etmişlerdi.

Ma'at kurallarının kesin çizgilerle ortaya konması ve bunların titizlikle uygulanması, kaos'dan kurtulma ve uzaklaşma konusundaki en geçerli adım sayılmış ve Mısır adâlet sisteminin temelini teşkil etmiştir. Krallığın ilk dönemlerinden itibaren firavunlar, kendilerini "Ma'at'ın efendisi" (Lord of ma'at) olarak isimlendirmişler ve verdikleri her emri, kutsal sayılan kalplerinden gelen talimatlar şeklinde açıklamışlardır.

Eski Mısır toplumunda, düşünce ve doğa, aynı gerçeğin iki farklı görünümü olarak kabul edilmişti. Bunlardan herhangi birinde düzen ve ahenk hakim ise bunun ma'at sayesinde gerçekleştiğine inanılırdı. Bu nedenle bütün firavunlardan, "O ki ma'at uygular", "ma'at'ın koruyucusu" veya "O ki ma'at ile yaşar" diye bahsedilirdi.

Ma'at, her şeyi asla bozulamaz bir beraberlik ve düzen içinde tarif etmekteydi. Evren, tabiat ana, devlet ve insanlar, ma'at'ın ortaya koyduğu devasa düzenin parçasıydılar.

Bunlara ilave olarak, geleneklere bağlılık, belagat esaslarına önem verme, sosyal adalet ve yönetimde tarafsızlık ve eşitlik gibi, eski Mısır inançlarından gelen temel ilkeler de esas alınmıştı. Orta krallık dönemlerinden birinde (İ.Ö. 2062 / 1664) düzenlenmiş bir tanrısal metinde, ma'at ilkelere özetleyen şöyle bir söylem ile karşılaşırız; "Her insanı, yoldaşı gibi yarattım."

İlke Olarak Ma'at

Eski Mısırlılarda, Evren'in bir parçası sayılmanın kutsallığına dair çok derin bir inanç vardı. Evrensel ahenk saydıkları bu anlayışın, yetkili kişilerin çabaları ve kurallara uygun bir yaşam düzeni ile korunabileceğini düşünmekteydiler. Bu ahenk anlayışını kaybetmenin, insanlar ile devletin kötü sonuçlarla karşılaşmasına sebebiyet vereceği düşünölmekteydi. Günahkar bir kralın yönetimde oluşunun, ÷lkeye kıtlık, açlık, körlük ve

günâh yanında, ma'at kavramı temelinde belirlenen doğru ve hakkaniyetli nizamın aksini, yani "İsfet kaosu"nu, yalancılık ve vahşeti getireceğine inanıyorlardı.

Ma'at'ın, çelişkili ve karmaşık çıkarlar peşindeki halkları kanatları altında taşıyan Mısır Krallığının, düzen içinde yönetilmesi için gerekli kural-ları tesbit eden prensipler bütünü olarak da düşünülebileceği anlaşıl-maktadır. Zira, doğal gerçeğin, tatlı - acı, iyi - kötü gibi iki zıt yönü olduğuna (düalist görüş) inanan Mısırlılar için "ma'at", düalizmin uyumlu ve ahenk içeren yüzünü temsil etmekteydi. Başarılı olmanın ve devleti iyi yönetme-nin sırrı, karşıtlar arasında uyumun sağlanmasına bağlıydı.

Ma'at kavramının anlaşılması açısından çok önemli saydığımız bu konuyu aydınlığa çıkarmak gayesiyle, "zıtların birliği" kuramı ile ilgili, kısa bilgi-ler verelim.

Genelde insanoğlu, varlık ve yokluk, ruh ve beden, Yaratan ve yaratılan, ölüm ve yaşam, iyi ve kötü, güzel ve çirkin, sıcak ve soğuk, sevgi ve nefret gibi dualist/ikici prensipleri, bir birinden ayırarak düşünmeye alıştırılmış-tır. Bir başka deyişle felsefi düşünsel faaliyet, önce gerçeği ikiye bölmekte, ardından da bu parçalardan biri ile diğerini izah etmek gibi akıl dışı, en hafif tabirle absurde/uyumsuz bir eyleme girişmektedir.

Yine Mısır kökenli bir öğretisi olan hermetizm'in ve çok sonraları, Yunan fi-lozofu Herakleitos'un vazettiği "karşıtlık prensibi"ne (The principle of po-larity) göre; "Her şey ikilidir. Her şeyin, kendine karşıt bir ikizi vardır. Bu karşıtlar, aslında aynı şeylerdir. Karşıtların doğası aynı, ama dereceleri farklıdır. Karşıtlıklar, aynı niteliğin iki uç halidir. Hiç kimse soğukun ne zaman ya da hangi noktada sığağa dönüştüğünü, sevginin nerede nefrete vardığını, küçük ile büyük arasındaki sınırın ne olduğunu, ya da makro-kozmos ile mikrokozmosun birleştiği yerin nerede olduğunu (zorlama bir terim olan Megakozmos sözcüğünün mevcudiyetine rağmen) bilemez.

Birçok düşünür tarafından, düşünce tarihinin en büyük virüsü olduğuna inanılan ve özellikle dinsel arenada yıkıcı etkiler yarattığı iddia edilen ikicilik (düalizm) anlayışının, Evren'de mevcut bütünselliği göz ardı ettiği ve dolayısıyla Evren'i hiçbir şekilde kavrayamadığı ve kavrayamayacağı söylenir.

Karmaşık gibi görünen bu konu, şu ünlü örnekle, çarpıcı bir şekilde anla-tılabilir: "Bir mıknatısın artı ve eksi uçları, mıknatıstan ve birbirlerinden ayrı düşünülemez. Bir mıknatıs varsa, onun karşıtlık içeren iki ucu da

vardır. Bunlar bir bütün oluştururlar. Mıknatısı ortadan ikiye bölersek, bir artı ve bir de eksi uç elde edemeyiz. Elimizde yepyeni ve farklı bütünlüklerde, iki ayrı mıknatıs, iki ayrı bütünlük oluşur.

Mısır kültürü zıtlıkların, bir bütünlüğün farklı açılardan ve göreceli olarak değerlendirilmesi olduğunu, daha o zamanlarda görmüş ve bu mantığı kullanarak, “ma’at” prensiplerini oluşturmuştu.

“Doğal gerçekliğin, tatlı – acı, iyi – kötü, büyük – küçük, sıcak - soğuk vs. gibi iki zıt yönü olduğuna inanan Mısırlılar için “ma’at”, düalizmin uyumlu yüzünü temsil etmekteydi. Devleti iyi yönetmenin sırrı, zıtlar arasındaki ahengin sağlanmasına ya da bir başka deyişle, doğal yasaların ya da ilahî irade kanunlarının dikte ettiği şartlar ile Firavun tarafından konan ve uygulanan dünyevî yönetim kuralları arasındaki çelişkilerin ortadan kaldırılmasına bağlıydı. İşte ancak o zaman “kaosdan ahenge, yani düzene” geçildiğini söylemek mümkün olabilecekti.

Yukarıdaki anlatı, siyah/beyaz mozaik döşeme sembolizmasının verdiği mesaja uymuyor mu?

İki üçgenin üst üste binerek oluşturduğu altı köşeli yıldız, adaletin sembolüdür. Üst ve altta görülen sivri noktalar, ters yönde yerleştirilmiş iki piramitin uçlarıdır. Yukarıyı işaret eden, tabanı Dünya’da, ucu göklere yönelmiş piramit, yönetimin ve devletin gücünü sembolize etmektedir. Ucu yere bakan piramit ise, göklerdeki kutsallığın, sistemin, düzenin, ruhanî gücün ya da Evrenin Ulu Mimarı’nın yere doğru uzandığını simgeler. İki üçgenin üst üste binmesi, hatta bazı hallerde ayrılmaz bir biçimde iç içe geçmesi, bu birlikteliğin yarattığı ahengin, adalet, sulh ve başarının temeli olduğunun ifadesidir. Adı geçen piramitlerin tabanlarını ortadan kaldırırsak, şekil, “gönye ve pergel”e dönüşmez mi?

Ma’at ve Yasa

Bugün, kadim Mısır yasal uygulamaları ile ilintili bilgiler veren çok az kaynağa sahibiz. Ancak ma’at’ın, ayrıntılı maddeler içeren bir adli kurallar (Musa yasaları gibi) manzumesinden ziyade, genel çizgileri ile bir idealler zinciri olarak sunulduğunu anlıyoruz. Ma’at’ın, adaletin tecellisi gayesiyle düzenlenmiş prensipler ve temel değerler zemini olmak üzere, doğruluk ve dürüstlük kavramı çerçevesinde düzenlenmiş olduğunu gö-

rüyöruz. Beşinci sülâleden itibaren (İ.Ö. 2510 / 2370) adaletten sorumlu vezirin “ma’at rahibi” olarak isimlendirilmesi ilginçtir.

Ma’at ve Mısır Kalem Efendileri

Mısır Kalem Efendileri, ülkedeki dinsel, siyasi ve ticari tüm bilgilere sahip ve bunların iletişiminden sorumlu bireyler olarak, toplum içinde çok değer verilen bir sosyal sınıf oluşturmaktaydı.

Mısır Kalem Efendileri için Thoth, “Ma’at’ı açıklayan ve tanıtan, ma’at anlayışını derinden seven ve onu uygulayıcılarına veren” en önemli tanrısal kişilik olarak tanıtılmaktadır. “Amenemope talimatları” gibi metinlerde bildirildiği üzere kalem efendileri, ma’at ilkelerini, özel hayatlarında olduğu gibi çalışma yaşamlarında da kesin çizgilerle takip etme emri almışlardı. Ma’at ilkelerine uygun bir düzen içinde yaşama konusundaki öğütleri içeren metinlere “Ma’at edebiyatı” ismi verilmiştir.

Ma’at Kavramının Zıddı

Ma’at kavramının, Mısır kültüründe zıddı/karşıtı olan sözcük, “isfet”ti. Kelime, bencillik, kötülük, adaletsizlik, yalancılık ve sahtekarlığın gerçek erdemler olduğu anlayışı yanında, şeytanî zekayı öven bir anlam taşımaktaydı. Kavramın idealize ettiği tanrı, “kötü, ejderha” gibi bir iblis olarak tanınan, ve yaratılış öncesi kaosun temsilcisi “Apophis”ti. Mısır mitolojisinde bu canavar tanrı, kör ve sağır olarak tasvir edilir, karanlıklarda çığlıklar atarak dolaşır ve yükselen Güneş tarafından her gün kovalanıp kaçırılırdı. Günahkar iblis Apophis’in, karanlık gecelerde, Ra’ya karşı savaş kazanıp ertesi gün Güneş’in görünmemesi olasılığına karşı, Güneş tanrının mabedinde ayinler yapılır, Güneşin karanlık ile mücadelesinde hep kazanan taraf olması için dua edilirdi.

Günümüzde Ma’at Kavramı

Ma’at kavramı, günümüzde de başka adlar altında yaşamını sürdürmektedir. Asırlar boyu, gelişen şartlar çerçevesinde, sürekli bir yeniden yapılanma sürecine tabi tutulmuş, toplumun refahı ile ilgili olarak fertlere yüklenen sorumluluklar arttıkça, kavramın uygulanmasına yönelik çabalar, o oranda artmıştır.

Bugün ma'at, uçlarda dolaşan fanatik fikirleri yok etmeye çalışan bir orta yol anlayışına dönüşmüştür. Bir denge ve ılım unsuru olarak, her türlü kötülük ve adaletsizliği yer yüzünden silmek anlamı taşımaz. Onları, baskı ve kontrol altında tutmayı hedefler.

Bu noktada bir saplama yaparak, İslâm tasavvufu çerçevesinde, “nadir kimselere bahşedilmiş, metafizik, sezgisel, batınî akıl” olarak tarif edilen “Akl-ı maâd” tabiri ile çok ilginç fonetik benzerlik yanında, anlamsal birlikteliğe değinmek istiyorum.

Masonik açıdan ma'at kavramına dayalı bir bilgiyi de eklemekte fayda var. Amerikan Masonluğunun hemen hemen en güçlü ve popüler bölümünü temsil ettiği söylenen “York Riti” çerçevesinde ma'at sözcüğü, yükseliş seremonisinde fısıldanan sözler içeriğinde karşımıza çıkar: “Ma'at-nebmen-aa, ma'at-ba-aa”. “Ma'at ruhu yücedir, Ma'at kuruluşu büyüktür.” (Great is the sprit of ma'at, great is the establishment of ma'at)

Sonuç

Ma'at prensiplerinin öne sürdüğü fikirler şöyle özetlenebilir; mutlu, erdemli, adil ve müreffeh bir toplumsal yaşam için, dünyevî faaliyetin yani yönetimin, doğa kanunlarını (ya da “ilahî irade kanunlarını” veya “kozmetik yasaları”) gözden uzak tutmaması şarttır. İnsanlar arasındaki yaşam ahengi ya da toplumsal mutluluk, ancak böyle bir ortam gerçekleştirildiğinde yaratılabilir. “Doğruluk, dürüstlük, adalet, hakikat, hakkaniyet, denge, ılımlılık, düzen, ahlakî doğruluk” erdemlerinin eksiksiz hayat bulması, bu uyumun sağlanmasına bağlıdır.

KAYNAKLAR

<i>Antik Mısır Sırları</i>	<i>Ergun Candan</i>	2005	<i>Sınır Ötesi</i>
<i>Büyük inisiyeler</i>	<i>Edouard Schuré</i>	1996	<i>Ruh ve Madde</i>
<i>Dinler tarihi</i>	<i>Felicien Challaye</i>	1998	<i>Varlık</i>
<i>Dinler tarihine giriş</i>	<i>Annamarie Schimmel</i>	1999	<i>Kırkanbar</i>
<i>Düşünce tarihi</i>	<i>Orhan Hançerlioğlu</i>	1995	<i>Remzi Kitabevi</i>
<i>Erdem açısından düşünce tarihi</i>	<i>Orhan Hançerlioğlu</i>	1963	<i>Varlık Yayınları</i>
<i>Ezoterik-batınî doktrinler tarihi</i>	<i>Cihangir Gener</i>	1998	<i>Odak Ofset</i>
<i>Ezoterizm</i>	<i>Tanıl Adalı, et. al.</i>	2009	<i>İVAL</i>
<i>Ezoterizm ve batınîlik tarihi</i>	<i>Melih Ülkü Akat</i>	2007	<i>Nokta kitap</i>
<i>Freemasonry & its ancient mystic rites</i>	<i>C.W. Leadbeater</i>	1998	<i>Gramercy books</i>
<i>İsis ve Osiris</i>	<i>Plutark</i>	2006	<i>Ruh ve Madde</i>
<i>Mabet ve Loca</i>	<i>Richard Leigh</i>	2000	<i>Emre yayınları</i>
<i>Mısır'ın ölümler kitabı</i>	<i>Albert Crampdor</i>	1998	<i>Ruh ve Madde</i>
<i>The Dead Sea Scrolls Deception</i>	<i>Michael Baigent</i>	2001	<i>Arrow</i>
<i>Tüm çağların gizli öğretileri</i>	<i>Manly P. Hall</i>	2008	<i>Mitra yayınları</i>

İTALYA ve TÜRKİYE ARASINDAKİ İLİŞKİLERDE EMANUELE CARASSO¹

Emanuela LOCCI

Çeviren: O. Umut TURAN

The Figure of Emanuele Carasso in Relations Between Italy and Turkey

This article is focused on the biography of Emanuele Carasso (1863-1934), a lawyer of Jewish origin, who lived in the Ottoman Empire. He was initiated into Freemasonry in 1902 in the "Macedonia Risorta" Lodge of Thessaloniki.

Unknown to most people, he played a crucial but underestimated role in the historical events of the late Ottoman Empire and its relations with Italy. He also made a key contribution in the history and development of Italian Freemasonry in the Ottoman Empire.

He deeply contributed to the creation of the Ottoman Grand Orient in 1909, soon became the Deputy Grand Master and he was a liaison between Italian and Turkish Freemasonry.

In spite of his personal interests he gave a strong impulse to the formation of a new modern State, Turkey.

Tarih sıklıkla imparatorluklar kurmuş, ulusların temelini atmış, eylemleriyle tarihin akışını değiştirmiş olan insanlardan bahseder. Tarihin ve insanların daha sıklıkla unuttukları ise, değişimlerin meydana gelebilmesi için kendilerince temel katkılar yapan şahsiyetlerin hatırlanmasıdır. Bu makalede Emanuele Carasso'nun biyografisini kısaca resmetmek

1 Bu çalışma Grande Oriente d'Italia tarafından yılda dört defa yayınlanan HIRAM dergisinin 2011 yılı 4. sayısında s. 83-96'da yayımlanmıştır. İtalyanca orijinal başlığı "La figura di Emanuele Carasso nei rapporti tra Italia e Turchia" olan makalenin yazarı Emanuela Locci'dir. (Ç.N.)

istiyorum. Kendisi fazla tanınmamakla birlikte Türkiye'yi ilgilendiren tarihi olaylarda ve 1908-1920 yılları arasında Türkiye ile İtalya arasındaki ilişkilerde en önemli şahsiyetlerden biri olmuştur. 1908 Devrimi, devamında Sultan II. Abdülhamid'in sürgünü ve 1912 yılındaki Türk-İtalyan Savaşı'nın² Barış Antlaşması'nda³ oynadığı önemsiz sayılamayacak rolüne rağmen geleneksel tarihçilik kendisine gereğinden az dikkat çekmiştir. Bu şahsiyet hakkındaki çalışma, İtalyan Masonluğu ve Jön Türk Hareketi'nin ne olduğu, nereden geldiği ve aralarındaki ilişkiyi anlamak ihtiyacından doğmaktadır. Masonluk tarihinden bahsedildiğinde, neredeyse istisnasız olarak, tarihçilik konuya değerinden daha az önem verme eğilimindedir. Bu imkan sayesinde önyargılardan arınmış bir Masonluk tarihçesi örneği sunmaya çalışacağım.

Emanuele Carasso'nun Kısa Biyografisi

1863⁴ yılında Selanik'te doğmuş, aynı şehirde hukuk eğitimi almış ve kısa zamanda iyi bir ceza avukatı olmuştur⁵. Carasso Ailesi İtalyan kökenliy-

² *Bu savaşın bilinen diğer ismi Trablusgarp Savaşı olup 1911-1912 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu ve İtalya arasında geçmiştir. (Ç.N.)*

³ *Uşi (Ouchy) Antlaşması (18 Ekim 1912), İtalya ile Osmanlı İmparatorluğu arasında Trablusgarp Savaşı sonunda imzalanan antlaşmadır. Bu antlaşma İtalyan tarihinde Trattato di Losanna - Lozan Antlaşması olarak geçmektedir. "Ouchy" Lozan'ın bir semtidir. Türkiye tarihindeki 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması ile anlam karışmasını önlemek için Uşi (Ouchy) Antlaşması olarak anılmaktadır. (Ç.N.)*

⁴ *Emanuele Carasso'nun pasaportu, 5 Eylül 1926, 1474 sayılı vatandaşlık kayıtları ekindedir, Prof. Edhem Eldem tarafından sağlandı.*

⁵ *Uziel (Asrael) ve Sumbula Assach'ın oğluydu. 15 Aralık 1874 Selanik doğumlu Bella Carasso ile evliydi [Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, 1921, sıra 747, İtalya İstanbul Konsolosluğu] ve 4 erkek ile 2 kız çocuğu sahibiydiler: 17 Eylül 1893 Selanik doğumlu [Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, 1921, sıra 1475, İtalya İstanbul Konsolosluğu] Isacco Carasso [Banca San Paolo Intesa Arşivi, Edoardo De Nari'nin 25 Ocak 1920 tarihli mektubu, Bölüm C.O.M., Kutu 64, Dosya 5, Belge 1], Frida [Edhem Eldem, Emanuel Karasu Biyografisine Bir Devam ?, Toplumsal Tarih, sayı 23, 1995, İstanbul, sayfa 43], 24 Eylül 1902 Selanik doğumlu Matteo [Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, 1921, sıra 1806, İtalya İstanbul Konsolosluğu], 10 Aralık 1905 Selanik doğumlu Davide [Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, 1921, sıra 2251, İtalya İstanbul Konsolosluğu], 1910 İstanbul doğumlu Ester [Emanuele Carasso'nun pasaportu, 5 Eylül 1926, 1474 sayılı vatandaşlık kayıtları ekindedir, Prof. Edhem Eldem tarafından sağlandı] ve 1915 doğumlu Moise [Emanuele Carasso'nun pasaportu, 5 Eylül 1926, 1474 sayılı vatandaşlık kayıtları ekindedir, Prof. Edhem Eldem tarafından sağlandı].*

di. Emanuele'nin dedesi Davide, İki Sicilya Krallığı⁶ pasaportuyla⁷ 1846 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na göç etmişti. 1880 yılında Uziel Carasso, o tarihte reşit olmayan oğlu Emanuele ile birlikte Selanik'teki İtalyan Konsolosluğu'nun kayıtlarına alınmayı talep etmiş ancak reddedilmişti. Çünkü ailesinin İtalyan kökenleri hakkında uygun kanıtları sağlayamamıştı. Ardından Sefarad olarak kabul edilmeyi talep etmiş ve bu şekilde İspanya kayıtlarına alınmıştı. Bu andan itibaren aile İspanya Krallığı'na bağlanmış ve Jön Türk devriminin ardından Emanuele Carasso Osmanlı vatandaşlığını talep etmiş ve 2 Ekim 1908 günü hak kazanmıştır⁸.

Mason ve Politikacı

Masonik yaşamı hakkında az miktarda belgeye dayalı bilgi sahibiyiz. Selanik Locası olan "Makedonya Risorta"da 20 Mayıs 1902'de⁹ 13450¹⁰ matrikül numarasıyla tekris edilmişti. Yaklaşık iki yıl sonra aynı locanın Üstadı Muhterem'i olmuş ve hayatının en önemli safhasına başlamıştı. Onun yönetiminde, Loca içi çalışmalar tazelenmiş bir enerjiyle tekrar ele alınmıştı. Nitekim Büyük Üstat Ettore Ferrari'nin¹¹ Doğu'daki İtalyan localarını 1900 yılındaki ziyaretine kadar, faaliyetler güç kaybetmekteydi.¹² Emanuele Carasso, Üstadı Muhterem olarak, Jön Türk hareketinin mensuplarına yardım ve lojistik açıdan mekan desteği sağlamıştı. Talat, Rahmi ve Cavit gibi diğerlerinin de aralarında bulunduğu bu kişilerin çoğunluğu İtalyan Obediyansı'na bağlı Masonluğa üye olmuşlardı.

1908 Türk Devrimi kansız gerçekleşmişti ve bu özelliğinden dolayı meydana geldiği dönem içinde istisnai olmasının nedeni kağıt üzerinde her olası değişkenin hesaba katılarak kapsamlıca planlanmış olmasıydı. Plana

6 *İtalyanca orijinal ismi Regno delle Due Sicilie. 1816 yılında Sicilya Krallığı ve Napoli Krallığı birleşerek İki Sicilya Krallığı'ni oluşturmuştur. (Ç.N.)*

7 *Damat Ferit imzalı mektup, Bakanlık Ofisi, Bab-ı Ali no 23313/84, Zarf 263, Dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.*

8 *E. Carasso'nun 2 Ekim 1908 tarihli mektubu, Zarf 263, Dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.*

9 *"Makedonya Risorta" Locası kayıtları Türkiye Büyük Locası, sayfa 58.*

10 *Grande Oriente d'Italia tarihi arşivi, matrikül kayıtları, Roma.*

11 *Ettore Ferrari, Grande Oriente D'Italia'nın web sitesinde yer alan bilgiye göre 1904-1917 yılları arasında Büyük Üstat'lık görevini sürdürmüştür. Başka bir kaynaktan alınan bilgiye göre ise 1900 yılında Büyük Üstat Yardımcısı olarak seçilmiştir. (Ç.N.)*

12 *Angelo Iacovella, Il triangolo e la mezzaluna, I.I.C.I., Istanbul, 1997, sayfa 52.; [Angelo Iacovella'nın, Il triangolo e La Mezzaluna adlı eseri Türkçe olarak "Gönye ve Hilal, İttihad-Terakki ve Masonluk" ismiyle Tarih Vakfı Yurt yayınları tarafından 1998 yılında yayımlanmıştır. (Ç.N.)]*

göre Devrim Hareketi, Sultan'ın polis teşkilatının baskıcı kontrollerinden kurtulmak için bu Makedonya şehrinin çevresel pozisyonundan faydalanarak Selanik'te gelişmeli ve ardından Başkent'e doğru yayılmalıydı. Bu detaylı çalışma, yabancılara özel haklar tanıyan Kapitülasyonların¹³ ayrıcalıklardan faydalanan Carasso'nun locasında yürütülmüştü. Uzun süredir Devrim'in başarısı için çalışan Carasso ve Talat Paşa, 1908 yılında Selanik'ten İstanbul'a gelmişlerdi; Osmanlı polisi ise onları gece-gündüz izlemekteydi. Carasso tutuklanarak başkente yaptığı bu ziyaretin nedenleri ve ruhban sınıfının önde gelen temsilcileriyle tesadüfi karşılaşması hakkında sorguya çekilmişti. Ancak her türlü suçlamayı reddetmiş ve arkadaşlarına ihanet etmemişti.¹⁴

Bu şekilde, Emanuele Carasso'nun şahsında İtalyan Masonluğu, devrimcilerin ihtiyaçlarını görmezden gelmemişti ve devrimciler Loca lokallerinde toplanmaya başlamışlardı. İtalyan Masonluğu'nun ve kendisine doğrudan bağlı locaların Jön Türklere yardım etme nedenleri, Büyük Üstat Ettore Ferrari'nin Muhterem Carasso'ya 1909 yılında gönderdiği ve aynı yıl *Rivista Massonica*'nın¹⁵ 9-10 no'lu sayısında tam metin olarak yayımlanan mektubundaki sözlerinden kolayca anlaşılabilir. Bu mektup, tebaasına özgürlük hakkı tanımayan bir despot tarafından ezilen Osmanlı halkının yöneldiği duruma ilişkin Masonluğun duyduğu hoşnutsuzluğu vurgulamaktadır. Aynı zamanda mektup, Ettore Ferrari ve Emanuele Carasso arasındaki ilişkiyi ve Devrim'in başarısından dolayı Ferrari'nin memnuniyetini göstermektedir. Kendisi başarılı sonuca ulaşılabilmesi adına uygulanan stratejilere, Grande Oriente d'Italia Masonluğunun müdahil olmasını hiçbir zaman reddetmemektedir. Öyle görünüyor ki, "Makedonya Risorta" Locası'nın Palazzo Giustiniani¹⁶ Masonluğuna bağlı olmasından

13 Kapitülasyonlara ilişkin düzenleme Avrupalı güçler ile Osmanlı İmparatorluğu arasında imzalanan uluslararası anlaşmaların bileşiminden meydana gelmişti. Kapitülasyonlar, İmparatorluk toprakları üzerinde yaşayan yabancıların statülerine ilişkin düzenlemeler yapmaktaydı. Böylece yabancılar uyruklarına göre orijin olarak ait oldukları ülkelerin yasalarına tabi olmuşlardı. Bunun en önemli sonuçlarından biri gümrük vergilerinin kaldırılması olmuştu. Kapitülasyonlar Osmanlı hükümetince 1914'de tek yanlı olarak kaldırıldıysa da İşgal güçleri tarafından 1918'de yeniden kondu ve 1923'de Lozan Antlaşması ile kaldırıldı.

14 Avram Galante, *Histoire des juifs de Turquie*, vol. 8, Isis Press, İstanbul, 1985, sayfa 56.

15 *Masonik Dergi*. Grande Oriente d'Italia'nın yayın organı. (Ç.N.)

16 *Giustiniani Sarayı*. Grande Oriente d'Italia'nın 1901-1985 yılları arasında Roma'daki merkezidir. Bugün farklı bir adreste ikamet etse de, Grande Oriente d'Italia kendini bu binanın ismi ile özdeşleştirmiştir. Bugün Palazzo Giustiniani'de İtalya Cumhuriyet Senatosu faaliyet göstermektedir.(Ç.N.)

ötürü, faaliyetleri üyelerine ait kişisel bazda bir karara göre değil, fakat İtalyan Masonluğu ile görüş birliği içinde belirlenmişti.

1908'deki hızlı devrimin ardından 1876 Anayasası'nın tekrar yürürlüğe girmesi ve serbest seçimler için çağrı yapılmasıyla, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin şahsiyetlerinden Carasso, Selanik'ten milletvekili seçilmişti. Takip eden iki seçimde tekrar seçilmişti, fakat artık bu esnada taşındığı şehir olan İstanbul'un temsilcisiydi.

Carasso, Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihini ilgilendiren olayların daimi başrol oyuncularından birisidir ve Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesine neden olan olaylardaki katkısı çok önemlidir.¹⁷

Padişah, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin mensuplarının nazarında problemlili bir kişilikte ve üyeler onu görevden almak için 1909 yılındaki Karşı Devrim¹⁸ teşebbüsü vakasından faydalanmışlardı.¹⁹

Sultan'ın bu darbe girişimine dahil olduğu hiçbir zaman kanıtlanmamıştır, ancak Cemiyet ondan kesin olarak kurtulmak için bu fırsatı kaçırmamıştı.

23 Nisan 1909 Cuma günü, Sultan son defa Selâmlık²⁰ merasimini ifa etmişti: Selanik'ten çıkan ordu aynı günün akşamı İstanbul'a doğru ilerlemekteydi. Ertesi gün şiddetli çatışmalar meydana gelmişti ve Mahmud Şevket Paşa sıkıyönetim ilan etmişti. Ordu, Sultan'ın yaşadığı Yıldız Sarayı'na ulaşmaya çalışırken, o ise gereksiz yere kan dökülmesini engellemenin yollarını aramaktaydı.

25 Nisan günü imparatorluk sarayına taarruz edilmişti. Sultan ve ailesi Cemiyet'in elindeydi. 27 Nisan günü gerçekleştirilen kapalı oturumda 240

17 François Georgeon, *Abdülhamid II, Le Sultan Calife 1876-1909*, Fayard, Paris, 2003, sayfa 424.

18 Tarihte 31 Mart Vakası olarak bilinir. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra İstanbul'da yönetime karşı yapılmış büyük bir ayaklanmadır. Rumî Takvim'e göre 31 Mart 1325'te (13 Nisan 1909) başladığı için bu adla anılmıştır.(Ç.N.)

19 Sultan'ın yaptırdığı düşünülen karşı devrim teşebbüsü üzerine, Emanuele Carasso, 3. Ordu Komutanı, Selanik Valisi ve Telgraf İdaresi Müdürü 14 Nisan 1909'da gönderdikleri telgrafla Jön Türklerin hürriyet rejiminin en kısa sürede tekrar yürürlüğe girmemesi durumunda İstanbul'a doğru harekete geçeceklerini bildirerek İçişleri Bakanlığı'ni tehdit etmişlerdi. Paul Farkas, 2005, *Palace Revolution and Counterrevolution in Turkey*, Isis Press, İstanbul, 2005, sayfa 70.

20 Selâmlık kelimesi Cuma namazı için Saray'dan Cami'ye giden Sultan'ın alayını tanımlar. Bu uygulama Osmanlı sarayında yaklaşık 1920'ye kadar sürmüştür.

milletvekili ve 34 senatör onların kaderlerine karar vermişlerdi. Başlangıçta birçok milletvekili kararsız olmasına rağmen, ki saltanatın dokunulmazlığı unutulmamalıdır, sonuçta oybirliğiyle Sultan'ın tahttan indirilmesine karar vermişlerdi. Aynı oturumda, sakın kişilikli ve Cemiyet tarafından kolayca manipüle edilebilir bir insan olan V. Mehmet'in tahta çıkartılması onaylandı.²¹

Her şey planlanmıştı. Geriye kalan tek şey kararın yaşlı II. Abdülhamid'e bildirilmesiydi. Bu amaçla iki senator ve iki milletvekilinden oluşan bir heyet oluşturuldu. Bu heyet, eski Bahriye Nazırı Arif Hikmet Paşa, Ermeni Katolik asıllı Aram Efendi, Arnavut asıllı Milletvekili Esad Toptani ve Musevi asıllı Milletvekili Emanuele Carasso'dan meydana gelmişti.²² İçinde tek bir Osmanlı bulunan heyetin kompozisyonu, ülkenin o tarihi zamandaki durumunu açıkça anlatmaktadır. Yeni hükümet tarafından alınan karar Sultan'a tebliğ edildi. II. Abdülhamid'e ise kendisinin ve ailesinin, her şeyin başladığı yer olan Selanik'e sürgün edilmesini kabul etmekten başka çare kalmamıştı.

Avukat Carasso devrimin ardından Selanik'ten ayrılarak ve dolayısıyla da "Makedonya Risorta" Locası'nın yönetimini bırakarak taşındığı İstanbul'da, Masonik yaşamına ara vermeden devam etmişti.

Başkentte 1909'da kurulan Osmanlı Maşrıkı Azamı'nın oluşumuna aktif olarak katılmıştı. Milli Obediyans'ın düzenli kuruluşu için, İmparatorluk toprakları üzerinde çalışan Avrupa orijinli locaların yardımına ihtiyaç vardı. Emanuele Carasso bu yeni masonik projeye tamamen destek veriyordu. Büyük Üstat Talat Paşa'ydı.²³ Carasso, Galip'in ayrılması sonucu seçildiği Büyük Üstat Yardımcılığı'nı 1912 yılına kadar icra etmişti, sonrasında ise görüldüğü kadarıyla Osmanlı Maşrıkı Azamı'ndaki masonik kariyeri kesintiye uğramıştı. Çünkü artık ismi Obediyans'ın resmi yönetim listelerinde yer almıyordu.

Hızla ilerleyen ise siyasi kariyeri ve uluslararası düzeydeki etkisiydi. Nitekim 16 Eylül 1910'da Brüksel'deki Uluslararası Barış Konferansı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nu temsil etmişti. Türk heyeti iki senatör ve beş

21 V. Mehmet (1844-1918), 35. Osmanlı padişahıdır. I. Abdülmecid'in oğludur; gençliğini haremde geçirmiştir. 1909'dan 1918'e kadar iktidarda kalmıştır. Sultan II. Abdülhamid'in azledilmesinin ardından 27 Nisan 1909'da tahta çıkmıştır, fakat etkili bir güce sahip kişilikten yoksundur. Nitekim kararlar Enver, Talat ve Cemal'den oluşan üçlü yönetim tarafından alınmaktaydı. V. Mehmet'in gerçekleştirdiği yegane icraat 1914 yılındaki Cihat ilanıydı; 1918 yılında İstanbul'da öldü.

22 François Georgeon, a.g.e., sayfa 424.

23 Türkiye Büyük Maşrıkı, 1 Ağustos 1909, İstanbul, sayfa 26.

milletvekilinden oluşmuştu: Carasso'nun haricinde iki Musevi daha, Vitalis Ferragi ve Nissim Mazliah, bulunuyordu.²⁴

Carasso milletvekili olarak, dolaylı da olsa, 1911-1912 Trablusgarp Savaşı'nın sonlanmasına ilişkin barış müzakerelerine katılmıştı. Yetersiz olarak belgelenmiş de olsa anlaşmanın ilk safhasında, sahip olduğu ilişkiler sayesinde önemli bir rol oynamıştı. Özel olarak, Şûra-yı Devlet Reisi ve Bakanlar Kurulu²⁵ resen üyesi olarak Osmanlı İmparatorluğu'nu temsil eden Sait Halim Paşa²⁶ ile ilişkileri vardı. Carasso, Osmanlı Parlamentosu adına, kıyıların İtalya'nın kontrolü altında kalacağı şekilde Trablusgarp'ın özerkliğine odaklı bir çözümden yanaydı. Böylece cezbedici siyasi ve ekonomik avantajlar garanti altına alınacaktı.²⁷

1913 yılında Carasso, İstanbul'daki İtalyan Kraliyet Elçiliği'nin önerisi ile "Commendatore"²⁸ unvanını kazanmıştı.²⁹ Aynı yıl Talat, Enver ve Cemal tarafından gerçekleştirilen hükümet darbesi ile İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidarı ele geçirmişti.

Üçlü yönetim, Osmanlı İmparatorluğu'nu Birinci Dünya Savaşı'na bizzat sürükledikleri esnada, yaklaşık beş yıl boyunca iktidarda kalmıştı. Bu sırada Carasso, Benè Israel isimli Musevi cemiyetinde faaliyet gösteriyor, bu derneği finanse ediyor, siyonist tandanslı *Aurore* Gazetesi'nden dernek için hizmet satın alıyordu.

Carasso Musevi cemaatinde ve yurtdışında tanınmış bir kişilikti, o kadar ki Birinci Dünya Savaşı sonundaki ateşkes esnasında İstanbul'un olası bir Amerikan mandası altına girmesi konusunda görüş beyan etmek üzere

24 *List of events in 5671 and necrology, New York, sayfa 187.*

25 *Sait Halim Paşa (1863-1921) Mısır hanedan ailesinin bir mensubuydu; İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelenleri arasındaydı. 1908 Devrimi'nden sonra senatör olmuş, devamında 1912-1917 yılları arasında çeşitli görevler almıştı. Birinci Dünya Savaşı sonunda ateşkes antlaşmasının imzalanmasını takiben Malta'ya sürgüne gönderilmişti. Tahliye olduktan sonra, İtalya'ya gitmiş ve 1921 yılında burada bir Ermeni tarafından öldürülmüştü.*

26 *Giovanni Giolitti, Memoriale, sayfa 418.*

27 *Aynı eserde, sayfa 419.*

28 *Commendatore unvanı, İtalya'daki 5 devlet nişanından biri olan ve İtalya'ya sanat, edebiyat, ekonomi, sosyal, kamusal ve askeri alanlarda katkıda bulunan, hizmet eden kişileri onurlandırma amacıyla verilen ödülle birlikte kazanılır. Bugün İtalya Cumhurbaşkanı'nın onayıyla verilmektedir.*

29 *27 Ocak 1920 tarihli 3270 no'lu mektup, Zarf 263, Dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.*

çağrılan bir heyette bulunmuştu. Heyet Hahambaşı Haim Nahum,³⁰ milletvekili Carasso, Aşkenaz³¹ cemaatini temsil eden Bay Reisner ve aynı zamanda heyetin sözcüsü olan profesör Miscion Ventura'dan³² oluşmaktaydı. Türkiye'nin İstanbul üzerindeki egemenliğini savunmak suretiyle Amerikan mandası fikrini reddetmişlerdi ve diğer heyetlerin görüşlerinin aksine ortaya koydukları argümanlar o derece ikna ediciydi ki Amerikalılar da bu fikirden vazgeçmişlerdi.³³

Milliyetçi

Dönemin şahsiyetleriyle temasa geçerek 1892 ve 1922 yılları arasındaki Avrupa içindeki ve dışındaki olayları takip eden bir **Times** muhabiri olan Henry Wickham Steed onu şöyle tarif ediyor: Emanuele Carasso'nun çok yönlü kişiliği onun ateşli milliyetçi hislerinde de ifade bulmakta. Steed, Carasso'nun kuzeni olan Salem'in evinde onu şahsen tanıma fırsatını bulmuştu. Carasso'yu enteresan, gerekmedikçe sempatik olmayan, usta bir haydut görünümlü, korkusuz bir korsana benzeyen bir kişi olarak tasvir ediyor. Gazeteciye göre Carasso, milliyetçi bir politika yürüten İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gizli danışmanıydı.

Batı dünyasının nazarında, Cemiyet, Balkan Birliği'nin³⁴ oluşumundan ve devamında Osmanlı İmparatorluğu'na zarar veren savaşların patlak vermesinden sorumluydu. Buna rağmen, Cemiyet'in üyeleri hala güçlüydüler ve Avrupa dış politikasının perde arkasını biliyorlardı. Carasso, 1913

³⁰ *Haim Nahum 1872 yılında İzmir'e yakın bir köyde dünyaya gelmiş, ilk olarak İstanbul'da ardından Paris'te öğrenim görmüştü. 1908 yılında Falaşa Musevileri hakkında çalışmak için Etiyopya'ya gönderilmişti. İstanbul'a dönmüş ve 12 yıl boyunca sürdüreceği Hahambaşılık görevini üstlenmişti. 1922 yılında Lozan Konferansı için İsmet İnönü'nün danışmanıydı. 1922 yılında Kahire'ye çağrılmış ve Mısır ve Sudan'ın Hahambaşısı olmuştur. 13 Kasım 1960'da vefat etmiştir. Konuyla ilgili olarak başvurulan eserler: Esther Benbassa, *Un Grand Rabbin Sepharade en Politique 1892-1923*, Press du CNRS, Paris, 1990; Esther Benbassa, *Une diaspora Sépharade en transition*, CERF, Paris, 1993.*

³¹ *Bu deyimle Yafes'in soyundan gelen Musevi nüfusu kastedilir. Bu topluluk İsrail'deki Musevi nüfusunun çoğunluğunu oluşturur. Dini merasimleri Filistin ritüeline çok benzerdir.*

³² *Profesör Ventura, Emanuele Carasso'nun yattığı Arnavutköy'deki Musevi mezarlığında defnedilmiştir.*

³³ *Giovanni Giolitti, a.g.e., sayfa 421.*

³⁴ *Balkan Birliği Mart 1912'de Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan tarafından kurulmuştu. Başlıca amacı Osmanlıları Doğu Avrupa'dan uzaklaştırmaktı.*

Eylül'ünde gayet iyi biliyordu ki Avusturya bir ay önce Sırbistan'a karşı savaş amacıyla bir provokasyon için çabalamıştı ve Cemiyet'in de kaçırılmayacağı başka fırsatların olduğu kesin olarak söyleniyordu.³⁵ Onun milliyetçiliği, İstanbul'daki İtalyan Elçisi Garroni'nin Başbakan ve Dışişleri Bakanı Salandra'ya yazdığı 4 Kasım 1914 tarihli raporundaki sözlerinden de anlaşılmaktadır. Emanuele Carasso ve Doktor Nazım'ın ziyaretinden bahseden rapor, kendilerini İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin etkili üyeleri olarak tanımlamaktaydı. Elçiye gitmelerinin nedeni, Osmanlı Hükümeti'nin, Müslüman olmaları sebebiyle Arapları ihmal etmeksizin, dikkatlerini gerçekten Türk kökenli olan halkların üzerinde toplamak niyetinde olduğunu teyit etmekte. Dolayısıyla Libya'ya İtalyan müdahalesiyle ilgili karşıt bir durum yoktu, hatta bu, Üçlü İttifak³⁶ kuvvetlerinin yapacağı bir müdahaleye tercih ediliyordu.

1919 yılında Emanuele Carasso artık Masonluğa kayıtlı değildi ve aynı yılın Şubat ayı başında Osmanlı makamları tarafından tutuklandı. Suçlamanın nedeni, Birinci Dünya Savaşı sırasında ordulara ve sivillere tedarik edilmek üzere alınan büyük miktarda hububatın, yurtdışına satılarak gelirinin bir Alman bankasına gönderilmesi suretiyle zimmete geçirilmesiydi.

Vurgunun miktarı yaklaşık iki milyon Türk lirasıydı.³⁷

İstanbul'daki Musevi cemaati, eski milletvekilinin serbest bırakılması için Musevi Milleti'nin siyasi konularıyla ilgilenen Laik Konsey ve Ulusal Musevi Konseyi'nin girişimleri aracılığıyla derhal harekete geçmişti. Bu girişimlerden biri Hasköy Sinagogu'ndaki³⁸ gösteriydi. Carasso, birkaç gün süren tutukluluğun ardından yarım milyon Türk lirası tutarında kefaletin ödenmesi sayesinde serbest bırakılmıştı. Ancak bu kurtuluş Osmanlı yasalarına aykırıydı, bu nedenle savaş esirlerinden sorumlu müfettiş Esat Paşa divan-ı harbe başvurmuştu.³⁹

Bu olayın ardından Carasso İsviçre'ye gitmiş ve 1920 yılının başında İtalya'ya geçerek tekrar İtalyan vatandaşlığına geçme talebinde bulun-

³⁵ Henry Wickham Steed, *Trenta Anni di Storia, Edizioni di comunità, Milano, 1962, sayfa 336.*

³⁶ Üçlü İttifak Fransa, İngiltere ve Rusya İmparatorluğu'ndan oluşmaktaydı.

³⁷ Esther Benbassa, a.g.e., sayfa 209.

³⁸ Aynı yerde, sayfa 210. Hasköy Sinagog'u İstanbul şehrinin tarihi yarımada bölümünde bulunmaktadır ve hâlâ faaliyettedir.

³⁹ *İkdam*, 22 Haziran 1920, İstanbul, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma; *Journal du soir* 7 Ağustos 1920, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma

muştı. Eski milletvekili, aynı yılın 17 Haziran günü, İtalya ve Türkiye arasındaki ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi amacıyla yakın zaman önce Roma'da oluşturulan İtalyan Komitesi tarafından Dışişleri Bakanı'nın onayıyla tevdi edilen bir görevi yerine getirmek için Oniki Ada'da bulunuyordu.⁴⁰

7 Temmuz günü Roma'ya dönmüştü ve İtalyan makamlarına vatandaşlık talebinin onaylanması için ısrar etmekteydi.

Carasso Ailesi İtalyan vatandaşlığını Haziran 1920'de⁴¹ elde etmişti. Fakat Osmanlı Hükümeti'nin yasadışı stoklama hakkında yasal işlem yapma isteğine ilişkin 1 Ağustos 1920 tarihli mektuptan anlaşılacağı üzere, Bab-ı Ali bu kararı tanımamıştı. Türk hükümeti olayları tarif ederken Carasso'nun birkaç yıl önce, 2 Ekim 1908 tarihindeki, Osmanlı vatandaşlığına kabul talebine atıfta bulunmuştu.⁴² 23 Ağustos 1920'de Carasso İstanbul'daki Yüksek Komiserlik'e İtalyan uyruğunun kabulü talebiyle bir mektup yazmış ve 4 Temmuz 1921'de Carasso ailesi Selanik'teki İtalyan siciline kaydolmuştu.

Aynı ayın 31'inde Bab-ı Ali, İtalya Krallığı ile ilişkilerini bozmamak adına istisnai olarak eski milletvekilinin İtalyan uyruğunu tanımıştı.⁴³

1922 yılında Carasso, uyruğunun kesin tescili ve ikametgah olarak Palermo'yu seçmek için İtalya'ya dönmüştü. İtalya'da önemli siyasi bağlantılar oluşturdu ve Benito Mussolini ile çok iyi ilişkileri vardı. Mussolini'nin 8 ve 10 Ağustos 1923 tarihlerinde İstanbul'daki İtalyan Elçisine bizzat gönderdiği iki telgraf bunu kanıtlamaktadır. İlkinde, Mussolini, Türk Elçiliği'nce tasdik edilmemiş pasaportun göz önünde bulundurulması suretiyle, Emanuele Carasso'nun İstanbul'a girişinin sağlanmasını talep etmektedir. İkincisinde Mussolini, Elçinin tavsiyesine dayanarak,⁴⁴ Carasso'ya İstanbul'a gitmemesini önermektedir. Fakat yine de Carasso 13 Ağustos 1923'de İtalyan Elçisinin yardımıyla ve sorunsuz biçimde İstanbul'a gelmişti.⁴⁵ Türk basını eski milletvekilinin seyahatiyle

⁴⁰ 17/06/1920 tarihli telgraf, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.

⁴¹ 19 Ağustos 1920 tarihli ve 11236 no'lu mektup, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.

⁴² E. Carasso imzalı 2/10/1908 tarihli mektup, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.

⁴³ Bab-ı Ali'den İstanbul'daki İtalyan Elçiliği'ne gönderilen 23313 no'lu mektup, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.

⁴⁴ Söz konusu telgrafların numaraları 7543 ve 2750'dir. Elçinin tavsiyesi İstanbul'daki İtalyan Elçiliği'nden 8/8/1923 tarihinde gönderilen telgrafta yer alıyor. Zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.

⁴⁵ 13 Ağustos 1923 tarih ve 503 no'lu telgraf, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.

ilgilenmiş ve 16 Ağustos'ta *İkdam* Gazetesi İstanbul'a geliş haberini yayınlamıştı.⁴⁶

Elçi, gelmemesini tavsiye etmişti. Çünkü biliyordu ki Ankara hükümeti, İstanbul hükümeti tarafından alınan kararları tanımayı reddediyordu.⁴⁷ Carasso, İstanbul'daki İtalyan Konsolosluğu'na ilettiği ve görüşmeleri Garroni ile İsmet Paşa arasında gerçekleşen Lozan Antlaşması⁴⁸ uyarınca, İtalyan uğruğuyla tamnacak kişilerin listesine ailesiyle birlikte dahil edilmesi talebini içeren mektubunda⁴⁹ bu durumdan şikayetçiydi.⁵⁰

Daha önce belirtildiği gibi, Carasso'nun İtalya ile sıkı ekonomik ilişkileri vardı. Arimathea ve Bithinia isminde iki buharlı geminin sahibiydi. Ancak gemileri sıkıntılı olayların merkezindeydi ve bunlara savaş ganimeti olarak el konulmasını engellemek için mümkün olan tüm yollardan kararlılıkla müdahale etmekteydi. Her ne kadar bir Osmanlı vatandaşına ait olsalar da gemilerin İtalyan uyruğuna geçmeleri için ısrar etmekteydi, her halükarda da kısaca İtalyan uyruğunu talep etmişti. 13 Ağustos 1919 tarihli bir mektupta, aynı zamanda *Società Italiana di Navigazione*'nin⁵¹ sahibi olan Guglielmo Rossi'yi, gemilerin ihtiyacı olan büyük bakımın yapılması için vekili olarak görevlendirmişti.⁵²

Carasso'nun 7 Kasım tarihli bir diğer mektubu ise yine kendisi tarafından tasarlanmış bir hileyi işaret ediyordu. Carasso'nun imzaladığı hayali beyanda gemilerin mülkiyetinin, arkadaşı ve iş ortağı olan Edoardo De Nari'ye ait olduğunu belirtmek suretiyle gemilerin İtalyan menşeli olduğunu bildirmişti. Fakat 9 Kasım'da bizzat De Nari, yazdığı mektupla gemilerin Carasso'ya ait olduklarını beyan ediyor ve gemilerin uyru-

46 *İstanbul Hükümeti 1 Kasım 1922'de ortadan kalkmıştır (Editörün Notu)*

47 *Emanuele Carasso'nun 21 Eylül 1923 tarihli mektubu, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı evrakı, Roma.*

48 *Camillio Eugenio Garroni (1852-1935) bir marki, avukat ve senatördü. 1912'den 1913'e ve yeniden 1920'den 1922'ye kadar İstanbul'a Elçi olarak gönderildi.*

49 *21 Eylül 1923 tarih ve 3584 no'lu mektup, zarf 263, dosya 2, Dışişleri Bakanlığı, Roma.*

50 *TBMM, 7 Haziran 1920 günü kabul ettiği 7 numaralı kanunla, İstanbul'un işgal tarihi 16 Mart 1920'den itibaren "İstanbul'ca" imzalanmış ve imzalanacak bütün anlaşma, sözleşme, imtiyaz ve resmi kararları geçersiz saymıştır. (Editörün notu)*

51 *İtalyan Denizcilik Şirketi (Ç.N.)*

52 *Emanuele Carasso'nun Doğu Ticari Şirketi'ne (Società Commerciale d'Oriente) 13 Ağustos 1919 tarihli mektubu, Bölüm C.O.M., Kutu 64, Dosya 5, Belge 1, Tarihi arşiv, Banca Intesa, Torino.*

ğunun değişimini talep ediyor. Carasso, bağlantıları aracılığıyla gemilerini kaybetmemek için uğraşıyordu ve İstanbul'daki İtalyan Yüksek Komiserliği'nden Komiser Maissa ve Kont Carlo Sforza'ya başvurmuştu.⁵³

Her ikisi de konunun çözümü için güvence verdiler ve Ocak 1920'de gemilerin uyruğuna ilişkin geçici sertifikaya sahip oldu.

Carasso sürekli olarak İstanbul'da ikamet etmiyordu ve iş nedeniyle sık sık İtalya'da bulunuyor, Milano, Roma, Torino ve Palermo arasında gidip geliyordu. 1927 yılında Trieste'ye taşındı ve kendisinden tekrar haber alınmadı. Sadece Aloisi'nin 1934 yılındaki mektubu, o yıl Carasso'nun İtalyanların Türkiye'deki çıkarlarını artırmak amacıyla finansal projeler sunduğuna dair tanıklık ediyordu. Fakat gizli bir notta belirttiği üzere, bu projelerin sunulduğu siyasi yetkili, Carasso'nun ilerlemiş yaşını da göz önünde bulundurarak onun işe yarar projeler ortaya koyamayacağına inanıyordu.

Emanuele Carasso'ya ilişkin son habere Londra *Times*'da yer verildi. Haber, 8 Haziran 1934 günü öldüğünü bildiriyordu.

Kızı Ester, onu İstanbul'a getirerek⁵⁴ Arnavutköy'deki Musevi mezarlığına defnetti.⁵⁵

Sonuç

Emanuele Carasso'yu çelişkili bir portre, kimi zaman destekçisi olduğu olaylardan kişisel fayda sağlamaya çalışmış bir kişilik ya da sadece basit bir tanık olarak kabul edebiliriz. Ancak sırf bundan ötürü, Masonluk kurumunda ve 1908 Devrimi öncesinde, esnasında ve sonrasında Osmanlı toplumunda oynadığı rol unutulmamalıdır. Siyasi ve toplumsal bakış açısıyla üstlendiği sorumluluk birincil derecede önemlidir; faaliyetlerini tarihin çok hassas bir döneminde gerçekleştirmişti, öyle ki insanlık tarihinde o ana dek yaklaşık altı yüzyılı sağ salim geçiren Osmanlı İmparatorluğu'nun geçmişte kalacağı bir devir başlıyordu. Onun katkısı olmadan, muhtemelen tarihin akışı farklı olurdu.

53 *Maissa, Garroni'den sonraki İtalyan Elçisi'dir. Kont Carlo Sforza (1872-1952) profesyonel bir diplomattı, Giolitti ve De Gasperi hükümetlerinde Bakanlık yapmıştı. Kariyerinin başında İstanbul'a Elçilik Sekreteri olarak gönderilmiş ve 1927'de faşist rejim ile ters düşmesi sonucu sürgüne gönderilmişti. İtalya'ya İkinci Dünya Savaşı sonunda dönebilmişti.*

54 *Profesör Giacomo Saban ile 4 Ağustos 2009 tarihli röportaj, Roma.*

55 *Kanıtlayabilmek amacıyla mezarlığı fotoğrafladım.*

Referanslar

Birincil Kaynaklar

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, Damat Ferit imzalı mektup, no 23313/84.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, Emanuele Carasso imzalı mektup.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, 27/01/1920 tarihli mektup, no 3270.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, Emanuele Carasso imzalı 09/08/1920 tarihli mektup, no 11236.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, Bab-ı Ali'den İstanbul'daki İtalyan Elçiliği'ne gönderilen mektup, no 23313.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, 17/06/1920 tarihli telgraf.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, Mussolini'nin 8 Ağustos 1923 tarihli telgrafı, no 7543.

Dışışleri Bakanlığı Arşivi, Roma, Zarf 263, Dosya 2, Mussolini'nin 10 Ağustos 1923 tarihli telgrafı, no 2750.

Banca San Paolo Intesa Arşivi, Torino, Bölüm C.O.M., Kutu 64, Dosya 5, Belge 1, Edoardo De Nari'nin 25/01/1920 tarihli mektubu.

Banca San Paolo Intesa Arşivi, Torino, Bölüm C.O.M., Kutu 64, Dosya 5, Belge 1, Emanuele Carasso'nun 13/08/1919 tarihli mektubu.

İtalya İstanbul Konsolosluğu Arşivi, Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, sıra 747, 1921.

İtalya İstanbul Konsolosluğu Arşivi, Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, sıra 1806, 1921.

İtalya İstanbul Konsolosluğu Arşivi, Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, sıra 2251, 1921.

İtalya İstanbul Konsolosluğu Arşivi, Konsolosluk Vatandaşlık Kayıtları, sıra 1474, 1921.

Türkiye Büyük Locası Arşivi, Selanik "Makedonya Risorta" Locası matrikül kayıtları, İstanbul.

İkincil Kaynaklar

Monografiler

Avram Galante, 1985, *Histoire des juifs de Turquie*, vol. 8, Isis Press, İstanbul.

Esther Benbassa, 1993, *Une diaspora sépharade en transition*, CERF, Paris.

Esther Benbassa, 1990, *Un grand rabbin sepharade en politique 1892-1923*, Press du CNRS, Paris.

Paul Farkas, 2005, *Palace revolution and counterrevolution in Turkey*, Isis Press, İstanbul.

François Georgeon, 2003, *Abdülhamid II, le sultan calife 1876-1909*, Fayard, Paris.

Giovanni Giolitti, 2000, *Memoriale*, Roma.

Henry Wickham Steed, 1962, *Trenta anni di storia*, Edizioni di Comunità, Milano.

Angelo Iacovella, 1997, *Il triangolo e la mezzaluna*, I.I.C.I., İstanbul.

Thierry Zarcone, 1993, *Mystiques, philosophes et franc-maçons en Islam*, I.F.E.A., İstanbul.

Dergiler

Mimar Sinan, 131-134, *Emanuel Karasso*, İstanbul, 2004.

Teşekkürler

“Hiram’ın Yolculuğu, Avrupa’dan Osmanlı İmparatorluğu’na Masonluk” başlıklı doktora tezimin bir parçası olan bu makalenin hazırlanması fikri, Grande Oriente d’Italia’nın kütüphane servisinin ve arşivinin ve özellikle Dr. Fioravanti’nin desteği olmadan gerçekleştirilemezdi. Kendisi beni her fırsatta takdir etti ve araştırmalarıma devam etmem ve derinleştirmem konusunda cesaretlendirdi. Bu bölümde kendisine ve onunla birlikte bu yıllardaki araştırmalarım sırasında beni destekleyen çok sayıda kişiye teşekkür etmek isterim.

SUSSEX DÜKÜ: İKİ ÜLKEDE BÜYÜK ÜSTAT

Andreas C. RIZOPOULOS
Çeviren : Yavuz Aşlak

Quatuor Coronati Araştırma Locası üyesi Andreas C. Rizopoulos tarafından yazılmış olan bu makale Skoç Riti Araştırma Cemiyetinin yıllıkı olan Heredom'un 16. cildinde (2008) yayınlanmıştır. Cemiyetin ve yazarının izniyle yayınlanmaktadır.

This article written by Andreas C. Rizopoulos (Member of Quatuor Coronati Lodge) was published in Heredom Vol.16 (2008), the yearly publication of Scottish Research Society. The Society and the author have kindly granted us permission to publish the translation of the article.

Duke of Sussex : Grand Master in Two Countries

Augustus Frederick, Duke of Sussex is today remembered and mentioned in two countries due to his Masonic history which was his major public activity in the seventy years of his life. First is, of course, the United Grand Lodge of England since he played a pivotal role in the union of two rival Grand Lodges, the Antients and the Moderns, in 1813. The second place is Greece. The Duke was, at least in title, the first Grand Master of the Grand Orient of Greece established in Corfu in 1816. But he had never been in Greece.

Augustus Frederick, Duke of Sussex, was also connected to Greece in a political way. The Greek War of Independence against the Ottoman Empire was launched early in 1821. European countries were concerned about the ability of the Greeks to govern themselves, at least according to the 'specifications' of the major European countries. So among other considerations it became essential to find some royal personage to govern the country following its independence. A number of names for a prospective King of Greece were put on the table. One of them was that of the Duke of Sussex.

Augustus Frederick, Sussex Dükü, bugün sadece iki ülkede hatırlanmakta ve kendisinden sıklıkla söz edilmektedir. Her iki ülkede de, yetmiş yıllık yaşamının temel sosyal etkinliği olan masonik özgeçmişini nedeniyle hatırlanmaktadır.

Birinci ülke, elbette, 1813'te iki rakip Büyük Locanın, yani Eskiler (Antients) Büyük Locası ile Modernler (Premier) Büyük Locasının, birleşmesinde kilit rol oynamış olduğu için İngiltere'dir. Birleşmenin başarı ile tamamlanmasının ardından kurulan İngiltere Birleşik Büyük Locasının ilk Büyük Üstathğine is'ad edilmiş ve ölümüne kadar otuz yıl bu görevde kalmıştır.

İkinci ülke ise Yunanistan'dır. Sussex Dükü, 1816'da, en azından ismen, İyon Adalarından Korfu'da kurulmuş olan Yunanistan Yüce (Serene) Grand Orient'inin ilk Büyük Üstadı olmuş, bu unvanı hemen hemen otuz yıl boyunca taşımış ve ölümünden sonra da Yunan Masonluğunu etkilemeye devam etmiştir. Ayrıca, on dokuzuncu yüzyılın ilk çeyreğinde, Yunanistan siyasi tarihinde bir dipnot yeri elde etmiştir.

Hayatı hakkında temel bilgi, İngiltere dışında pek yoktur, bu nedenle, eldeki bazı bilgileri sıralayıp, Skoç Riti ve İngiltere'deki diğer "Yüksek" dereceler ile ilişkisini sunmak, son olarak da Yunanistan bağlantısının iki yönünü tanıtmak yararlı olacaktır. Bu son kısım, Yunanistan dışındaki çoğu tarihçi tarafından, hatta ele alınan bazı maddeler Yunan tarihçiler tarafından bile pek bilinmemektedir.¹

Biyografik Bilgiler

İngiltere Kralı III. George ve Kraliçe Charlotte'un altıncı oğulları ve dokuzuncu çocukları, Augustus Frederick, Sussex Dükü, 27 Ocak 1773 günü sabahın erken saatlerinde doğdu. Bir yazar, doğuma şahitlik etmek üzere gelmiş olan Canterbury Başpiskoposu ve Lord Chamberlain'in önünde doğmuş olmasının, Dükün yaşamı boyunca sergilediği radikalizmin habercisi olduğu şeklinde yorumlamıştır.²

Augustus, çocukluğunda ve yetişkin yaşamının büyük bir bölümünde astım hastalığının sıkıntısı içinde yaşamıştır. Öyle gözükmektedir ki, bu durumu, 14 yaşında, askeri kariyerinden uzaklaşarak kronik astım hastalığından kurtulmak için daha iyi bir ortam sağlamak amacıyla, iki erkek kardeşi ile birlikte, Almanya'ya, Hannover'in 100 mil kadar güneyindeki Göttingen'e, yerel bir üniversiteye gönderilmesinde etkili olmuştur.

1 Andreas Rizopoulos, "English Lodges in the Ionian Islands"(İonya Adalarında-ki İngiliz Locaları), AQC Vol. 106(1993)

2 Lewis Edwards, "Augustus Frederick, Duke of Sussex", AQC Vol 52 (1941)

Augustus, 1786 yazında Avrupa Kıt'asına gitmek üzere Kraliyet yatı Augusta ile yola çıktı ve 1800'e kadar Almanya ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde yaşadı. 1793'de Roma'dayken kendinden 20 yaş büyük Lady Agusta Murray ile evlendi. 1801'de ayrı yaşamaya başlamalarına rağmen, 1806'ya kadar evli kaldılar. Lady Agusta 1830'da öldü ve Augustus, Lady Cecilia Buggin ile evlendi.

Berlin'deki borçlarını ödemedi, aniden İngiltere'ye dönmüş ve liberal görüşleri benimsediği Lordlar Kamarasındaki parlamento kariyerine başlamıştır. Augustus hayatı boyunca mali sıkıntı içinde yaşamış, ülke çapında yapmış olduğu seyahatlerde, arkadaşlarının kibarlığından ve ev sahipliklerinden yararlanmış, genelde onların evlerinde konaklamıştır.

Augustus Frederick 21 Nisan 1843 sabahı ölmüştür. Aile büyüklerinin yanına gömülmek istemediğinden, Londra'daki Kensal Green mezarlığına gömülmek istediğini vasiyet etmiştir. Aynı zamanda, bedeninin, otopsi ile sınırlı olmak kaydıyla, bilimsel amaçlarla kullanılmasını istemiştir. Kişisel mal varlığı, biçilen 16.000 Sterlin fiyat British Museum tarafından kabul edilmediği için, açık artırma ile satılmıştır. Günlerce süren açık artırmada, Müze 1000 adet eşyayı satın almış, diğerleri özel koleksiyonculara gitmiştir. Bu da pek çok masonik dokümanın zayı olmasına ya da yanlış ellere geçmesine yol açmıştır.

Masonik Yolculuğu

Prens Augustus Frederick, 20 Aralık 1789'da, Berlin'de, *zur siegenden Wahrheit* (Victorius Truth – Muzaffer Hakikat) Royal York Locasında Masonluğa tekris edildi. Bu, amcası York Dükü Augustus'un 1765'de tekris edildiği loca idi. Augustus 1839'da yaptığı konuşmada şunları söyledi:

“Bu asil kurumla bağlantı kurma kararını verdiğimde, bu benim çok önemle değerlendirdiğim bir konuydu. Çocukluk dönemimde olmadığım, yirmi beş, yirmi altı yaşlarında daha olgun ve konuyu daha iyi değerlendirebileceğim kudrette olduğum bir yaşıyordum. Basit ve önemsiz bir konu olarak değil, fakat hayatımın ciddi ve önemli bir meselesi olarak ele aldım. Yolumda sebatla çalıştım, II. ve I. Nazır, Üstadı Muhterem gibi çeşitli görevlerden geçtim, ardından Büyük Üstat Yardımcısı oldum, sonunda onurla taşıdığım görev ile onurlandırıldım.”³

Sussex Dükü çeşitli dönemlerde İngiltere'de dört⁴ ayrı Locaya katılmıştır. Bunlar Lodge of Prince of Wales (Galler Prensi Locası), Lodge of Friend-

³ Thomas Olman Todd, *The History of the Phoenix Lodge No.94*, s.134

⁴ Lewis Edwards, "Augustus Frederick, Duke of Sussex", *AQC Vol 52* (1941), s.192-193

ship (Dostluk Locası), Lodge of Antiquity (Antiquity Locası) ve Royal Alpha Lodge (Kralî Alpha Locası)'dır.

Temmuz 1810'da Prince of Wales Locası'nı ziyaret etmiş ve ardından, aynı yılın Kasım ayındaki tersimata göre "Locanın üyesi olma isteğini nazik bir şekilde belirtmiş ve oy birliğiyle üyeliğe kabul edilmiştir."

12 Mart 1806'da, Lodge of Friendship olağanüstü toplanmış ve Üstadı Muhterem, Loca üyelerine şu bilgiyi vermiştir:

"Berlin Büyük Locası Önceki Büyük Üstadı Sussex Dükü, toplantımızı onurlandırarak, kardeşlerin katılım, destek ve hamiliği dileklerini kabul etti. Skrüten yapılmadan loca üyesi olarak kabul edildi. Üyeliği süresince locanın Üstadı Muhteremliğini kabul etmesi kendisinden talep edildi ve ardından Locanın olağan toplantısında Üstadı Muhterem vekili seçildi."

Sussex Dükü iki gün sonra 14 Mart 1806'da Üstadı Muhteremliğe is'ad edildi. 1813'de "birden fazla locanın çalışmalarına yeterli ilgiyi gösteremediği" nedeniyle ayrılıncaya kadar locanın üyesi olarak kalmıştır. Ancak, Onursal Üye listesinde kalmış ve locanın çalışmalarına ilgisini devam ettirmiştir.

Antiquity Locasının 1808 Mart'ında yapılan, olağanüstü toplantısında, Onursal Üye seçilmiştir. Kasım 1808 ayında, yapılacak seçimle, Üstadı Muhteremliği mutlulukla kabul edeceği duyurulmuş, 1809'da is'ad edilmiş, ölümüne kadar Üstadı Muhterem olarak kalmıştır.

Royal Alpha Locası beş ayrı locadan doğmuştur. Bir gün Dük, kendi kontrolü altında "seçkin ve diğer üyelerinin kendisince seçilmiş ve hemen hemen tamamı kendisi tarafından önerilmiş Masonların kullanımına tahsis edilmiş, özel bir loca istediğine karar vermiştir. Dükün aynı zamanda, ilk doğmuş olduğu locası gibi Almanca çalışan, 238 numaralı Gezici Pilgrim Locasına da özel bir yakınlığı vardı.⁵

Birleşme Yolunda

İlk Büyük Locanın (Modernler) 6 Şubat 1805 tarihli tersimatı aşağıdaki önergeyi içerir:

⁵ P.R.James, "The Grand Mastership of H.R.H. the Duke of Sussex, 1813-1843", AQC Vol. 75 (1962)

“.....ki: Büyük Locanın Yüce tanıklığında, Sussex Dükünün cemiyete onur bahşeden tekrisi ile, Kraliyet (Royal) etiketini temsil eden mavi ipek çizgili önlük takması ve kendisinin, tüm gelecekteki çalışmalarında Önceki Büyük Üstat sayılmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.”

12 Şubat 1812’de, Sussex Dükü, Büyük Üstat Yardımcılığını kabul etmiş, 7 Nisan 1813’te Büyük Üstat seçilmiştir. Üç ayda bir yapılan Büyük Loca toplantısında, Büyük Üstat, iki Büyük Locanın birleşmesi dileğini ifade etmiş; bunu sonuçlandıracak çalışmalar yapmak ve gereğinde bir komite kurmak konusunda yetkilendirilmiştir.

25 Kasım 1813’te, Birleşme Protokolü (Articles of Union) , Kensington Sarayında (Dükün konutu) imzalanmış ve Dük’ün başkanlık ettiği,1 Aralık’taki Büyük Locanın özel toplantısında onaylanmıştır. Nihayet, 27 Aralık 1813’te “İngiltere’nin iki Büyük Locasının Birleşmesi için Masonlar Büyük Toplantısı” nda Sussex Dükü, İngiltere Birleşik Büyük Locası’nın ilk Büyük Üstadı olmuş ve bu görevini ölümüne kadar sürdürmüştür.

Skoç Riti ve Şövalyelik Dereceleri

Sussex Dükünün Büyük Üstatlığı dönemindeki, Şövalyelik dereceleri ile Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti’nin durumu kısa ve öz olarak şöyledir. Eskiler (Antients) Büyük Locasına bağlı locaların Royal Arch nizamında ve belirli sayıdaki üyelerce bilinen diğer derecelerde çalışabilmeleri için, be-ratları mevcut idi.⁶ 1791 sonrasında, Tampliye Şövalyeleri Nizamının güçlü bir şekilde kurulmasının ötesinde, bir çok Tampliye Şövalyeleri Kampı doğdukları Royal Arch Şapitrlerinden bile kopmuşlardı.

1812’de, “Yüksek, Dini ve Askeri H.R.D.M (Heredom) Nizamı, Büyük Seçilmiş Tampliye Şövalyeleri Büyük Kralî Meclisi’nin (Grand Conclave of the Royal, Exalted, Religious and Military Order of H.R.D.M. [Heredom], Grand Elected Knights Templar) Büyük Üstatlığı Sussex Dükü’ne geçmiştir.

Sussex Dükü, her ne kadar yaşamının sonuna kadar Büyük Üstat kalsa da, en azından, 1830’un başlarına kadar, Tampliye Şövalyeleri Meclisi’ne (Grand Conclave of the Knights Templar) yönelik ihtiyatlı bir yaklaşım benimsedi. Modernlerin eski üyelerinin, Birleşme Protokolünde ifade edilen “Kadim Masonluk, sadece üç dereceden oluşur, bunlar Çıracak, Kalfa ve

6 C. John Mandelberg, “The Lausanne Congress of 1875”, Heredom, Vol. 6 (1997)

Kutsal Royal Arch Nizamını da kapsayan Üstat dereceleridir” görüşünü benimseyen hassasiyetlerine asla karşı çıkmamıştır.⁷

Sussex Dükü aynı zamanda, Skoç Ritine de çok ihtiyatla yaklaşmıştır. 1819’da, Fransa’da çalışan Yüksek Şuraların (Supreme Council) biri Dük’e bir teklifte bulunmuş İngiltere ve İrlanda Yüksek Şurasının kurulması için kendisine berat verilmesi önerilmiştir. Dürüstlüğü tartışmalı kişileri ve yetkisi tartışmalı Prado Yüksek Şurasını içermesi nedeniyle karmaşık bir hikayesi olsa da, Hakim Büyük Amir (Sovereign Grand Commander) görevini kabul ettiğine dair evraklar bulunmaktadır.

Tampliye Şövalyeleri olayında olduğu gibi, Sussex Dükü, Skoç Riti Hakim Büyük Amiri unvanını kabul etmiş ancak hiçbir faaliyette bulunmamıştır. Sonuç olarak, İngiltere ve Galler Yüksek Şurası Dükün ölümünden iki yıl sonra, 1845’te kurulmuştur.

Sussex Dükü ve Yunanistan

26 Nisan 1816’da, İyon Adalarının idari başkenti olan Korfu Adasındaki Masonlar, Fransız Büyük Doğusu (Grand Orient of France) ile bağlarını kopararak, İngiltere Birleşik Büyük Locası’na bağlanmaya karar verdiler. Aşağıda, ilgili tersimattan⁸ alınan sadece üç karar vardır:

1.Yeni Masonik Kuruluşun adı Yunanistan Büyük Doğusu (Grand Orient di Grecia) olacaktır.

2.Yunanistan Büyük Doğusu ilk iş olarak Büyük Britanya Büyük Doğusu’na bağlanmak için gerekli kararı almıştır.

3.Yukarıdaki maddeye istinaden bahsi geçen Büyük Doğu’nun Büyük Üstadı aynı zamanda Yunanistan Büyük Doğusu’nun da Büyük Üstadı olacaktır.

İlk madde, yeni masonik kuruluşun adının “Yunanistan Büyük Doğusu” olarak adlandırılacağı ile ilgilidir. Teknik olarak bu doğru değildir zira o tarihte Yunanistan olarak adlandırılan bir ülke ortada yoktur. Bunun da ötesinde, Korfu ve İyon Eyaletinin diğer yedi adası, İngiltere’nin himayesinde bağımsız bir devlet olarak kabul edilmektedir.

⁷ *Mandleberg, a.g.e. s. 85*

⁸ *Rizopoulos, “Masonic Activities in 19 th Century Greece”, Heredom Vol. 14 (2006)*

İkinci madde, “Büyük Britanya Büyük Doğusu” ile birleşme kararını beyan etmektedir. Yine bu da yanlış bir isimlendirmedir çünkü doğrusu “İngiltere ve Galler Birleşik Büyük Locası”dır. Büyük Britanya denildiği zaman buna İskoçya ve İrlanda da dahil olmaktadır ki, o tarihte bu ülkelerin kendi bağımsız Büyük Locaları mevcut idi.

Üçüncü madde en önemlisidir zira oluşturulan yeni Büyük Doğu'nun Büyük Üstatlığı, İngiltere Birleşik Büyük Locasının Büyük Üstadına önerilmektedir.

Şüphesiz ki, bu maddeler, daha büyük bir politik planın parçasıdır. Bu durum, bir ek detay ile doğrulanmaktadır. Büyük Doğu'nun Umumi Heyeti, bu kararlarını Dük ve İngiltere Birleşik Büyük Locasının onayına sunmak üzere Büyük Görevlilerini yetkilendirmiştir. Gerçekten de, bu kararı takip eden yedi yıl boyunca, Sussex Dükü'nün bu unvanı kabul etmesi için çok çaba sarf edilmiştir. Ancak bu süre içinde, Yunanistan Büyük Doğusu tarafından düzenlenen tüm yazışma, diploma ve patentlerde, doğrudan ya da dolaylı olarak Sussex Dükü Büyük Üstat olarak varsayılmıştır.

Sussex Dükü ile teması teyit eden en eski evrak, Yunanistan Büyük Doğusu'nun özel temsilcisi olan Demetrio Zervo tarafından, 3 Aralık 1823 tarihli, Sussex Dükü'ne yazılmış ve Kensington Sarayı'nda kendisine sunulmuş olan mektubun tercümesinin bir kopyasıdır. Bu mektupta, Zervo, Yunanistan Büyük Doğusu'nun Büyük Üstatlığını kabulünü sağlamak üzere, Dük'ten randevu için ricada bulunmaktadır. Zervo, yıllar boyunca Dük'ten bir randevu almakta, nasıl başarısız olduğunu ifade etmektedir. Zervo, Korfu posta teşkilatında yüksek dereceli bir memur olup bu nedenle de sık sık Londra'ya seyahat etmekteydi.

Bazı, iyi niyetli Yunan tarihçiler gerçeği bir miktar değiştirerek, Dük ile İyonların önde gelen Masonik lideri Denis de Roma arasındaki mükemmel ilişkiden kaynaklandığı savı ile, Dükün, derhal bir “Konkordato” (Anlaşma)” imzaladığını belirtmişlerdir.

Evet, Dük kabul etmiş ve bir “Konkordato” imzalanmıştır. Aynı zamanda, şu da doğrudur ki, İngiltere Birleşik Büyük Locası da, en azından 1835'e kadar bu “Konkordato”yu kabul etmiştir. Fakat tüm bunlar, Yunanlıların “Konkordato” önerilerinden yedi yıl sonra olmuştur. Büyük bir olasılıkla, politik açıdan geçersiz kalabilecek gibi gözükken kararını vermek için, Sussex Dükü Yunanistan'daki karmaşanın durulmasını beklemiştir. Sonunda, gecikme ile de olsa, Büyük Britanya'nın Yunanistan konusuna el atmasından çok önce bir anlaşma sağlanmıştır.

Öyle gözükmektedir ki, Sussex Dükü, muhtemelen politik görüşü doğrultusunda, daima diğer Avrupa ülkelerinde bağımsız Büyük Locaların kurulmasından yana olmuştur. Dükün biyografilerinin birinde aşağıdaki paragraf bulunmaktadır:

“Sussex Dükü, tercihen, bunun yerine kendi Localarını kurmalarını ve İngiltere Büyük Locasına bir temsilci göndermelerini ve bu kuruluş tarafından tanınmayı istemelerini tavsiye etmiştir... bu durumda, Portekiz localarının Fransa Büyük Locası ile bağlantılarından dolayı, ülkenin bağımsızlığına ön yargılı yaklaşılmayacaktır.”⁹

“Konkordato”nun Akıbeti

Bu aşamada, küçük bir sorun vardır ve *küçük* kelimesi özellikle seçilmiştir. Çünkü kimse bugüne kadar bu “konkordato”nun bir suretini elde edememiştir. İngiltere Birleşik Büyük Locası’nın arşivlerindeki bütün ara-malar sonuçsuz kalmıştır.¹⁰

Bu “konkordato”nun varlığını savunmadan önce, bu dokümanın neden İngiltere’de bulunamayacağını açıklayacak bir gerekçe bulunabilir. Zervo’nun mektubundan açıktır ki, kendisi talebini Kensington Sarayına iletmiştir. Dük, masonik ve diğer tüm işlerini o sırada sarayından yürüt-mektedir. Karakteri gereği, Büyük Üstatlık görevine odaklanmıştır. Daha önce değinildiği gibi, tüm eşya, kitap ve evrakları ölümünden sonra açık artırmada satılmıştır.

Bütün masonik evraklarının da açık artırmada satılmış olması mümkündür. Bu nedenle, bir gün ortaya çıkabileceğine dair bir ümit vardır.

Diğer yandan, evrakın, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında, Korfu Phoenix Locasında olduğuna dair açık bulgular vardır. O günden bu yana pek çok evrak tahrip olmuş veya çalınmıştır.

“Konkordato”nun varlığına dair kanıt arandığında ilk yıllardan, 1824’e kadar verilen diplomalarda dolaylı olarak bahsi geçmektedir. Bunların tamamı, Büyük Doğu Konseyinin üyeleri tarafından imzalanmıştır. En üst düzeydeki imza sahibi, devamlı bir şekilde “Büyük Üstat Yardımcısı”dır.

“Konkordato”nun sözünün geçtiği, 1824 sonrası dönemde tespit edilen bir diplomada, İngiltere Büyük Üstadı tarafından imzalanmış bir anlaşma-

9 L. Glück Rosenthal, “Duke of Sussex : A Biographical Memoir”, 1846, s. 55

10 Yazının İngilizce’de yayınlanmasından sonra bulunan Konkordato bu yazının sonundadır. (Editörün notu).

dan¹¹ bahsedilmektedir. Diploma, Zante Adasında kurulmuş, İngiltere Birleşik Büyük Locasına bağlı, 880 numaralı “Star of the East” (Doğu Yıldızı) Locası diploma koleksiyonu arasında bulunmaktadır.

O döneme ait evrakların çoğu kayıptır, umarız sonsuza kadar bu böyle olmayacaktır. Tarihçiler için elde mevcut yegane dokümanlar, Fransa’da, Grand Orient arşivindeki kopyalardır.

1843 Kasımında, Yunanistan Büyük Doğusu, Avrupa’daki çeşitli masonik otoritelere, Korfu’daki Fransız Büyük Doğusu müdahalelerini protesto eden mektuplar göndermiştir. Fransa Grand Orient arşivinde, biri Fransız Grand Orient’ine yazılmış Denis de Roma imzalı, diğeri yine aynı makama Yunan Büyük Doğusu Büyük Üstat Yardımcısı Jean Gennata tarafında yazılmış iki mektup ile yine Gennata tarafından, İngiltere Birleşik Büyük Locasına yazılmış bir diğerk mektubun tercümesi olan yazışmaların kopyaları bulunmaktadır. Tüm bu mektuplarda, “Konkordato”ya özellikle değinilmektedir.

Denis de Roma’nın, Fransız Büyük Doğusu’na yazdığı 5/17 Kasım 1843 tarihli mektubu, “Konkordato”nın bir maddesini içermektedir, şöyle ki; “İngiltere, İngiliz bölgelerinde bulunan ya da İngiliz uyruklarından oluşan Royal Arch Şapitrlerinde haklarımı saklı tutacaktır.”

Son iki dokümanda, 6 Kasım 1832 tarihli bir mektuba atıfta bulunulmaktadır. Bu mektup Fransız arşivlerinde yoktur fakat kopyası İngiltere Birleşik Büyük Locasının Mektuplar Arşivinin G cildinde aşağıdaki şekilde kayıtlıdır:

Mason Locası, Londra 6 Kasım 1832

Bayım ve Kardeşim,

Sizin ve Korfu’da yaşayan Kardeşlerinizin, adanızda bir İngiliz Locası kurmak amacıyla, En Muhterem Büyük Üstat’tan Berat talebiniz ve Harper Kardeşe özel olarak yazdığınız mektubunuz, Majestelerinin önüne, mümkün olan en erken tarihte konulmuştur.

Majesteleri kısa bir süre önce, İngiltere Birleşik Büyük Locası adına, Yunan bölgesinde bir Yunanistan Milli Büyük Locası kurulmasına onay verdiğinden ve bu o bölgedeki tüm masonik yetkilerinden vaz geçmek anlamı taşıdığından, En Muhterem Büyük Üstat, Nizamın umumi menfaatlerine uygun davranma eğilimi kapsamında, mevcut şartlar altında, berat verme yetkisine sahip olmadığını üzüntüyle belirtmiştir.

¹¹ Bakınız Ek-1 deki belge

Bununla birlikte, talepte bulunan centilmenler, İngiliz kurumları, deniz kuvvetleri, ordusu ya da tesisleri ile bağlantılı ise, üyelerinin İngiliz Hükümeti ile bağlantılarından dolayı, kurulmak istenen Loca İngiliz addedilecek ve Majesteleri berat vermekte güçlük yaşamayacaktır. Fakat tüm diğer şartlar altında yapılacak herhangi bir işlem, Yunanistan Milli Büyük Locası ile yapılmış olan “anlaşmanın” ihlali sayılacaktır.

Büyük Üstadın, Harper Kardeşe gönderilen berat talebini almasından çok kısa bir süre sonra, bir kişi, Kensington Sarayı önünde, aynı konudaki bir başvuru mektubuyla beklemekteydi. Kendisine, Majesteleri'nin yeterli bulunduğu yazılı niteliği taşıyan sözlü bir bilgilendirme yapılmıştır.

*Kardeş saygılarımla,
Kardeşiniz ve hizmetkarınız*

*WHW (William Henry White)
EH (Edwards Harper)*

*Mr. Anthony McEvoy
Korfu*

Berat talebinde bulunanlar başlangıçta bu sınırlamaları kabul ettiler ve Yunan Büyük Doğusuna bağlı çalışan bir Loca kurdular. Ama 1837 yılında yeniden başvurup İngiliz Pythagoras Locasını kurdular.¹²

1843 Mektuplarının Gerekçesi

Yukarıda alıntı yapılan Kasım 1843 yılında teati edilmiş mektuplar ve 1832 mektubu, “Konkordato” hakkında yeterli belirtileri taşımaktadır. Fakat, bu mektuplara neden gerek duyulmuştur? Cevap basittir; dolaylı olarak Sussex Dükü veya Dükün anısına.

Sussex Dükü 21 Nisan 1843'te öldüğünde, Korfu'da, Yunan Büyük Doğusu'na bağlı; İngiliz Pythagoras Locasına bağlı Masonlar, ayrıca İngiliz koruması altındaki Korfu'da yerleşik çeşitli askeri localara bağlı İngiliz Masonlar bulunuyordu.

Yunan ve İngiliz Masonlar, Dük'ün anısına bir matem celsesi düzenleme kararı aldılar. Düzenlemeler sırasında, Büyük Doğu'nun Yunanlı üyesi Anthony Dandolo, Fransa'dan almış olduğu 33'üncü derece nedeniyle ken-

¹² Andreas Rizopoulos, “English Lodges in the Ionian Islands”(İonya Adalarında İngiliz Locaları), AQC Vol. 106(1993) s.210

disine törende ayrıcalık tanınmasını talep etti. O dönemde, kendi etrafında gizlice bir Masonlar zümresi oluşturarak, Büyük Doğu'nun başını ağrıtmakta olan Dandolo'ya, böyle bir özel paye verilmesi reddedildi. Politik anlamda İngiliz karşıtı olması yanında, milli bağımsızlık hareketi içerisinde de faal olan Dandolo, bu duruma kırılarak Fransa Büyük Doğusuna bağlı çalışacak bir Loca kurmak üzere berat almak için başvuruda bulundu.

Yunanistan Büyük Doğusu mektuplar yazdı. Hatta Pythagoras İngiltere Birleşik Büyük Locası'na şikayet etti. Ancak tüm itirazlar işe yaramadı. Fransız Büyük Doğusu Dandolo'ya beratı verdi ve Dandolo Locası bugün hala çalışmaktadır. Sadece şunu ekleyeceğim, sonraki bir kaç yıl boyunca (kesin tarih belirsizdir fakat 1855 ve 1859 arası olmalıdır) Yunan Büyük Doğusu uykudaydı. Aynı zamanda, Pythagoras ve Pheonix arasında çok gergin bir ilişki vardı.

Olayın Siyasal Cephesi

Sussex Dükü Augustus Frederick'in bir diğer politik gerekçeyle Yunanistan ile ilişkisi vardı. Kısa bir dönem süren, bir küçük detaydan, onunla ilişkili olan müzakerelerden, Dük'ün haberi var mıydı, bilinmemektedir.

Yunanlıların, Osmanlılarla bağımsızlık savaşı 1821'in başlarında başladı. Savaş bir kaç yıl iniş ve çıkışlarla devam etti, 1828'e kadar çoğu Avrupa ülkesi, Yunanistan'ın bağımsızlığını tanımadı.

Avrupa ülkelerinin, Yunanlıların kendilerini, en azından büyük Avrupa ülkeleri "standartlarında" yönetebilecekleri konusunda kuşkuları vardı. Öne sürülen görüşler arasında, bağımsızlık sonrası ülkeyi yönetecek bir kral arayışı bulunmaktaydı.

Müstakbel Yunan Kralı için bazı isimler masaya yatırıldı. Bunlardan biri Sussex Dükü idi. Douglas Dakin, 1824 sonrası yapılan müzakereleri ve esas olarak da, Fransa ve Birleşik Krallığın, diğerine üstün gelemese de, karşı tarafı nasıl durdurmaya çalıştıklarını anlatır.¹³ Dakin şöyle yazmıştır:

"Canning'in¹⁴, İngilizlerin Leopold of Saxe-Coburg veya Sussex Dükünü Yunanistan Kralı yapmayı planladıkları görüşünden yola çıkan Fransızların, Orleanist (yarı monarşik) planı yeğledikleri görüşünü benimsediği gözlenmektedir."

¹³ Douglas Dakin, "British Intelligence of Events in Greece ,1824-1827:A Documentary Collection" Athens, 1959.

¹⁴ Stratford Canning, 1 st Viscount Stratford de Redcliffe (4.11.1786-14.8.1880) 1842-1857 yılları arasında İstanbul'da İngiltere'nin Osmanlı Devleti nezdindeki büyükelçisi.

Ve sonrasında, “Yunan temsilciler, Fransa’ya yönelmeye karşı çıktılar. Daha sonra, Koundouriottes’e Sussex Dükünü, çok takdir toplayacak bir Yunan Kralı olarak önerdiler.”

Dakin bir başka kitabında detaya girmektedir “Guilford’un planı, bir yeni milli meclis toplamayı ve Leopold of Saxe-Coburg veya Sussex Dükünü, Yunan Kralı olarak empoze edecek bir parti kurmayı içermektedir.”

Daha sonra da: “Canning’in tahminlerine göre, bir İngiliz planı, Leopold of Saxe-Coburg veya Sussex Dükünü, Yunanistan’a göndermek ve yine Canning’e göre, bu şekilde Duke of Nemours’u isteyen Yunanlıları susturmaktı.”

Olayların gelişiminde, Leopold of Saxe-Coburg, Belçika Kralı oldu ve Yunanistan, kısa bir süre sonra suikasta kurban giden bir Mason olan Ioannis Capodistria’yı vali yapma kararı aldı. Ardından, üç büyük güç olan Fransa, Büyük Britanya ve Rusya, Bavyera’da yaptıkları bir toplantıda I. Otho’yu Yunanistan Kralı olarak seçtiler. Eğer Sussex Dükü kral olarak seçilseydi belki Masonluk Yunanistan’da çok daha önceden gelişmiş olacaktı.

Ek 1

Evrenin Ulu Mimarının Şanına

KORFU DOĞUSU’NA BAĞLI YUNANİSTAN BÜYÜK DOĞUSU

*İçinde Barış İyilikseverlik ve Birliğin hüküm sürdüğü
Erdemlerde Aydınlanmış Kutsal Mekandan
bu isme layık tüm İnsanlara*

Sağlık

Ahenk

Kuvvet

Büyük Görevli ve İngiltere Büyük Doğusu Büyük Üstadı ile imzalandığı anlaşma (konkordato) uyarınca düzenli olarak kurularak Fel-sefi Skoç Riti'nde çalışan Korfu'da yerleşik Yunanistan Büyük Doğusu'na mensup Beyaz ve Siyah Kartal Şövalyesi Hâkim Şapitri'nin ve mensupları olarak V.:L.: (masonik yıl) 5804 yılının 4. ayına karşılık gelen, 1804 yılının Ocak ayının 4'ünde nura kavuşan, Yunanistan Büyük Doğusu'nun aktif üyesi, çok sevgili Pantaleone Chiveto da Zante Kardeşimizin, Beyaz ve Siyah Kartal Şövalyesi Hâkim Şapitri'nde V.:L.: (masonik yıl) 5837 yılının 6. ayının 5. gününde İkinci Şapitr (Kapitüler) Derecesini gayreti, iyi ahlaki ve geniş masonik bilgilerinin tümü sayesinde iktisap ettiğini tasdik ve tanıklık ederiz.

Bizlerin de mabedimizin kapısına gelen tüm Dü.: Masonlara daima davrandığımız ve davranacağımız şekilde, herhangi bir obediyan ve rite bağlı olarak çalışan yeryüzüne yayılmış tüm Muhterem Localar ve Hakim Şapitr'lerin de yukarıda adı geçen kardeşimizi, kardeşlik sevgileri ve cömert desteklerini göstererek yukarıda belirtilen özellikleri ve derecesi ile tanımlarını dileriz. Ve işbu Diploma duyduğumuz tam güven sonucunda hak edilerek Hakim Metropol Şapitri Büyük Mührü ve Büyük Sekreter imzası ile donatılmıştır.

Korfu Doğusu Beyaz ve Siyah Kartal Şövalyesi Hâkim Şapitri V.:L.: (masonik yıl) 5838 yılının 2. ayının 12. günü.

Başkanın yokluğunda

EK 2

Yukarıdaki makale 2008 yılında yayınlandıktan sonra İngiltere Birleşik Büyük Locasının arşivlerinde Tarihi Yazışmalar Kutu No. 26 'da "Konkordato" adı verilen bu evrak büyük bir tesadüf eseri bulunmuştur. Tek bir sayfa ve 121 kelimedenden oluşan bu belgede sadece bir tek anlaşma maddesi bulunmaktaydı.

*Kensington Sarayı,
Londra*

*3 Aralık 5823
(M.S.1823)*

Pek Muhterem Demetrio Zervo Kardeş ekteki 3 Aralık tarihli mektubuyla İngiltere Büyük Üstadı, Haşmetmeapları Sussex Düküne yazarak Korfu Adasında kurulan Yunanistan Büyük Locasının kendisine verdiği özel yetkiyle Haşmetmeapları Sussex Düküne bahsi geçen Yunanistan Büyük Locası'nın Büyük Üstatlığını teklif etmiştir. Haşmetmeapları bu isteği kabul etmiş ancak aşağıdaki noktanın özellikle anlaşılmasını ve kabul edilmesini istemiştir. Yunanistan Büyük Locası Malta Adasında veya diğer bir Britanya Kolonisinde veya yerleşiminde bir loca kurmayacaktır.

Yukarıdaki tarihte çift nüsha olarak hazırlanmıştır.

*Demetrio Zervo, Yunanistan Büyük Locası Büyük Temsilcisi
Haşmetmeap Sussex Dükü, İngiltere Büyük Üstadı*

Şahit

William H. White G.S:

26/c/3

Kennington Palace, London

9th December A. D. 1823

Demetrius Lero

The A. M. Brother Demetrius Lero
 by the annexed ^{Letter} under date of the 3rd Inst.
 having communicated to His Royal
 Highness the Duke of Sussex, Grand
 Master of England, that the Grand
 Lodge of Greece established in the
 Island of Cyprus has by certain
 Resolutions authorized him the
 said A. M. Brother Lero to solicit
 that His Royal Highness will accept
 the Grand Mastership of the said
 Grand Lodge of Greece. His Royal
 Highness in agreeing to accede to
 such request requires that it shall
 be distinctly understood and
 stipulated that the Grand Lodge of
 Greece shall not establish any
 Lodge in the Island of Malta or in
 any other British Colony or
 Settlement whatever

Executed in duplicate the above date.

Demetrius Lero L. M. S. & L. D. of the G. L. of
 Greece G. M. R. A. the Duke of Sussex
 9th Dec. 1823 of Cyprus.

Highness
 William, Duke, G.S.

AVRUPA'DA ORTAÇAĞ DÖNEMİNDEKİ KARDEŞLİK ve DAYANIŞMA KURULUŞLARI

Korkut ANIÇ
Ender SARGIN
Cem KÜTÜK
Mert DUYGAN

Fraternities In the Medieval Europe

This article is made up of four independent parts: Comacines of Italy, Steinmetzen of Germany, Compagnonnage of France and Worshipful Company of Masons of England.

Comacines: The tradition of the travelling masons takes its most popular form in the story of the Comacines, a story which has been accepted without question by many well-informed Brethren. It is the same story of the organized band of masons travelling under the protection of the Pope, but with a special background of its own. The Comacines are supposed to have taken their name from Como, in Lombardy, Northern Italy. The people of Como were such superior masons that they earned the name of Magistri Comacine, or "Masters from Como." Masons who passed through the different fixed stages of apprenticeship became Masters and formed a corporation of masons which built the edifices of Lombardy and then looked abroad for employment. They formed themselves into an association or fraternity, "seeling a monopoly, as it were, over the whole face of Christendom.

Steinmetzen: The German originated Steinmetzen Organisation is one of the most conspicuous craft-organisations in the Middle Age era of Europe. In this article, Steinmetzen with its esoteric structure and concentration on symbolism and geometry is analysed. Also, the similarities between Steinmetzen and masonry are presented in this article. Although there are fundamental similarities between Steinmetzen, which focuses on scientific knowledge and masonry, there's no exact connection which proves a direct relation between these two

organisations. However, it's undeniable that Steinmetzen with its huge cultural heritage had a big contribution to the masonry in terms of scientific and virtue.

Compagnonnage: Many researchers on the history of Freemasonry usually refer to the fraternities (Confreire). Compagnonnage of France which is a fraternity is considered to have relations with the masonic tradition. Fraternities in France during the Middle Ages were somehow a kind of trade unions. The term *compagnon* comes from *cum panis* in Latin. This term defining the craft members who share their bread with the master later became to define the fraternity (*corps de metiers*) itself. Craftsman had a duel hierarchy consisting of young apprentices and experienced masters till the 14th century. In the 15th century *compagnon* was added to this hierarchy. Apprentices who became travelling companions travel around the country. This journey was called *Tour de France*. It begins from Paris, in a clockwise route, goes through East, South and West France and ends again in Paris. Companions stay in several cities, find job with the help of the guilds there and discuss the details of the craft with their colleagues. Fraternities have some practices parallel with the Royal Craft but are not considered as one of the sources of Freemasonry. They are rather solidarity organizations having similar practices.

The Worshipful Company of Masons: The Worshipful Company of Masons were formed in the medieval times in London as a regulatory body for operative lodges to assure the quality of stones and craftsmanship. Along with over a hundred livery companies, The Mason's company had influential effect on socioeconomic status of London; however that started to descend after the great fire of London in 1666. The initiation of philosophers, writers and scientists of enlightenment age in the early 17th century, lead to a transition from operative to speculative masonry that lasted over a century. The Mason's company today still continues to operate with the objective of supporting the craft of stonemasonry. While the company admits that freemasonry was originated from the operative masonry, no direct link is said to be found today.

Como Ustaları - İtalyan Yapılanması (Korkut ANIÇ)

Konuyu daha iyi anlayabilmek açısından giriş olarak biraz Operatif Masonlar dönemindeki terminalojiden bahsetmekte fayda görüyorum. Kolej üyesi “*sodaies*” (dost ya da arkadaş) olarak anılırdı. Ancak koleje yeni alınan bir üyeye “*cooptatus*” (seçilmiş kişi) denilirdi. Bu terimin kullanılmasının nedeni de, bir kolejin yeni bir üyesinin, eski üyelerin kendi aralarında yaptıkları bir oylama sonucunda, üyeliğe başvuranlar arasından seçilerek belirlenmesiydi.

Meslek ya da sanatta ilerleyerek yeterince bilgi ve deneyim kazanan kişiler “**adeptus**” (uzman) olmaya hak kazanırlardı. Cooptatus olarak geçirmeleri gereken süre, meslek ya da sanatın özelliğine göre değişirdi; bu bazılarında iki yıl kadar kısa, bazılarında ise on yıl kadar uzun tutulabilirdi.

Adeptus olan kişiler, kolejde yönetsel görevler alabilirlerdi. Üstün düzeyde bilgili ve deneyimli bir adeptus “**seniores**” (ileri yaşta ve saygın kişi) olarak anılırdı.

Ortaçağ’ın başlamasıyla birlikte, Avrupa’nın hemen hemen her yöresinde egemenliğini kuran feodalite, tüm Kolejler (Collegia) ile birlikte Operatif Masonluğun kökleri olarak nitelendirilebilecek Collegia Artificum ve Collegia Caementariorum’u da ortadan kaldırıncaya; geleneksel dayanışmalarından, kardeşlik birliklerinden ve sosyal ayrıcalıklarından yoksun kalan “inşaatçılık-mimarlık mesleği”nin mensupları, başlangıçta gene Ortaçağ öncesindeki benzer bir düzen içinde yapılanabilmek için epeyce uğraşmışlar.

Ortaçağ boyunca Avrupa’da bu tür bir yapılanma görülmez ama Ortaçağ sonrasındaki diğer bazı mesleki kurumların, özellikle yapıcılık mesleği ve sanatını uygulayan locaların organize edilmesinde, kolejlerden esinlenilmiş olduğu açıkça bellidir. Ancak, çağın koşulları altında kolejlerin yapılanma sistemi aynen uygulanamamıştır.

Roma İmparatorluğu parçalandığı sıralarda, bugünkü İtalya’nın kuzeyinde, Como Gölü yakınında bir Collegium Artificum merkezi vardı. Diğer kolejlerin tümü kaldırılmış ve çalışmalarını yapmakta oldukları yerlere de el konulmuş, bir tek Como’daki bu kolejin çalışmalarını sürdürmesine izin verilmişti. Bu olguda o bölgeye tutum ve düşünceleri güneydeki feodal prenslerden biraz farklı olan Germen kökenli Lombardlar’ın egemen oluşlarının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca Como Ustalarının diğer Roma Kolejleri gibi geçmişte kapatılmamalarının sebebi siyasallaşmamalarıdır. Rivoira’nın yazdığı “Lombardic Architecture” (Lombardiya Mimarisi) adlı esere göre, “Magistri Comacine” (Como Ustaları) sözlerine ilk kez Lombard Kralı Rotharis (636-652) tarafından düzenlenen yasalarda rastlanmaktadır. Bu yasaların 143. ve 145. maddelerinde Como Ustaları; kendi serf, işçi ve çalışanlarına sahip, her tür yapı işleri için kontratlar ve alt-kontratlar yapmakta tam ve sınırsız yetkili, mimar ve yapı ustalarından oluşan bir meslek ya da kardeşlik kuruluşu olarak anılmaktadır. Rivoira’ya göre Como yöresinde yapı etkinlikleri hiçbir zaman kesintiye uğramamış, çevrede bulunan çok sayıda taş ve mermer ocakları ile kereste atölyeleri işçi çekmeye devam etmiştir.

Sonradan Avrupa'nın diğer yörelerinde çalışan mimarlık kolejlerinin ustaları da Como'da toplandılar. Como Ustaları'na, Ortaçağ'da pek ender görülebilen bir ayrıcalık tanınmıştır. Bu da, kendi iç işlerini istedikleri gibi düzenlemelerine izin verilmiş olmasıdır. Böyle bir ayrıcalığın tanınmış olmasının nedeni, bu kuruluşun Roma Kolejleri gibi çalışmaması, yalnızca bir mesleki eğitim yuvası niteliğini taşımasıdır.

Nitekim, bu kuruluşta yetişen her bir usta, kendi başına gittiği diğer yerlerde mesleğini ve sanatını yürütürken, o ülkedeki egemen güçlerin buyruklarından ayrılmazdı. Krallar ve diğer feodal güçler de, Como Ustaları'nın mesleki bilgi, beceri ve sanatlarının değerinin karşılığını vermekten geri kalmazlardı. Bu topluluk, kısa süre içinde tüm Avrupa çapında ün kazanmıştır.

Yedinci yüzyıl ortalarından başlayarak Orta ve Batı Avrupa'da önemli bir yapı, özellikle kilise inşa ettirmek isteyenler, Como Ustaları'nın peşinden koşar oldular. Orta Avrupa'da 8.-10. yüzyıllarda yapılmış olan büyük binaların çoğu ya doğrudan Como Ustaları ya da onların öğrencileri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Como Ustaları, kendi iç düzenleri bakımından deneyimsiz çıraklıktan başlayıp mimarlık aşamasına kadar uzanan çok sayıda derece ve sınıf sistemi oluşturmuşlar; bu mesleği öğrenmek isteyenleri sıkı bir çalışma disiplini altına almışlardır.

Topluluğa girebilmek için hiçbir ön koşul yoktu. İsteyen katılabilirdi; herhangi bir araştırma ya da soruşturma yapılması gerekmezdi. Girenlere "colliganti" (katılmışlar) derlerdi. Kuruluşa girmeye değil, bundan sonrasına önem verirlerdi.

Bir colliganti, Como Ustaları'nın yanında yıllarca boğaz tokluğuna çalışmak zorundaydı. Üstelik bu çalışmanın ve gördüğü eğitimin belli bir süresi de yoktu. Uzun yıllar çalışmış olmasına karşın "magister" niteliğini alamayabilirdi. Bu yüzden topluluktan ayrılıp gidenler de olurdu; ama Como Ustaları buna aldırış etmezlerdi. Çünkü temel amaçları, büyük yapıtların gerçekleştirilebilmesinde önde olacak, üstün nitelikli mimarlar yetiştirmektir.

Como Ustaları, zamanla kendilerine özgü bir mimarlık stili ve bir yapı tarzı oluşturdular. Aslında bu tek bir stil değildir ve kendi içinde birtakım kolları vardır; ama genelde "Roma Sanatı" ya da "Romanesk" olarak anılır. Bu stil çeşitli yerel etkiler altında kalmış, genelde aynı karakteri

korumakla birlikte her ülkede birbirinden ayrıntıda farkları olan biçimlerde uygulanmıştır.

Como Ustaları, varlıklarını koruyabildikleri yaklaşık altı yüzyıl boyunca, Avrupa'da yapıcılık mesleği ve sanatını tekellerinde tutan bir kurum niteliğinde değildiler. Böyle bir savları da yoktu. Onlara göre isteyen istediğini yapabiliyordu ama bir Como Ustası'nın mesleğin töresine uyması gerekirdi.

Altıncı yüzyılda kurulmasına başlanan manastırlar, Avrupa'nın hemen hemen her yanında çeşitli tarikatlar biçiminde yapılanmışlardı. Roma Kolejleri'nden arta kalan ustalardan birçoğu da manastırlara katılmıştı. Manastırlar, meslek kuruluşları dağıtılan ustalar ve sanatçılar için güvenceli birer barınak olmuştu.

Dolayısıyla manastırlar yapıcılık işleriyle de doğrudan ilgilenmeye girişmişlerdi. Bu bakımdan Como Ustaları'nı yalnız bırakmıyor, onlara karşıt bir seçenek yaratıyorlardı. Nitekim, onuncu yüzyıla gelindiğinde, Roma Katolik Kilisesi'nin sürekli destek verdiği manastırların etkinlikleri karşısında Como Ustaları'nın zayıf düşmeye başladıkları görüldü. Bunda, manastırlarda oluşturulmasına girişilen Gotik Mimari Stili'nin, yaklaşık altı yüzyıldan beri uygulanması sürdürülen Romanesk'in yerini almasının da etkisi oldu.

Sanatlarına karşı olan istek ve beğeni azalmaya yüz tutunca, Como Ustaları yavaş yavaş varlıklarını yitirdiler.

Ortaçağ Mimari kuruluşlarını detaylı incelemiş ve Cathedral Builders (Katedral Yapımcıları) adlı kitabın yazarı Leader Scott'a göre "Günümüz Masonluğunun içinden çıktığı gerçek kaynağın Como Ustaları olduğu hakkında kesin bir kanıt bulunmamasına karşın, Como Ustaları kuruluşunun Roma Collegia'sı ile Ortaçağın meslek ve sanat kuruluşları arasında bir bağlantı halkası olduğunu kabul etmemiz gerekir".

Steinmetzen - Alman Yapılanması (Ender SARGIN)

Ortaçağ'da Avrupa'da barbar kavimlerin istilaları, Katolik Kilisesinin katı kuralları, krallıklar ve derebeylikleri hüküm sürmekteydi. İnsanlar arasında sınıf ayrımı olması, alt tabakanın can ve mal güvenliğinin bulunmaması, eğitimlerin engellenmesi, insanların karın tokluğuna her türlü hak ve hürriyetten yoksun, derebeyliklerin himayesinde çalışmaları bu dönemin en belirgin özelliğidir. Ancak Avrupa'da savaşların ve taassubun

hüküm sürdüğü bu dönemde, bilim ve teknik bakımından bazı ilerlemeler de kaydedilmiş, özellikle mimaride ince duvarları ve narin kemerleriyle dikkat çeken, doğu batı sentezi mimari şaheserler, Masonlarca inşa edilmiştir. Fakat Masonlar, yalnızca meslek ve sanatlarındaki uygulamalar bakımından değil, sosyal ve ekonomik bakımdan da aralarında düzenli bir dayanışma oluşturma gereksinimi duymuşlardır. Bu amaçla Ortaçağ'da birçok Avrupa ülkesinde Kardeşlik Birlikleri kurulmuştur.

Ortaçağ Avrupa'sında özellikle 9-15. yy'lar arasındaki dönemde dikkat çeken bir meslek kuruluşu da Almanya kökenli Steinmetzen (Taş Yontanlar) kuruluşudur. Almanya'da bugün gördüğümüz katedraller, şatolar ve bütün büyük tarihi yapılar Operatif Masonların eseridir. Meslek loncalarında konuşlanmış Operatif Masonlar çeşitli imtiyazlar kazanmış ve bu imtiyazlarını uzun yıllar sürdürmüştür. Bu meslek kuruluşlarının en eskilerinden birisi olan Steinmetzen özellikle katedral ve diğer önemli yapıların inşaatlarını üstlenen inşaatçıların oluşturduğu ve Bauhütten (Şantiye) adı verilen loca eşdeğeri ortak iş mekanlarında toplanan bir kurumdur. Steinmetzen işleri gereği üst düzeyde inşaat mühendisliği ve mimari bilgilere sahiptiler. Bu nedenle kendilerine özgü mesleki bilgi birikimlerini, özellikle, statik ve geometri bilimlerinin önemli ipuçlarının harice sızmaması için gerekli önlemler geliştirmişlerdir. Bu önlemler arasında, Masonluğa aktarılacak olan kutsal kelimeler, ritüelik törenler ve sembollerle anlatım da vardı. Gizlilik kardeşler arasında selamlaşma (Gruss) ve tokalaşma (Schenk) şekilleriyle de korunmaktaydı. Sofralarda kardeşlerin birbirlerini tanıması için ise gizli kadeh kaldırış yöntemleri vardı.

Steinmetzen geometriyi, Tanrının insana hediye ettiği bir ölçme ve hesaplama sanatı olarak görmüşlerdir. Ortaçağ'da gotik tarzda inşaat yapan bir usta, bir katedralin planını yaparken önce bir ana ölçüden yola çıkar, daha sonra geometrinin kurallarına uygun tarzda ana şekiller olan kare ve üçgenleri kullanarak dizaynı geliştirirdi. "Doğru ölçü" kare ve üçgenlerden teşkil edilir ve bu "tanrısal bir sır" olarak saklanırdı. Bu deneyim ve bilgiler mesleki sır olarak kabul edilmiş ve bunların şantiye binasından başka bir şey olmayan "loca" lardan (Bauhütten) dışarı çıkmasına izin verilmemiştir.

Localarda görev ve sorumlulukları detaylı bir şekilde belirtilmiş olan çırak-kalfa (Lehrling-Geselle) sistemi hakimdi. Localarda çıraklık ve kalfalık derecesinin haricinde üstatlık derecesi yoktu. Localarda bu iki sıfatın dışında kalan tek kişi Üstadı Muhteremdi. Üstatlık derecesi Spekülatif

Masonluğun başlamasından da sonra 1700'lu yılların ikinci yarısında kurulmuş ve uygulanmaya başlamıştır. Üstadı Muhterem (der leitende Werkmeister), hiyerarşik yapıda en önde gelen isimdi. Kendisi geometrinin bütün sırlarını bilir ve kare ve üçgen şekillerinin yardımıyla binanın planlarını çizerdi. Bu planlar önceleri yere ve duvarlara çizilmiş, daha sonraki zamanlarda kağıda dökülmüştür. Bu dönemde Üstadı Muhterem (der leitende Werkmesiter) daima elinde pergel ve gönye ile resmedilirdi. Üstadı Muhteremin elindeki pergel Tanrısal yaratıcılık gücünün bir simgesi olarak görülürdü.

Zamanla inşaatta yapılan işlerin artması ve organizasyonun zorlaşması sonucu Üstadı Muhterem, yanına eşit haklara sahip, planlama işlerinden sorumlu bir yardımcı almak zorunda kalmıştır. Almancada “der leitende Baumeister “ olarak ifade edilen bu kişi “Nazır” sıfatıyla yapılan işleri kontrol etmiş ve locanın para işlerinden sorumlu olmuştur.

İlerleyen dönemlerde Localar (Hütten), Üst Loca (Haupthütten) adı verilen bir Büyük Loca'nın hakimiyetini kabul etmişler ve onun emri altında çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Büyük Loca 1459 yılında Ratisbonne genel toplantısında karara bağlanan, yönetmeliklere göre davranmıştır. Steinmetzen bu yönetmelikleri Hür Masonluk kurallarıyla benzerlik gösterir:

1) Localarda çıraklık ve kalfalık dereceleri vardır. 2) Kuruluşun yönetiminde Üstadı Muhterem bulunmaktadır. 3) Üye olmayanlar toplantılara katılamaz 4) Kuruluşa kabul ediliş koşulları bellidir. 5) Kardeşler arasında eşitlik ve yardımlaşma esastır. 6) Yasal kurallar ve özel yargılamalar mevcuttur. 7) Toplantıların açılış ve kapanışları belli kurallarla yapılmaktadır. 8) İnisiasyon ritüeli ve selamlama şekilleri bellidir. 9) Kuruluş toplantılarına katılmak isteyen yabancı kardeşlere sınav uygulanacaktır.

Görüldüğü gibi erdemli bilimsel bilgi yoğun Steinmetzen kuruluşu ile Operatif Masonluk arasında temel sayılan büyük benzerlikler olmasına rağmen, doğrudan ilişkiyi kanıtlayan bir somut bağlantı kurulamamıştır. Ancak her kurum gibi, kültürel miras aktarımı olarak, Masonluğa özellikle erdem ve bilimsel bilgi yönünden olumlu katkıları olduğu kesindir.

Steinmetzen Ortaçağ'da istenilen başarıya hiçbir zaman ulaşamamıştır. Özellikle geçen zaman içerisinde katedral inşaatçılığının parlak dönemlerinin sona ermesi, üstelik meslek sırlarının herkesçe ulaşılabilir hale gelmesiyle Operatif Mason Locaları on beşinci asrın sonlarından itibaren kan kaybetmeye başlamış, on altıncı asrın ortalarına doğru da tamamen

sönmüşlerdir. Bu sönüşe mani olma arzusu, locaları, aralarına meslekten olmayan aydınları da almaya ve bu şekilde teşkilatlarını yeniden canlandırmaya çalışmaya itmiştir. Mason localarının kilise ve devletin baskısından arınmış imtiyazlı hür ortamı, bu baskıdan yılmış olan aydınlar için de bir cazibe merkezi oluşturmuş ve bunlar on yedinci asrın başından itibaren Mason localarına girmeye başlamışlardır. Meslekten olan Hür Masonlarla, meslekten olmayan bu aydınlar arasındaki farkı vurgulamak için sonradan gelenlere “Kabul Edilmiş Masonlar” denilmiştir. Kısa bir zaman içerisinde Kabul Edilmiş Masonların sayısının iyice artmasıyla, Masonluğun operatif faaliyetleri arka plana atılmış; bir zamanların esas gayesi olan mabet inşaatı sembolik bir planda ele alınmıştır. Böylece hedef, manevi ve görülmeyen bir ülkü mabedi inşası haline dönüşmüştür.

Compagnonnage – Fransa Yapılanması (Cem KÜTÜK)

Masonluğun tarihine yönelik incelemelerde genelde Kardeşlik Dernekleri'ne (Confreire) referanslarda bulunulur. Fransız Compagnonnage kurumu, kaynakları, sembolizmaya verdiği önem ve epistemolojisinde ezoterik yaklaşımlara yer vermesi nedeniyle Masonluk geleneği ile ilişkilendirilmektedir.

Ortaçağ'da Fransa'da kurulan dayanışma birlikleri, yoldaşlık anlamına gelen Compagnonnage adıyla anılır oldular. Duvarcı ustaları ve diğer zanaatkarların oluşturduğu dayanışma birlikleri bir tür ilkel sendika niteliği taşımaktaydı. Konuyla ilgili kaynaklarda Compagnonnage kurumunun on ikinci yüzyılın ortalarında oluşturulduğu, meslek birliklerinin on yedinci yüzyıldan itibaren tam anlamıyla organize olduğu belirtilmektedir.

Compagnon terimi etimolojik olarak Latince “ekmek ile” anlamına gelen ve ekmeğini paylaşanları imleyen cum panis terimine dayanmaktadır. Ekmeğini ustasıyla paylaşan meslek erbabını tanımlayan bu terim zaman içinde bir dayanışma topluluğunu niteler hale gelmiştir.

Meslek birlikleri (Corps de Metiers), özgür zanaat sahiplerinin on ikinci yüzyıl Fransa'sında ticaretin gelişmesi ve şehirleşmenin artmasıyla meydana gelen sosyoekonomik değişimlere bir yanıt olarak yapılanmasıyla ortaya çıkmıştır. 1348-1350 veba salgını, Avrupa'da kalifiye iş gücünün önemli bir kısmının kaybıyla sonuçlanmış, yerel iş gücü özellikle katedral ve saraylar gibi büyük ölçekli projeler için yetersiz hale gelmiştir. Avrupa

emek pazarında oluşan yerel dengesizlikler, kalifiye emeğin seyahat edebilmesini ve dolayısıyla farklı coğrafyalarda sunulan imkanlar arasında seçim yapabilmesini sağlamıştır. Ancak işverenler yerel işgücünün yetenek, ahlak ve deneyimini bilirken bu yeni seyyar kalifiye işgücünün bilgi, yetenek ve iş ahlakı konusunda işverenlerin bilgisi sınırlıdır. Meslek birlikleri bu dönemde seyahat edebilir kalifiye iş gücünün belirli standartlarda organize olmasını sağlayarak altyapı yatırımlarının ve ticaretin gelişmesini desteklemiştir. Fransa’da bu meslek birliklerinin 12. Yüzyıldan itibaren aktif oldukları kayıtlarda yer almaktadır.

14. yüzyıl ve öncesinde Fransa’da zanaatkarlar genç ve deneyimsiz çıraklar (apprentis, valets, garçons) ile deneyimli ustalardan (maitres) oluşan ikili bir hiyerarşiye sahipti.

15. yüzyıla gelindiğinde meslek sahipleri arasında çıraklar, gezici kalfalar ve ustalardan oluşan üçlü bir hiyerarşi oluşmaya başlamış, literatürde “ekmeğini ustasıyla paylaşan dayanışma üyesi kalfa” anlamında compagnon terimi kullanılır hale gelmiştir.

Çıraklar mesleğin temel uygulamalarını yaşadıkları şehirde beş yıldan yedi yıla kadar uzanan bir sürede öğrenmeye çalışırlardı. Sonrasında gezici kalfalığa terfi eden çıraklar, Fransa’yı dolaşarak yerel uygulamaları ve meslek sırlarını deneyimler, yeteneklerini artırırlardı.

Kalfalar gittikleri her şehirde bir süre kalarak oralardaki loncalar vasıtasıyla iş bulur, aynı zamanda meslektaşları ile mesleğin inceliklerini tartışırlardı. “Tour de France” adı verilen bu seyahat, Paris’ten başlar, Fransa’nın doğu, güney ve batısındaki belli başlı şehirlerden geçildikten sonra, yani saat kadranına uygun bir biçimde dolaşıldıktan sonra yine Paris’te sona ererdi.

Bir kalfa, bulunduğu şehirden yola çıkmazdan önce, mensup olduğu loncadan bir pasaport alırdı. Bunu 48 kat büktüğü ve avuca sığan bir zarf haline getirdiği için, buna “Kare” denirdi.

Üç yıldan yedi yıla kadar süren bu gezici uygulama döneminin ardından yaşadıkları şehre geri dönen kalfaların ustalığa hak kazanmaları beklenirdi. Üstatlığa geçiş için kalfaların, çıraklık kayıtlarını içeren belgeleri sunmaları, kendilerine rehberlik yapmak için atanan ustaların gözetiminde ustalık eserlerini vermeleri ve ustalığa geçiş bedelini ödemeleri beklenirdi. Ancak bunlardan da önemlisi kalfanın toplum içindeki itibarıydı.

Ustalar kendilerine bağlı çalışan çırak ve kalfaların yaptıkları işten, toplum içindeki eylem ve davranışlarından sorumlu tutulurdu. Ustalar

kendilerine bağı çalışanları eğitmek ve onlara karşı adil davranmakla yükümlüydüler.

Compagnonnage, kökenlerini Süleyman Mabedi'nin inşasına uzanan üç efsaneye dayandıran üç farklı yapılanmaya sahipti. Bunlar sırasıyla "Süleyman'ın Çocukları", "Jacques Usta'nın Çocukları" ve "Soubise Baba'nın Çocukları" olarak adlandırılmaktaydı.

Süleyman'ın Çocukları, Mabet inşasındaki çalışmalarının karşılığında Kral Süleyman'ın onlara önderlik ederek bu yapılanmayı kurduğunu iddia ederken, Jacques Usta'nın Çocukları Süleyman'ın emrinde çalışan usta-başı ve Hiram'ın meslektaşı olan Jacquain tarafından kurulduklarını ileri sürmekteydiler. Soubise Baba'nın Çocukları ise Jacques Usta ile birlikte Mabedin inşasında çalışan ve onunla Fransa'ya dönen Soubise Usta'nın öğrencileri olarak yapılanmışlardı.

Diğer bir söylenceye göre ise Jacques Usta, Süleyman'ın Çocukları yapılanmasından ayrılanları çatısı altında toplayan ve 1268 yılında onlara yeni bir yapılanma sağlayan Tampliyelerin büyük üstadıydı. Soubise Baba ise marangozlara bir takım özel statüler verilmesini sağlayan bir Benedikten keşişi idi.

Kuruluşları hakkında farklı söylenceler bulunan bu mesleki birliklere, yüksek dayanışma uygulamaları ve faaliyetlerindeki gizlilik nedeniyle gerek Kilise gerekse Kral tarafından çekince ile yaklaşılmış, faaliyetleri sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Örneğin 1541'de I. François, compagnon'ların kılıç taşımalarını ve Ustaların evleri dışında beş kişinin üzerinde bir sayıyla toplanmalarını yasaklamıştır.

Fransa'daki mesleki dayanışma birlikleri zaman içinde asli işlevlerini yitirerek ustaların ayrıcalıklarını korumaya odaklanmış, işçiler ticari emtia olarak görülmeye başlanmıştır. XI. Louis döneminde (1461-1483) ustalığın satılmaya başlanması, meslek ile ilgili bilgi birikimi olmayanların da usta olabilmesini sağlamıştır.

Compagnonnage birlikleri mesleğimizle paralel uygulamalarıyla önemli bir sosyal yapılanma biçimi olarak dikkate değer özellikler barındırmaktadır.

- Kendilerine özgü ritüelleri bulunan bu birlikler ezoterik sistem çerçevesinde organize olmuşlardı.
- Compagnonnage'a üye olabilmek, bir soruşturma sürecinin ardından inisiye olmakla mümkündü.

- Compagnonnage üyeleri birbirleriyle iletişimde bir takım özel işaret ve sözcükler kullanmaktaydı.
- Mesleki bilginin aktarımında derecelerden oluşan bir sistem kullanılmaktaydı.
- Gönnye ve pergel büyük öneme sahip semboller olarak kullanılmaktaydı.

Bu benzerliklere rağmen Compagnonnage yapılanmasını spekülâtif Masonluğun kaynaklarından biri olarak değil, spekülâtif Masonluktaki uygulamalara paralel pek çok uygulamayı içeren bir mesleki dayanışma yapılanması olarak görmek doğru olacaktır.

Londra Masonlar Kumpanyası – İngiltere Yapılanması (Mert DUYGAN)

Ortaçağ'da, Avrupa'nın başka yerlerinde olduğu gibi İngiltere'de de Operatif Masonlar eski gelenekleri, bilgileri ve taş işçiliğindeki ustalıkları ile kraliyet katında saygın bir konuma sahiptiler. Diğer mesleklerden farklı olarak üstlendikleri taş binaların yapımı için şehirler hatta ülkeler arası yolculuk yapıyorlardı. Aileleri ile beraber seyahat ettikleri kırsal bölgelerde inşa ettikleri taş binaların yanında yeme, içme, barınma, çalışma ve depolama ihtiyaçlarının giderilmesi için geçici ahşap barakalar kuruyorlardı.

Her ne kadar loca sözcüğünün Sanskritçe dünya – evren anlamına geldiği söyleneğelse de çeşitli dillerde “geçici ahşap baraka” anlamında kullanıldığı bilinmektedir. Zamanla kırsal kesimde kurulan locaların yanı sıra Westminster, Notre Dame gibi yapımı on yıllar hatta asırlarca süren Gotik katedrallerin yapımı için kentlerde yerleşik localar kurulmuştur. Bu locaların üzerinde herhangi bir mesleki denetim erki bulunmadığından üyelerin aralarındaki anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulması, taş işçiliği sanatında standartların oluşturulması ve ödüllendirmeye ilişkin esasların belirlenerek mesleki bir düzenleme getirilmesi amacıyla Londra Masonlar Kumpanyası kurulmuştur. Kumpanyanın içtüzüğünde yer verilen bazı hükümler bağımsız çalışan Operatif Localar arasında dayanışmanın sağlanması, çırak ve kalfaların geleneksel kurallara bağlı olarak çalışıp çalışmadıklarının denetlenmesi, cezaların tahsil edilmesi ve çırakların yedi yıl süren çalışmalarının sonunda ancak dört aşamalı bir sınav ile kalfa olmalarına izin verilmesidir. Kuruluş tarihi olarak farklı kaynaklarda farklı dönemler belirtilse de düzenlemeye ait var olan en erken kayıt Londra Belediye Meclisi tutanaklarında 1356 yılını işaret etmektedir.

Kumpanya, 1472 yılından itibaren ise armaya sahiptir. Armanın özdeyişi de “God is Our Guide” yani “Tanrı rehberimizdir.” Londra Masonlar Kumpanyası, Ortaçağ’dan itibaren Londra’nın sosyo – ekonomik yapısını şekillendiren 108 kumpanyadan biri olması konumuyla o dönemlerde Avrupa, Anadolu hatta Hindistan’da bulunan ve sanatkar ile sanayicilerin oluşturduğu mesleki kuruluşlar olan loncalara benzerlik göstermektedir. Ancak diğer zanaatkar yapılanmalarından (loncalar) farklı olarak toplumdaki saygın konumları gereği kraliyete ve kiliseye vergi ödememiş, Operatif Masonların kraliyet nezdinde hak ve ayrıcalıklarının belirlenmesi ile çalışma haklarının tanınmasında sendika niteliğinde güçlü bir kuruluş olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Londra’da faaliyet gösteren kumpanyalar ve loncalar mesleklerine özgü soyluların giydiği türden belirgin renk ve şekillere sahip forma [livery] denen özel kıyafetlerini giyme zorunluluğundaydılar.

Bu sebeple literatürde “forma kumpanyaları” olarak da adlandırılan kuruluşların hepsinin uzmanlıklarının önünde “Worshipful Company of...”, (“...Muhterem Kumpanyası”) unvanı vardır. Anlaşılabacağı üzere, Londra Masonlar Kumpanyası Operatif Masonluğu icra eden taş işçileri ve ustalarından oluşmaktaydı. Kumpanya; usta, bugünkü Nazır’lara benzer şekilde 1., 2. ve 3. Muhafız ve bunları seçen yardımcıları kurulu tarafından yönetilmekteydi. Ayrıca kumpanyanın işletme müdürü konumundaki Katip bulunmaktaydı. Üyelerin formalı ve hür olarak ikiye ayrıldığı bu kuruluşlara “hür üye” konumunda katılabilmek için gereken şartlar; ebeveynlerden birinin formalı üye olması veya birkaç sene toplulukta çırak olarak hizmet vererek gerekli sınavları başarıyla tamamlamasıydı. Ayrıca o zamana göre yüksek bir meblağ ödeyerek de – yaklaşık bir taş işçisinin yıllık toplam kazancı kadar –üye olunabilmekteydi. Bazen de toplumdaki saygın kişilerin fahri, onursal hür üye olarak kumpanyaya katıldıkları bilinmektedir. Onursal üye seçimi ve hür üyelerin forma kuşanarak formalı üye olmaları, kurulun oylaması ile gerçekleşmekteydi. Usta, muhafızlar ve yardımcıları kurulundan oluşan formalı üyeler ise belediye reisinin ve yardımcılarının seçiminde diğer kumpanyalar gibi oy kullanma hakkına sahipti.

Aynı dönemlerde İskoçya’da da değişik yerlerde çalışan küçük esnaf ve zanaatkarların bir araya gelerek kent merkezinde kurdukları birlikler de loncalara benzer özelliktedir. 1475 yılından itibaren kırsal bölgelerde çalışan Operatif Localar da bir araya gelerek yapı birliklerini kurmuşlardır. Ancak, yapı birlikleri yerel yöneticiler tarafından denetleniyor ve vergi ödemekten muaf tutulmuyorlardı. İlk kurulan birlik, 1475 yılında

Edinburgh Masonlarının Haklarını Koruma Birliği'dir. Londra Masonlar Kumpanyası ile benzerlik gösteren tüzüğe göre birliğin amacı, kente yeni gelen Masonları sınamak, Çırakların yedi sene boyunca eğitimlerini vermek ve mesleki denetimi sağlamaktır. 1527 yılında Aberdeen ve 1551 yılında Glasgow'da kurulan birliklerde başka mesleklerden de çalışanlar olduğundan zamanla anlaşmazlıklar doğmuş ve Operatif Masonlar 17. yüzyıldan itibaren buralardan ayrılarak kendi birliklerini kurmuşlardır. Londra'daki kumpanyanın üyelerine iş olanakları sağlamasından farklı olarak İskoçya'daki birliklerde daha çok mesleki denetim öne çıkmıştır.

1666 yılında tarihe büyük Londra yangını olarak geçen, 13200 ev, 89 kilise ve 400 sokağın kullanılamaz hale geldiği felaketten sonra şehirdeki dar sokaklar ve ahşap yapıların yerine geniş caddeler, meydanlar ve taş yapıların inşaatına ağırlık verilmiştir. 1677 yılında ise kumpanya Kraliyet beratını Kral II.Charles'dan alarak Londra, Westminster ve civar yerleşimleri kapsayan bölgelerdeki taş işçiliğinden sorumlu olmuştur. Buna karşılık şehrin yeniden yapılandırılmasında kumpanyanın oldukça artan iş yükü nedeniyle geçici de olsa diğer inşaat yapılanmalarından da faydalanılması kumpanyanın gücünü ve etkisini zamanla azaltılmıştır. Şehirdeki yıkımın boyutları ve kaynak sıkıntısı nedeniyle Parlamento yeniden yapılandırmada etkin bir rol oynamış ve ülkenin başka bölgelerindeki taş işçisi ile ustalarını da Londra'da görevlendirmiştir.

Böylece şehirde çalışacak işçiler ve maaşlarının belirlenmesinde sendika benzeri görev üstelenen kumpanyanın eski etkinliğini yitirdiği söylenebilir. Kuruluşundan itibaren birçok nitelikli taş yapının inşa edilmesinde görev alan kumpanyanın en bilinen eserlerinden biri Londra'nın sembolü haline gelen St. Paul Katedrali'dir. 1677'de temeli atılan yapı 1708 yılında son taşın eklenmesiyle tamamlanmıştır. Katedral 111 m ile 1962 yılına kadar Londra'nın en yüksek yapısı olmuştur.

Bazı kaynaklara göre 17. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren yaygınlaşan varlıklı ve soylu kişilerin kumpanyaya kabulü operatif olmayan Masonluğun başlangıç noktasını oluşturur. Shakespeare'in eserlerinde tahlil edilen insan doğası ve vurgu yapılan ahlaki değerlerle birlikte reform hareketlerinin beraberinde getirdiği, kilisenin dogmatik öğretilerine karşılık aklın ve bilimin, düşün hayatında öne çıkması Avrupa'da aydınlanma çağının ilk tohumlarını serpmiştir. Buna karşılık, o dönemde özellikle bilim adamlarının fikirleri ve bulguları özgürce tartışılmamakta, Avrupa'da çok satan Kopernik'in kitapları bile güneş merkezli sistemin sadece bir hipotez olduğu ve gerçeği yansıtmadığını belirten din adamlarının önsözyle ba-

sılmaktaydı. 17. yüzyılın ikinci yarısında Kraliyet Bilimler Akademisi'ni kuracak bilim adamları, filozoflar ve astronomlar Londra'nın çeşitli yerlerinde gizlice toplanmaktaydı. Süleyman Mabedinin yapımından süregelen yapım tekniklerini ve mesleki sırları çağlar boyunca ketumiyet ile koruyarak aktaran, matematik, geometri ve astronomi bilimine hakim olan Operatif Masonlar, kilisenin dogmalarına karşılık saygıyla yad ettikleri Ulu Mimar'ın Evren'de kurduğu düzeni bilimsel temellere oturtmaktaydı.

Sanatıyla, eserleriyle asırlardır saygın bir konumda olan Operatif Masonlar ayrıca üyeleri arasındaki dayanışma, sır saklama ve kardeşlik duygusunu da geleneklerinde barındıran cemiyet ortamıyla taş sanatının yanı sıra beşeri fikirlerin de özgürce tartışılabileceği o dönemdeki ender ortamlardan biriydi. Bu haliyle aydınlanma fikrine sahip birçok filozof, edebiyatçı, bilim adamı ve diğer saygın kişilerin 17. yüzyılın başından itibaren localara kabulüyle Operatif Masonluk'tan Spekülatif Masonluğa yaklaşık bir asır süren geçiş dönemi başlamıştır. Bu geçiş dönemi süresince başka mesleklerden kabul edilen kişilere farklı bir inisiyasyon töreni uygulanmakta ve locada, Hür ve Kabul Edilmiş üyeler olarak takdim edilmekteydiler. Mesleki sırlar sadece Operatif Masonlara verilmekte ve Üstadı Muhterem yine Operatif Masonlar arasından seçilmekteydi. Bilindiği üzere 1717 yılında İngiltere Büyük Locası'nın kurulmasıyla Operatif Masonluk zamanla sahneden çekilmiş, Spekülatif Masonluk Avrupa ve Amerika'da yükselmiştir. Masonluk, kimi araştırmacıların öne sürdüğü gibi politik ve siyasi bir yapıya sahip olmasa da özgürlük, eşitlik ve kardeşlik kavramlarının Fransız Devrimi'nin sloganı olduğu dikkate alındığında Aydınlanma Çağı'nın fikri temeline katkıda bulunmuş olması kuvvetli bir olasılıktır. Kanımca bu da, Operatif Masonların mesleki yapılanmasında saklıdır. İlkçağlardan beri aktarılan mesleki birikimlerin, ketumiyet ve kardeşlik duygusu ile saklanmasıyla her türlü karanlığa, tehlikelere karşı ahlaki ve bilimsel gelişimin öncülüğünde aydınlanmanın devamlılığı sağlanmıştır.

“Masonların Muhterem Kumpanyası” bugün Operatif Masonluğun devamı olarak sembolik öneminin yanı sıra, taş işçiliğinin geliştirilmesi ve sanatın korunması niteliğinde bir tür yardım kuruluşu biçiminde Londra'da varlığını sürdürmektedir. Eski geleneklerini devam ettiren kumpanyada formalı üye sayısı şu anda 175 kişi ile sınırlıdır. Hür üye açısından ise sınırlama olmamakla birlikte günümüzde formalı ve hür üyeler arasında sembolik birkaç öge dışında yetki olarak önemli bir fark bulunmamaktadır. Üyeler, taşçılık mesleğinde en az beş yıllık çalışma deneyimine sahip ya da bu süre zarfında çırak eğitimini tamamlayan adaylar arasından se-

çilir. Kumpanya, usta ve muhafızlarının önderliğinde yedi eski ustanın ve yedi yardımcının oluşturduğu kurul tarafından yönetilmektedir. Kumpanyanın diğer daimi üyeleri ise katip ve mübaşir olup katip aynı zamanda icra başkanlığını yürütmektedir. Her yılın Temmuz ayında kumpanyanın yeni usta ve muhafızları formalı üyeler tarafından seçilmektedir. Günümüzde tarihten gelen operatif sanatını ve görevini devam ettirmeye çalışan kumpanya maddi desteğin yanı sıra öğretim kuruluyla beraber taşçılık eğitiminin verildiği üniversiteler ve yüksek okullara ziyaretler gerçekleştirerek mesleğin gelişimine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Spekülatif Masonluğun, kendisiyle beraber ülkedeki diğer taş loncalarından ve operatif sanattan doğduğunu kabul eden kumpanya, günümüzdeki faaliyetleri açısından Spekülatif Masonlukla doğrudan bir bağlarının olmadığını belirtmektedir.

KAYNAKLAR

(Como Ustaları)

- *Como Ustaları Hermetics – Ezoterik ve Okült Kaynaklar Sitesi H.L. Haywood*
- *Mason Dergisi – 54-61*
- *Mimar Sinan – 62-66*
- *Mason Dergisi – 70-76 Yıl 38*
- *The Masonic Handbook Series – No:4 An Outline History of Freemasonry, J.S.M. Ward*
- *Coil's Masonic Encyclopedia, Henry Wilson Coil – 1961 New York*
- *Encyclopedia of Freemasonry, Albert G. Mackey Volume I 1918 New York, London*
- *Mackey's Revised Encyclopedia of Freemasonry Volume 3*
- *Freemasons' Guide and Compendium, Bernard E. Jones*
- *Little Masonic Library Volume II Macoy Publishing & Masonic Supply Co. Inc.*
- *Masonluk Nedir ve Nasıldır, Murat Özgen Ayfer 3.Basım 2002*

(Steinmetzen)

- *Ortaçağ'da Masonluk, Çelik Koldaş, 2006*
- *Almanya'da Masonluk, Saffet Altınsu, Süha Alper, Geometri 10.Yıl Kitabı*
- *Masonluk, M.Remzi Sanver*
- *Bilgi Çağı Masonluğu, Tamer Ayan, Mimar Sinan Araştırma Locası ,1996*
- *Ortaçağ'da Masonluk, Selim Dalaman, 2004, Hürriyet 6003-6005 Çalışmaları*
- *Birikim İkinci Derece Çalışmaları, Sedat Ademoğlu, 2004*
- *Dayanışma Örgütleri, Bilgi 2002-2003 Çalışmaları*
- *Masonluk Nedir ve Nasıldır?, Murat Özgen Ayfer*

(Compagnonnage)

- *Walther von Wartburg, Französisches Etymologisches Wörterbuch, Basel 1946, "Compagnon" maddesi*
- *S.R. Epstein, Martin Prak, Guilds, Innovation and the European Economy 1400-1800, Cambridge University Press, 2008.*
- *Sahir Erman, İkinci Derece Sembolizması.*
- *Larousse du XIXe Siecle, Cilt 2, S. 376, ed. Paul Auge, Paris 1933.*
- *A. Mackey, Encyclopedia of Freemasonry, New York, 1929, "Compagnonnage" maddesi.*
- *Paul Naudon, Les origines de la Franc-Maçonneire: Le sacre et le metier, Edition Dervy, 2002.*
- *François Oliver-Martin, L'organisation corporative de la France d'ancien regime, Paris, 1938, s.83.*
- *J. J. Robinson, The Lost Secrets of Freemasonry, New York, 1989.*
- *İlhami Şıkoğlu, Kalfa Felsefesi ve Sembolizması, Vefa Muhterem Locası, 30.04.2010.*
- *C. M. Truant, The Rites of Labor: Brotherhoods of Compagnonnage in Old and New Regime France, Cornell University Press, 1994.*

(Londra Masonlar Kumpanyası)

- *Okan Işın - Gizemleri Aydınlatan Işınlar 1.Cilt Spekülatif Hür Masonlukta Hür Sifatının Tarih İçinde Masonluğa Taşdığı Ayrıcalıklar (Sayfa 117-126)*
- *Okan Işın - Gizemleri Aydınlatan Işınlar 2.Cilt, Ortaçağ Loncaları İle Operatif Localar Arasındaki Farklılıklar Nelerdir? Spekülatif Masonluk Hangisine Dayandırılmalıdır? (Sayfa 315-328)*
- <http://www.masonicnetwork.org/blog/tag/masons-company-of-london/>
- <http://tamrin.proboards.com/index.cgi?board=history&action=display&thead=1508>

İNGİLTERE TEK BAŞINA DEĞİL¹ : 1813 MASONİK BİRLEŞMESİNİN DÖRT ULUSLU TARİHİ²

John BELTON
Çeviren : Celil LAYİKTEZ

No England is an Island : A Four Nations History of the 1813 Union

We might rightly expect to find substansive Masonic influences from events in both Ireland and Scotland all of which take place in the socio-political turmoil of the last decade of the 18th and first decades of the 19th centuries in the British Isles. The traditional approach to masonic history tends to be examine each Grand Lodge in an almost aseptic box isolated from all other factors. Of the Grand Masters of noble ancestry in the original Grand Lodge between 1717 and 1813 out of thirty one Grand Masters fifty percent were not English nobility with almost a quarter being Scots an a quarter Irish. England most definitely was not an island isolated from the other nations of Britain. Union of Ancients and Moderns absolutely had to gain the acceptance of both Scotland and Ireland or nothing would have been gained. What could the Duke of Sussex do to make the Union stick? It is all too easy today to see our Masonic structures as being 'Time Immemorial' - the truth is it took another two decades to put most structures in place. The determination of the Duke of Sussex and single minded pursuit of his strategic vision of peaceful Union that gave English masonry stability. The creation of the United Grand Lodge of England did hold together and bestrode the masonic world and the British Empire for over 150 years.

1 Bu yazı, 24-26 Mayıs 2013 tarihleri arasında İskoçya Büyük Locası'nın Edinburgh'daki merkezinde yapılan 4. Uluslararası Hürmasonluk Tarihi Konferansı'nın ikinci günü sabah genel oturumunda John Belton'ın "No England is an Island: A Four Nations History of the 1813 Union" tebliğinin geniş bir özetidir. Konuşmacının bu konuyu irdeleyen "**The English Masonic Union of 1813 A Tale Antient and Modern**" kitabı 2012 yılında İngiltere'de Arima Publishing tarafından yayınlanmıştır. (Editörün notu)

2 John Belton, tebliğine bu adı verirken, John Donne'un dizelerine gönderme yapıyor. John Donne'un 1623 tarihli Devotions upon Emergent Occasions eseri Meditations adını verdiği 23 bölümden oluşur. 17. Meditasyon'da geçen "No Man is an Iland [Island]" [Kimse Tek Başına Değil] dizesi ünlüdür. Yine bu şiirde geçen "for whom the bell tolls:it tolls for thee" [çan kimin için çalıyor:senin için] dizelerine gönderme yapan Ernest Hemingway dizeyi bir romanına ad olarak kullanmıştır. (Editörün notu)

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın 1813'de kurulması iki Büyük Locanın basit birleşmesi değildir, İrlanda ve İskoçya Hürmasonluklarındaki gelişmelerle bu ülkelerin tutumları birleşmeyi etkilemiştir. 18. yüzyıl sonunda Britanya Adaları'nda Hürmasonluk kaos içindeydi. Neredeyse hiçbir teşkilât yoktu. Bu araştırma büyük locaların kendilerine bağlı locaları disipline etmeye çalışmaları kadar İngilizlerin birleşik bir Büyük Loca kurma çabalarını da kapsamaktadır.

İskoçya'da olup bitenler, 1799 İlegal Cemiyetler yasası ve İrlanda travmatik olayları incelenince, Sussex Dükü'nün 1813'lere doğru hareket olanaklarının bir hayli kısıtlandığını görürüz.

Masonluk tarihine geleneksel yaklaşım, aseptik bir kutu içinde tüm diğer faktörlerden soyutlanmış şekliyle hep bir büyük locayı araştırır, bu arada çevredeki gökkuşağı olayları kaybolur.

Bu yazıda, Britanya Adaları'nın masonik gökkuşağı renklerini açıklamaya çalışacağım. Kesin olarak İngiltere, diğer Britanya adalarından soyutlanmış bir ada değildi.

1717 – 1813 arası iki İngiltere Büyük Locasının büyük üstatlarına baktığımızda, yalnız yarısının İngiliz asilzadesi, geri kalanının da neredeyse yarı yarıya İskoç ve İrlanda asilzadesi olduklarını görünce olayın karmaşıklığı anlaşılır.

1751 yılında Eskiler Büyük Locası ortaya çıkınca Modernlerin onları bir tehdit olarak algılamamaları gerekiyordu, ancak yeni kuruluşun üye ve loca sayısı arttıkça olayın görünümünü değiştirdi.

Eskiler Neden Kabul Edilmiyordu?

İrlandalı masonik araştırmacı John Heron Lepper'e göre "İngiltere'ye göç eden her İrlanda ve İskoç Masonu ile hoşnutsuzluk artıyordu". Tabii ki, İngiltere'ye gelen her mülteciye ve özellikle İrlandalılara karşı İngiliz halkının önyargılı davrandığını ve bu ayrımcılığın Hürmasonluğun içinde de var olduğunu hatırlayalım.

Uzak yörelerden gelen ve iyi karşılanmadıklarını gören bu kardeşler kendi localarını kurmaya başladılar. Bu locaların düzensizliği ve derecelerin artan sayısı karşısında ilk üç dereceden sorumlu büyük localar Masonluk dünyasına düzen getirmek üzere harekete geçtiler.

Eskiler Büyük Locası teşkilatlanınca, başından itibaren Royal Arch derecesini locaların çalışmalarına kattılar, bu nedenle de Modernlerden farklı kabul edildiler. Samuel Prichard'ın 1730'da yayımladığı **Masonluğun Teşrihi** (1730)³ başlıklı ifşaatı nedeniyle ilk Büyük Locanın çirak ve kalfa derecelerinin kelimelerini değiştirmesi; "Eskiler"ın onlara "Modernler" lakabını takarak kendilerini "Eskiler" olarak adlandırmaları onlara bir propaganda imkânı tanıdı. Askeri localarda da "Eskiler"ın çoğalmasa ile Eskiler'in pazarlama gücü arttı.

En büyük olma savaşına "Sürekli Yazışma" – günümüzde "tanıma" dediğimiz – yöntemin de dahil olduğuna işaret etmek gerekir. Aralık 1740'da Strathmore Kontu (Earl)⁴ İskoçya Büyük Locasına Büyük Üstat seçilince, İskoçya Büyük Locasının İngiltere Büyük Locası ile yazışmaya başlaması kararlaştırıldı.

Blessington Kontu Eskiler'in ilk asil büyük üstadı oldu ve 1760 yılına kadar bu görevde kaldı. Kendisi, III. Mountjoy Viskontu unvanı ile, 1738 – 1740 yıllarında İrlanda Büyük Üstatlığı görevindeydi. Doğal olarak Eskiler Büyük Locasının İrlanda Büyük Locası ile muhaberata girmesini istedi.

1771'de III. Atholl Dükü Eskiler'in büyük üstadı olunca, İrlanda ve İskoçya ile sürekli yazışmanın kurulmasını sağladı. Böylece üç büyük loca arasında bir "sürekli muhaberat [yazışma]" anlaşması devreye girdi. Modernler'in bu anlaşmanın dışında kalması onların üzerindeki baskıyı artırdı. Amerika sömürgeleri kaybedilince de Eskiler'in nüfuzu artı.⁵

Kıta Avrupa'sındaki gelişmeler Britanya'nın siyasi ve sosyal çehresini değiştirdi. Fransa 1778'de Amerikan Bağımsızlık Savaşına katıldı: Bu katılmanın maliyeti ile kötü mahsul gıda fiyatlarını artırdı ve olay 1789 Büyük Fransız Devrimi'ne uzandı. Devrim 1799'a kadar sürdü. Britanya 1793'ten 1801'e kadar Fransa ile savaş halindeydi. Bu savaş hali 1803'te tekrar başlayarak 1815'te Napolyon'un Waterloo'da yenilgisine ve Paris Antlaşmasına kadar sürdü. Ayrıca, Britanya 1812-1815 arası Fransa ile ticaret ve Kanada sorunlarıyla ilgili olarak Amerika ile de savaştaydı. İşte, incelemekte olduğumuz Britanya Masonik olayları bu çerçevede cereyan etti. Napolyon savaşları halkta bir dayanışma yarattı, ancak Fransız Devriminden sonra radikal fikirlerin yayılması kaçınılmaz oldu.

³ Celil Layiktez, *Masonluğun Teşrihi (Massonry Dissected)*, Samuel Prichard - **Mimar Sinan** 83, s.18

⁴ "Earl" İngiltere'de kullanılan "Kont" karşılığı unvan.

⁵ Askeri locaların çoğunun Eskiler berathlı olmaları bu kıtada Eskiler'in nüfuzunu artırdı.(CL)

İnsan Hakları'nın yazarı Thomas Paine, şair Samuel Taylor Coleridge ve William Wordsworth, muhalif bilim adamı Joseph Priestly⁶ gibi yazarlar İngiltere'de sosyal değişim için entelektüel baskı oluşturmuyordu. İrlanda'da 1791 yılında Birleşik İrlandalılar Cemiyeti (Society of United Irishmen) kuruldu. Başta İrlanda'da parlamento reformu isteyen bu cemiyetin 1794'ten sonra hedefi Britanya'dan ayrılarak bir cumhuriyet kurmak olmuştur. 1797 finansal krizinden sonra Dublin'de ihtilâl başladı, kentın yakınına çıkarma yapan bir Fransız birliği teslim alındı. Denizde isyanlar başladı.

Britanya'nın her bir yanında üyelerini yeminle bağlayan isyankâr cemiyetler türedi. Başbakan Pitt the Younger, kamuoyunu arkasına alarak daha sert kontrollere karar verdi ve "isyankâr ve ihanet içinde olan cemiyetleri" yok etmek üzere, 1799'da "İllegal Cemiyetler Yasası"⁷ diye bilinen yasayı çıkardı.

Hürmasonluk bu yasanın kapsamına giriyordu. Yasanın kapsamından çıkmak için tekrislerin aleni yapılması, üye listelerinin teftişe açılması gibi değişiklikler gerekiyordu.

2 Mayıs 1799'da, Modernler, Eskiler ve İskoçya Masonlarından bir delegasyon Başbakan Pitt'i makamında (Downing Street) ziyaret ettiler. Pitt Hürmasonluk hakkında iyi niyeti olduğunu ifade etmekle birlikte bu kolay geçen bir toplantı olmadı. Moira Kontu nasıl bir yükün altına girdiğini 1808'de aşağıdaki ifadesiyle belirtti:

"Majestelerinin bakanlarına, onaylanmamış bir locada toplanmaya teşebbüs edildiğinde, Büyük Üstat veya (kim olursa olsun) Büyük Üstat Naibi'nin⁸ parlamentoyu haberdar edeceğini taahhüt ettim."⁹

6 Mayıs günü Pitt, Hürmasonluğun kanun kapsamına alınmaması yasa teklifini parlamentoya getirdi. Kabul edilen bu tasarımı Lordlar Kamarasında Atholl Dükü aşağıdaki sözlerle savundu:

6 *İngiliz kimyager, filozof, papaz. Karbondioksit üzerine araştırmaları ve oksijenin bulunuşuna katkıları ile bilinir.*

7 "The Unlawful Societies Act 1799"

8 *İngiltere'de Büyük Üstat Saray mensubu ise sadece sembolik bir konumdadır. Zaman zaman Büyük Loca toplantılarında konuşma yapmak dışında günlük işleri yürütmez. Günlük işleri yürütmek üzere bir Büyük Üstat Naibi (Pro Grand Master) tayin eder.*

9 *Modernlerin Büyük Üstadı, sonradan IV. George olarak tahta geçecek Galler Prensiydi, Büyük Üstat Nabibi de Moira Kontu idi.*

“Tüm krallıkta, hükümdarlarına ve vatanlarına daha sadık bir insan topluluğunun olamayacağını, İngiltere ve İskoçya’da bunların büyük bir kısmına riyaset ettiğimden, yakından biliyorum”

Bu yasanın sonucu olarak locaların yıllık raporlarını yargıçlara vermeleri gerekiyordu. Bir İskoçya delegesinin “Mother Killwinning” Locasının Büyük Loca olmadığını ve onun da istisnadan istifade etmek istediğini ifade etmesi üzerine, kanun teklifindeki “Büyük Loca” ibaresi, “Loca” şeklinde değiştirildi ve “Grand control” ifadesi de metinden çıkarıldı. Bu son şekil tüm diğer derecelerin de çalışabilmelerine olanak tanıdı.

Bu yasa çalışmalarının en önemli sonucu Modernler ile Eskiler’in aynı hedef için birlikte çalışmalarını zorlamasıydı. Moira Kontu ile Atholl Dükü bu işbirliğinin **Hürmasonluğun** ve kendilerinin avantajına olduğuna inandılar. Görüşmelerde kendi büyük localarını değil, genel olarak Hürmasonluğu savundular. Yarım asırdır yok olan bu işbirliği büyük locaların ileride birleşmelerine öncülük etti.

Babası III. George’un rahatsızlığında 1812’de Kral Naibi olan Galler Prensi, 1820’de IV. George adıyla tahta geçti, 1787’de tekris edilmiş ve 1790’da Büyük Üstat olmuştu. Aynı yıl Moira Kontu Büyük Üstat Naibi oldu. Galler Prensi ile Moira Kontu 1812’ye kadar bu görevlerinde kaldılar. Bu arada, Galler Prensi 1820’ye kadar İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı olarak görevine devam etti.

Böylece, iki masonik kardeşin, aralarında sürekli yazışma olmadan, hem Modernlerin hem de İskoçya Büyük Locasının büyük üstadı olduğunu görüyoruz. Hiçbir Britanya kralının İskoçya’yı ziyaret etmemiş olmasına rağmen, Sir Walter Scott Kardeşin daveti üzerine IV. George’un 1821’de İskoçya’ya gitmiş olması anlamlı sayılabilir.

İskoçya Büyük Locası, kendisine bağlı locaların anarşik tavırlarını düzenlemek üzere, 1799 tarihli İlegal Cemiyetler Yasasını bahane ederek localara yıllık hesaplarını zamanında bildirmelerini ve ilk üç derecenin dışında hiçbir dereceyi uygulayamayacaklarını tebliğ etti. Bu karara uymayan locaların beratları iptal edilecekti. Böylece İskoçya Büyük Locasına bağlı Royal Arch, Tampliye Şövalyeleri ile tüm diğer derecelerin, Büyük Loca çatısı altında uygulanmaları yasaklandı. Britanya adalarında bu bir ilkti.

1897’de İskoçya Büyük Locası ile Mother Killwinning Locası, 1743 yılından itibaren oluşan ayrılığı bitirdiler, aynı yılda da Perth ve Scoon Locaları da Büyük Locaya katıldılar.

İskoçya Büyük Locası ayrılan locaların ve çok sayıdaki derecelerin yarattığı sorunları halletmek üzere, direkt yoldan giderek, onları Mavi Localardan çıkardı.

Masonlar her dönemde, sürekli olarak daha çok dereceyi deneme arzusunda olmuşlardır. On dokuzuncu yüzyılın başındaki Masonlar bu konuda istisna değildi. İrlandalı ünlü ritüalist John Fowler 1810 yıllarında İrlanda'da uygulanan derecelerin listesini çıkarmıştır:

- 1- Entered Appentice, Fellow Craft, Master Mason (Çıracak, Kalfa, Üstat)
- 2- Past Master, Excellent Mason, Super Excellent Mason, Arch Mason, Royal Arch Mason.
- 3- Ark Mason, Mark Fellow Mason, Mark Master, Link Mason veya Wrestle, Babylonian Pass (Red Cross of Daniel), Jordan Pass, Royal Order (Prussian Blue).
- 4- Black Mark, Templar (Dört Derece), Mediterranean Pass, Malta, Red Cross of Constantine, Knight Parmos.¹⁰

Modernler ve Eskiler büyük localarında Royal Arch'dan başka düzenli dereceler yoktu. Localar istedikleri gibi davranıyorlardı ve tabiatıyla her derecenin aidatını tahsil ediyorlardı. Kısaca, on sekizinci yüzyılın sonlarına doğru locaların gittikçe istediklerini yapar durumda olduklarını ve büyük locaların kontrolünden çıktıklarını görebiliyoruz.

İrlanda: İrlanda'da durum daima farklıydı. İskoçya ve Eskilerin büyük localarında olduğu gibi, İrlanda locaları istedikleri derecelerde çalışıyorlardı ve İrlanda Büyük Locasından aldıkları beratın buna izin verdiğini iddia ediyorlardı. Adada sosyal durum kaos içindeydi. Kötü hava şartları nedeniyle mahsul düşüktü; savaş ticareti etkilemişti, Majestelerinin Kara Ordusunda veya Deniz Kuvvetlerinde iş bulabilmek önemliydi. Bu çerçevede İrlanda Hürmasonluğunda talihsiz olaylar yaşandı.

Büyük Sekreter unvanı daha çok bir şeref unvanı idi, işi yapan büyük sekreterin tayin ettiği Büyük Sekreter Vekiliydi. Vekil, tahsil ettiği aidatların bir bölümünü maaşı olarak kendine ayırırdı. 1801'de Büyük Sekreter Vekili Thomas Carper ölünce Büyük Loca hazinesinde 2000 sterlin açık ortaya çıktı. Büyük Hazine Emni John Boardman kasa açığını toparlamak üzere Alexander Seton'u vekil tayin etti – bu da ileride sorunlar yaratacağı.

¹⁰ Türkçede karşılığı olmayan derece adları çevrilmemiştir.

John Boardman Dublin’de Barrister¹¹ idi ve Eskiler’in Büyük Üstat Kaymakamı Thomas Harper’le iyi dosttu. Thomas Harper daha çok gümüş işçiliği ile ünlüdür. Büyük Locanın finans açığını kapatmak için çaba veren John Boardman’ın Thomas Harper’le ilginç yazışmaları vardı. 21 Mart 1801 tarihli mektubunda şöyle diyordu:

“Royal Arch’ı Mavi [sembolik] Masonluğa kattığını ve Büyük Locanın otoritesi altına aldığını öğrendim..... Seni taklit ederek dördüncü dereceyi Büyük Locanın otoritesi altına almayı düşünüyorum.....”

Tekrar 10 Ağustos 1805’te de:

“Tampliye Şövalyeleri stilinde, alt kademe masonların rağbet ettiği ve askeri localarda sık görülen bir başka derecemiz var – bunlar da Büyük Locadan bağımsız hareket ediyorlar – sözde bir güce sahip selâhiyetsiz kişiler tarafından kendilerine beratlar veriliyor, kayıtlar yapılıyor. Böyle bir Tampliye Şövalyesi beratı elime geçti, görevi kötüye kullanmadan Büyük Locadan tard edilmiş kişiler tarafından imzalanmıştı. Bu tür uygunsuz davranışları önlemek için bu derecenin Büyük Locanın kapsamına alınması önerildi, böylece hem düzen sağlanacak, hem de yaklaşık 500 sterlin bir gelir sağlanabilecek.”

Burada olayın özetini görüyoruz. İrlanda Büyük Locasından tard edilenler, Dublin’de Tampliye Şövalyeleri beratları veriyorlardı. Ancak, Tampliye Şövalyesi olmak için ön şart Royal Arch beratı sahibi olmaktı. Bu defa, aynı kişiler Royal Arch beratları da vermeye başladı. Bu yöntem “alt seviyedeki Masonlarda” ve uzakta olan “askeri localarda” öne çıkıyordu. İngiltere ve İskoçya’da da buna benzer bir durum vardı. Bütün bu karmaşıklığı bir çırpıda halletmenin İrlanda Büyük Locasına yılda 500 sterlin ek getirisi olacaktı.

Olaylar hızlandı. Boardman’ın Ağustos ayı ortalarında Harper’e yolladığı mektubun ardından, 5 Eylül 1805 tarihinde Dublin’de Büyük Loca, Büyük Royal Arch Şapitri ve Büyük Tampliye Şövalyeleri Kampını¹² kurma kararını aldı. Eylül ayının sonlarında da Şapitr ve Kamp kuruldu ve beratlar verilmeye başlandı.

Tüm bu süreç Dublin’deki Büyük Loca üyeleri tarafından yürütüldü, yeni dereceler, mevcut Royal Arch veya Kamplarda olanların dışında gerçekleştireldi ve sonuç olarak on yıl süren bir patlama yaşandı.

¹¹ Baro üyesi, mahkemede dava görebilen avukat

¹² Encampment

Zehirli bir kokteyl sunulmuştu: “Kuzey İrlanda, Büyük Loca’da eksik temsil edilmişti”, “Royal Arch ve Tampliye Şövalyesi olan Kardeşler yok sayılmıştı”, “Boardman ve Seton arasındaki kişisel anlaşmazlık”, “geleneksel loca bağımsızlığının kısıtlanması”, “tek amaç daha çok para kazanmak olarak görülüyordu”.

Ulster Büyük Locası Olayı

Yaşlı Büyük Sekreter Vekili 1801’de öldüğünde, Büyük Sekreter George D’Arcy Irvine Alexander Seton’u vekil tayin etmişti. Irvine’in babası Ulster’de Bölge Büyük Üstat Kaymakamı idi. Seton Dublin’de avukat olarak görev yapıyordu, Irvine ve Seton aileleri dost ve komşuydu. Tüm yukarıdaki negatif gelişmelerin Seton’dan kaynaklandığı iddia ediliyordu.

Kazanan Tarafın Görüşü

Pick ve Knight (Pocket History): “Bu utanç verici olaylar Büyük Loca içindeki iki rakip hizbin şiddetli bir kavgaya tutuşması ve (kısa ömürlü) Ulster Büyük Locasının kurulması ile sonuçlandı.

1801’de D’Arcy Irvine, Büyük Sekreter, vekil olarak arkadaşı Alexander Seton’u tayin etti. Seton kabiliyetli ve enerjik, ancak sahtekâr bir avukat idi. Olayların kötü kahramanı Seton ilân edildi....”

Büyük Locanın 1 Mayıs 1806 tarihli toplantısında, D’Arcy Irvine Büyük Sekreterlik seçimini kaybetti. Seton kapının dışında bekliyordu, Boardman çıkınca kardeşlerin huzurunda onu at kırbacı ile kırbaçladı. İsyan demleniyordu.

5 Haziran 1806 Perşembe günü Büyük Loca toplantısına, akşam saat 7’de, kim oldukları belli olmayan Kardeşler katıldı. Bunlar hoşnutsuzluklarını sergilemek üzere Ulster’den gelmişlerdi. Bir önceki toplantıda önerilerini reddeden kararı ve bir yıl öncesinde Royal Arch ve Tampliye Şövalyeleri ile ilgili kararları iptal ettirdiler. Büyük Üstat Kaymakamı sabaha karşı saat 1’de toplantıyı kapattı ve Büyük Görevlilerle birlikte salonu terk etti. “Kuzeyliler” kaldılar, Büyük Loca toplantısını tekrar açtılar, bir sürü konuyu karara bağladılar ve toplantıyı ileri bir saatte kapattılar. O tarihten Mart 1808’e kadar Dublin’de, aynı Büyük Üstat’dan destek bekleyen iki ayrı masonik kurum oluşmuştu.

1808'de 311 loca Dungannon'da toplanarak Ulster Büyük Doğusunu kurdular.

Aralık 1808'de Modernler Büyük Locası ile İskoçya Büyük Locası adına konuşan Moira Kontu aşağıdaki beyanı ile ortalığı yatıştırmaya çalıştı:

“İngiltere ve İskoçya Büyük Localarının dostane işbirliği ile İrlanda Büyük Locasında gerekli otoriteyi sağlamak üzere nüfuzlarını kullanacaklarını garanti ederim. Zira, bu iki kurum, Mason localarının Büyük Localarından bağımsız hareket etmelerinin yaratacağı durumun Zanaat için fesat, devlet için de tehlike arz edebileceğine inanıyorlar.”

İrlanda'da olanlarla İskoçya'da üç Sembolik derecenin verilmesinin dışında herhangi bir derecenin reddi İngiltere'de derin etki yaratmıştı. Zira olabilecek bir birleşmeye İrlanda ve İskoçya'nın da onayı gerekiyordu. Bu onay olmadan bir yere varılamayacaktı. Bu gereksinme günümüze kadar İngiliz Hürmasonluğuna şekil vermiştir.

İngiltere – Birleşmeye Doğru

“1799 İlegal Cemiyetler Yasası”nın yayımlanmasından sonraki zoraki işbirliği 1802'de “Birleşme” fikrini yarattı, ancak sonuç alınamadı. Özel Promulgation¹³ Locasının 26 Ekim 1809'da Modernler tarafından kurulmasıyla süreç başladı. Loca Mart 1811'e kadar çalıştı, bu tarihte çalışma izninin uzatılma talebi reddedildi. Locanın görevi “Cemiyetin Kadim Landmarklarını gereğince tanıtmak ve yaymak” idi. Promulgation Locasının teferuatlı ritüel konularına girmesi ve Eskilerin kabul edilen her maddeyi Büyük Komite'lerine onaylatma mecburiyetleri bu çalışmayı frenledi. Ayrıca, görevlilerin Landmarkları görüşme yerine, sıkça birleşme stratejilerini tartıştıkları tespit edildi. Belki Galler Prensi Kral Naipliği ile fazla ilgiliydi. Moira Kontu zayıf mali gücünü denkleştirmeye çalışıyordu. Belki de Atholl Dükü Perthshire'deki toprakları ile meşguldü.

Moira Kontu bütün gecikmelerden sıkılarak Eskiler'e ağır bir mektup yazdı. Galler Prensi'nin üzerlerinde taviz vermeyi kabul ettiği maddeler dahi Büyük Komite'de reddedilebiliyordu. Tüm bunlara rağmen, 14 Haziran 1810 tarihli İskoçya Büyük Locası toplantısında “Büyük Locaların birleştirilmesi ile ilgili görüşmelerde... İskoçya Büyük Locasının İngiltere Büyük Locası ile işbirliğine girmesinin genelde Hürmasonluğun yararına olacağı” kararlaştırıldı.

¹³ Tanıtma, yayma.

Birleşme Maddeleri

Eskilerle Modernlerin birleşme kararının 27 Aralık 1813'te alındığı bilinir. Aslında, Yasha Beresiner'in yakın tarihte yeniden keşfettiği gerçeğe göre, taraflar tüm maddeleri 25 Kasım günü kesinleştirip kararlarını mühürlemişler ve 1 Aralık 1813 günü veya hemen sonrasında bunları teslim etmişlerdi. Ancak İngiltere'de halledilmesi gereken Royal Arch konusu askıda kalmıştı. Royal Arch İngiliz Hürmasonluğunun neresine ve hangi nedenlerle yerleştirilmeliydi?

Thomas Harper tarafından edite edilen Eskiler'in Ahiman Rezon'unun 1807 baskısında aşağıdaki iddia yer almaktadır:

“KADİM MASONLUK dört derecedir – bunların ilk üçü Çırak, Kalfa ve Kutsal Üstat dereceleridir; ve bu dereceleri iyi hazmetmiş veya vasıflı bir Kardeş, Kutsal Royal Arch olan dördüncü dereceye geçirilebilir. Bu derece önceki derecelerden daha muhterem, daha yüce ve daha önemli olup Kadim Masonluğun zirvesi ve en mükemmel halidir.”

Birleşme metni imzalı kopyasının ikinci maddesinde tahrifat yapılmıştı – iddia edilen orijinal metin Royal Arch'la birlikte, dört dereceyi içeriyordu. Ancak böyle bir metnin İskoçya ve İrlanda tarafından onaylanması kesinlikle mümkün değildi.

Birleşme Metni Maddeleri – Madde 2

II. İlân ve beyan edilir ki, saf Kadim¹⁴ Masonluk, yalnızca üç dereceden ibarettir: Çırak, Kalfa, ve Kutsal Royal Arch Yüce Nizamını içeren, Üstat Mason. Bu maddenin amacı herhangi bir Loca veya Şapitrin, başka Şövalye derecelerinde ve onların tüzüklerine uygun olarak çalışmalarını yasaklamak değildir.

Metinde dereceler sıralanırken aralarına konan virgüller anlamlıdır. “R.A. Nizamını içeren” den sonra gelen virgülün legal bir anlamı vardır: R. A. Nizamının, “Ancient”⁹ yazılış şekli, (kadim) Masonluğun değil de Eskiler'in Üstat derecesi ile ilgili olduğunu belirtir. Sonuç olarak, 1813 yazılışı ile “saf Kadim Masonluk” teriminin ezoterik bir anlamı yoktur, yalnızca redaksiyonda tarafların karşılıklı kabul edebilecekleri “politik diplomatik” bir kelime oyunu olduğu anlaşılıyor.

¹⁴ Metinde “Ancient”. Eskiler “Antient Freemasonry” diyordu. (t) yerine (c) ile yazılış daha çok Modern'ler tarafından kullanılıyordu. Günümüzde lügatlarda kelimenin yazılışı “ancient” şeklindedir.

Birleşme Maddeleri imzalandıktan sonra, İrlanda ve İskoçya'ya kopyalar yollanarak resmi imza törenine davet edildiler. İskoçya tebrik ettikten sonra, zaman darlığından mazeret beyan etti. İrlanda da tebrik ettikten sonra "...Hürmasonluğun ihtiyacı olan önemli konular halledilinceye kadar" imzasını geciktireceğini beyan etti.

Birleşme Metninde şöyle bir ifade vardı:

".... ve büyük locaların burada mevcut olan ve olmayan imza sahibi Büyük Üstatları, Büyük Görevlileri, Üstadı Muhteremleri, Nazırları ve Kardeşleri yemin metnine ve formlara (özellikle yazılamayacak ve telaffuz edilemeyecek konularda) vakarla uyacaklarına dair, burada mevcut İskoçya ve İrlanda Büyük locaları üyelerinin huzurunda ant içecekler; şöyle ki, aynı yüce yeminle bağlı oldukları ve aynı yasanın altında çalışacakları ilân edilecek, tanınacak ve bilinecek."

Metindeki "vakarla ant içmek" İskoçya ve İrlanda'yı da içerebileceğinden bu büyük locaların temkinli davrandıkları söylenebilir.

Kont Jacob de Lagardie, İsveç Büyük Locası Büyük Üstat Naibi

Tesadüfen Londra'da bulunan İsveç Büyük Locası Büyük Üstat Naibi Kont Jacob Pontusson de Lagardie Kardeş, Birleşme metninin resmi imza töreninde İskoçya ve İrlanda Büyük Üstatlarının yerine görev yaptı. 27 Aralık 1813 olaylarını Kont de Lagardie'nin günlüğünden okuyalım:

"...her iki düğ onlara refakat edip Komite'nin okuyacağı iki ritüel teklini dinleyerek, sonradan seçeceğim en *doğru* olanını onaylayacaklarını söylediler. Birlikte toplantıdan çıktık. Eski ve Yeni sistemler merasimle bana okundu. Daha iyi olduğunu düşündüğüm ve bizim İsveç sistemine benzeyen Eskisini tereddütsüz tercih ettim.

Büyük Toplantıya döndüğümde bu tercihim yüksek sesle Locaya ilân ettim, Eski Ritüele göre, her iki düğ Kutsal Kitabı ellerime vererek ayrı ayrı onu öptüler."

İrlanda ve İskoçya Büyük Üstatlarının "özellikle yazılamayacak ve telaffuz edilemeyecek konularda" ifadesinin içeriğini kesin olarak bilmeden, ülkelerine döndükten sonra yeminlerini inkâr etme durumuna düşebilme endişesi ile yemin edilecek oturuma katılmaktan çekindikleri anlaşılabilir. Oysa Lagardie'nin İsveç'e döndüğünde böyle bir endişesi olmayacaktı.

Sussex Dükü'nün De Lagardie Kontu'na İngiliz Kardeşlerinin ne denli zor ikna edilebileceklerini "muhatap olacağım kişilerin çokluğu ve sahip oldukları çılgın fikirlerin çeşitliliği" ifadesiyle tarif ediyor. Bu ifadeyi bir diplomatik mazeret olarak kabul edebiliriz, ancak Sussex Dükü'nün Büyük Loca'nın dışında, Royal Arch ile Tampliye Şövalyeleri'nin de başında olduğunu ve Skoç Riti'ni 1843'de ölümüne kadar İngiltere sahnesinden uzak tuttuğunu anımsamak gerekir. İrlanda'da Leinster Dükü 1873'deki ölümüne kadar tüm nizamların büyük ustası idi. İngiltere'de, herhangi bir ifratı önlemek için, olguların birbirlerinin ardından adım adım geliştirildiklerini de anımsamak gerekir. Birleşme 1813'de oldu, Anayasa Kitabı 1815'de yayımlandı, ritüel 1816'da tamamlandı, Büyük Şapitr 1817'de, Tampliye Şövalyeleri nizamı 1830'da, Skoç Riti de ancak Sussex Dükü'nün ölümünden sonra kurulabildi.

Bu araştırmaya başlamadan önce Sussex Dükü'nün İngiltere'de Hürman-sonluğu hasarlı bıraktığı önyargısına sahiptim. Sonradan, Dük'ün, barış içinde Birlik stratejisi vizyonunun tek hedefe kitlenmiş azmi ile İngiliz Masonluğunda istikrar sağlanabildiğine inandım.

Sonuç olarak değişik derecelerle çalışan locaların kaosa düzen getirirken erozyona uğrayan Büyük Loca kontrolünü artırmak üzere üç değişik yaklaşımı ve 1813 yılı sonlarında Sussex Dükü'nün hareketlerini kısıtlayan baskıları sergilemeye çalıştım.

Çevirenin 1813 Birleşmesinin Başlıca Aktörleri ile İlgili Notu

Moira Kontu (Earl of Moira) 1754-1826. 1790-1812 yıllarında Modernler Büyük Locasının Büyük Üstat Naibi (Büyük Üstat Galler Prensi idi). 18. y.y. sonlarında Atholl Dükü ile birlikte Parlamento'da, Mason karşıtı kanun teklifini yumuşattı. Moira Kontu 1803 yılında İskoçya ordusu başkumandanlığı görevine getirildi.

John Murray, III. Atholl Dükü (1729-1774); Eskilerin Büyük Üstadı (Eskiler-Antients) 1771-1774; İskoçya Büyük Üstadı: 1773-1774.

4. Atholl Dükü, III. Atholl Dükü'nün oğlu. 1775 – 1781 yıllarında Büyük Üstat.

Galya Prensi (1762-1830). 1812'de Kral Naibi, III. George'un ölümünden sonra (1820) IV. George olarak tahta geçti. 1790'da Modernler Büyük Üstadı. Döneminde, Büyük Üstat Naibi Lord Moira idi. 1805'de İskoçya Büyük Üstadı; tahta geçtikten sonra "Patron of Fraternity" (Kardeşliğin Koruyucusu) olarak anıldı, yerine Sussex Dükü Büyük Üstat oldu.

LOCALARDA YAPILAN KONUŐMALAR

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
001 İDEAL	Rint AKYÜZ	Türkiye’de Masonluk-Geçmişten Geleceğe	01-04-2013
	Attila ERDEMLİ	Kötü	15-04-2013
	Cüneyt ÇEÇEN	Karşıtına Dönüşmek	29-04-2013
	Ahmet HAN, Mitat ÇELİKPALA	Dünya Gündemi	27-05-2013
	Nurettin KIZILAY, Çetin Erol TUĞSUZ	Değerlerimiz	10-06-2013
002 KÜLTÜR	Haluk ERGÜVEN	Sion ve Rose Croix Tarikatları	26-04-2013
	Sabri ŐEKERKIRAN	Beklentiler	10-05-2013
003 ÜLKÜ	Ahmet HAN	Postmodernite, Masonluk ve Demokrasinin Geleceği Üzerine Çeşitlemeler	11-04-2013
	Devrim PAMİR	Amacımız Ne?	25-04-2013
	Tayfun ÇİLİNGİR	Almanya’daki Masonik Yapılanma ve Türk Ritüeli ile Çalışan Localar	09-05-2013
	Hasan ATAŐOĞLU	Alternatif Tarih ve Tarihsel ÇeliŐki Episodları	06-06-2013
006 KARDEŞLİK	Suat AĞAĞİL	Atatürk’ü Gördüm	16-05-2013
007 HÜRRİYET	Şeref ÖZKAN	Masonluk ve İnanç	02-04-2013
	İbrahim GÖKSU	Őamanizm	16-04-2013
	Hari KOHEN	Cervantes, Don Quijote Yorumu	30-04-2013
	Ateş GÖNEN	Yezidilik	14-05-2013
	Halit GÖÇER	Hermenotik	28-05-2013
	Hilmi KARASU	Dürzilik	11-06-2013
008 SEVGİ	Őemi LEVİ, Kemal AKGÜN, Jan Klod KAYUKA	Farklı Kültür ve Dinlerde Kutsal Kavramı	22-04-2013
	Metin AYCIL	Alev Saçan Yıldıza Yolculuk	20-05-2013
009 ATLAS	Aron KASTON	Anketler Nasıl Yapılmalı?	15-05-2013
	Halit GÖÇER	Hermenotik-Yorumlama Sanatı	29-05-2013
011 MUSAVAT	Kerim UMUR	Evrin ve Demir	05-05-2013
	Ümit COŐKUNER	Evren ve İnsan	31-05-2013
	Ali ÇELİKKOL	Tekris’in Anlamı ve Felsefesi	14-06-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
017 LİBERTAS	Özgür SENCER	Spinoza	10-04-2013
	Zihni TEKİN	Spekülatif Hür Masonluğun Orijini	24-04-2013
	Ali KIZILAY	Fotoğraflarla Locamız Tarihi	08-05-2013
	Bedros BOYACIYAN	Çizimlerle Masonik Düşünceler 2 (Türkçe)	19-06-2013
018 HAKİKAT	Andon PARİZYANOS	Neden Masonuz?	10-04-2013
	Yani PAİSİOS	Üstat Derecesinin İşaretleri	24-04-2013
	Yani PAİSİOS	Çırak Derecesinin İşaretleri ve Avadanlıkları ve Taşdıkları Anlam	24-04-2013
	Yorgo TEODORİDİS	Yunanistan'da Masonluk	08-05-2013
	Yordan KÖSEOĞLU	Mabedin Korunması	22-05-2013
	Yorgo PETRİDİS	3. Uluslararası Masonoloji Sempozyumundan İzlenimler	22-05-2013
	Angelos TETOROS	Masonların Yaşamı	05-06-2013
	Yorgo TEODORİDİS	Muhtem Dimitri FRANGOPULOS Kardeşin Kaleminden, Hakikat Muhtem Locası Tarihi	
019 AHENK	Remzi SANVER	Unutma Beni Çiçeklerinin Devrim Hikayesi	24-04-2013
	Serhat ALBAYRAK	Geçiş Bilgilerinin Anlattıkları	08-05-2013
020 FAZİLET	Şadan ERSOY	Üstat Hiram ABİF'in Yaşamımızdaki Yeri	21-05-2013
028 ERENLER	İlhan OR	Resim Fotoğraf ve Çizgilerle Kral Süleyman Mabedi	05-04-2013
	Hasan Cüneyt İLÇÖL	Hasan Âli Yücel Kardeş	03-05-2013
	Zihni BENGÜER	Yüce Bir Varlığa İnanıyorum	17-05-2013
	İbrahim ERSARAÇ	Mizah Her Yerde	31-05-2013
029 DELTA	Ahmet Hamdi TÜRKÖĞLU	Niçin Buradayız?	06-05-2013
	Kasım EREN	Düğüm	17-06-2013
030 SADIK DOSTLAR	Murat BİLGİLİ	Masonik Psikoloji	04-04-2013
	Ramazan KARAMAN	«Ben» ve «Ben» Çoğalır mı?	18-04-2013
	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	16-05-2013
	Bülent ÖZGÖREN	Görsel Paylaşım Sokağın Hali Hep Aynı	30-05-2013
031 ÜLKE	Asaf TANAÇAR	Özgürlük Kavramı ve Özgür Düşünce	16-04-2013
	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesi Sembolizması	14-05-2013
032 ŞEFKAT	Ali Pulat VERBAS	Çırak Derecesi Çalışma Tablosu	11-06-2013
	Erşan TİNAY, Bahri ÖKTEM, Özdoğan ANBAR	Duygu ve Düşünceler	01-04-2013
	Mete ŞAR	Masonluktaki Pisagor ve Pisagor Kardeşliğinin Yeri	15-04-2013
	Nural TURHAN	Goethe ve İslam, Batı Doğu Divanı	29-04-2013
	Haluk BAYÜLGEN	Kim Var Orada? Büyük Tasarım	13-05-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
033 HUMANİTAS	Serdar DEVRİM	İyimserler Mutlu Aptallar(mı)dır	09-04-2013
034 HULUS	Dimitri KARAKAŐ	Sokrates'in Savunması Bölüm III	17-04-2013
	Dimitri KARAKAŐ	Çırakların Avadanlıkları	29-05-2013
	Dimitri KARAKAŐ	Platonun Düşünceleri	12-06-2013
035 FREEDOM	Metin KARADAĞ	Mavilere Yolculuk, Derinliklere	09-05-2013
037 DEVRİM	Aykut SARIBAY	Landmarklar	17-04-2013
	Murat ÇAKAR	Masonlar Görevlerini Yerine Getiriyorlar mı?	29-05-2013
	Ozan TANYÜ, Canberk AKDUYGU, Ali Osman AKDEMİR	Işığın Kaynağındaki Nur	12-06-2013
040 PINAR	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	02-04-2013
041 SEVENLER	Alişan BALKAN, Salim ERKUL	İnka Uygarlığı	26-04-2013
	Ergun ÖZACAR	Yazılı Olmayan Kurallar	10-05-2013
	Mayır GAON	Tarihin Derinliğinde Mabet'ten Sinagog'a	24-05-2013
	Kemal GÜNAY	Mason Mabedine Coğrafi Bir Bakış	07-06-2013
044 HİSAR	Murat ÖKTEM, Tayfun KARAKÖK, ALİ ABADAY, Ahmet YARDIMCI	47. Yılında Hisar Muhterem Locası	09-04-2013
	Erhan ASLAN	Çırak Masonluk	07-05-2013
	İlhan BAŞARAN, Kadir AYDIN, Gökhan DÜNDAR, Aycan ÖZCAN, Cem ERDOĞAN, Ahmet YARDIMCI, Ayhan ENŞİCİ, Caner KAŞIM, Kerim Kim KABAN, Ali ABADAY, Cenk YOL, Berke ERİM	Vicdan	21-05-2013
	Remzi SANVER	Unutma Beni Çiçeklerinin Devrim Hikayesi	04-06-2013
048 ÜÇGEN	Erol DEĞERLİ	Sözün Hikmeti	19-04-2013
	Önder ÖZTÜREL	Akıl	03-05-2013
	Babür ZAİMOĞLU	Pitagoras	31-05-2013
049 ÜÇİŐİK	Orhan ÇEKİÇ	Atatürk Döneminde Gericî Hareketler	08-04-2013
	Tayfun AKBULUT	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa Geçiş	06-05-2013
	İlhan OR	Kral Süleyman Mabedi	20-05-2013
052 GÜN	Mehmet TANSAL	1871 Paris Komünü ve Masonlar	11-04-2013
	Mesut ILGİM	Köy Enstitüleri	25-04-2013

LOCA	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
	Hilmi BERK, Tekin ÖZERTEM, Ömer BORTAÇINA	Őiirlerde Yaşamak	09-05-2013
053 ÖZLEM	Murat AÇAOÇLU	Neden Mason Olduk?	06-06-2013
	İlhami KULEN	Ayna Sembolünün Uygulanması	01-04-2013
	Aliyar DENGİZ	Doğu Felsefesi	15-04-2013
	Musa YAHYA	Sorgulama Sanatı ve Masonluk	29-04-2013
055 İREM	İrfan DURAK	Leonardo Da Vinci gibi Düşünmek	13-05-2013
057 EVREN	Mustafa KIZILAY	Hakikate Giden Bir Başka Yol	10-05-2013
	Levent SEPİCİ	İlk Taş Ustaları/Göbeklitepe	04-04-2013
	Albert ENDER	Işık Çocuklarının Yolculuğu	02-05-2013
	Somer ÖNEŐ, Ali Can ÇAĞDAŐ	Kalfa Sembolizması	30-05-2013
058 PİRAMİT	Çağrı ÖZALP	Mistik Bir Rivayet: Sabetay Sevi	26-04-2013
	Kemal SAĞUN, Merih ÖZKAYA, Ziya GÖKMEN	Alevilik ve Bektaşilik	10-05-2013
060 NİLÜFER	Kaan ÖKTEN	Ramak; Ölümü Düşünmek	07-06-2013
062 BURÇ	Süleyman CESUR	Bektaşilik	09-04-2013
067 SEMBOL	Ahmet ERMAN	Harici Alemde Mason	06-05-2013
	Hüseyin ALTIPARMAK	Kalfa Derecesi	01-04-2013
	Kuntay PINAR	I. Tören Üstadı	15-04-2013
	Atilla DOÇAN	Muhakkik	29-04-2013
	İlhami KULEN	Ayna Sembolünün Uygulanması	29-04-2013
	Saffet DİKMEN	Hazine Emimi	13-05-2013
	Mustafa Alper ÇELEBİ	Hiram Mısırlı Bir Firavun mu?	13-05-2013
	Haluk SANVER	Hiram Efsanesi	27-05-2013
	Haluk SANVER	Evrensel Mabet İnşası	27-05-2013
068 GÜVEN	Sunay AKIN	Bakmak ile Görmek	10-06-2013
	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	25-04-2013
	Mehmet Nuri TOPLU	Tanrı Sevgisi	09-05-2013
	Ahmet ÖCAL, Batuhan ERDEM	Matrix Ezoterik Anlatımı	23-05-2013
	Cenk BAYSAN, Süleyman TAŐDEMİR	Mevlana	06-06-2013
074 MEŐALE	Orkun ÖZKAN, Ahmet Erkan SEMİZ	Hukuk ve Masonluk	10-04-2013
075 ANADOLU	Şafak őAHLAN	Ketumiyet	16-04-2013
	Burak NUR, Tolga YILMAZ	Landmarklar	30-04-2013
	Mustafa Kemal ÖZBAY	1935 Olayları	11-06-2013
077 SEZGİ	Halit GÖÇER	Hermenötik (Yorumsama)	09-04-2013

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Tamer ŞENEROL	Almanya Masonik Gezisi ve Loca Ziyareti İzlenimleri	07-05-2013
080 AKIL VE HİKMET	Nadir HASBORA, Sezai GÜLŞEN, Dicle EVREN	İsrail Gezisi Sunumu	04-04-2013
	Bozkurt GÜVENÇ	Akıl ve Hikmet Kavramının Felsefedeki Yeri	18-04-2013
	Remzi SANVER	Masonluğun Temel Kavramları	16-05-2013
081 BOĞAZIÇI	Fehmi DOĞAN	Higgs Parçacığı	24-04-2013
	Mete AKYOL	Atatürk ve Anlaşılamayan Laiklik	08-05-2013
	Remzi SANVER	21. Yüzyılda Ezoterizm Üzerine Düşünceler	22-05-2013
084 YEDİTEPE	Can KAPYALI	Dramatik Gerilim, Belgesel Yeni Bir Kitap	25-04-2013
085 GÖNYE	Remzi SANVER	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını	08-04-2013
	Batuhan SEÇKİN	Semboller ve İzleri	22-04-2013
086 GÜZEL İSTANBUL	Cevdet CANER, Saim AYVALIOĞLU, Ahmet ÖCAL	Sağlığımızın, Siyah Beyaz Yer Döşemesindeki Yeri ve Öneminin, Masonik Bakış Açısıyla Yorumlanması	05-04-2013
	Önder ÖZTÜREL	Akıl	19-04-2013
	Engin YOLAÇ, Engin KESKİNEL	Dinler Tarihi: Musevilik	31-05-2013
087 GÜNiŞİĞİ	Erkan AKSU, Uğur SÖZER	Evrensel Zeka	01-04-2013
	Burak Orhan BORAN	Yüzyıllar Öncesinden Yansıyan Işık; "Pir Sultan Abdal"	29-04-2013
	Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	13-05-2013
	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	27-05-2013
	Erol DEĞERLİ	Güven Kavramının Düşündürdükleri	10-06-2013
089 TANYERİ	Kerem ERBERK	Çıraklığın Hakkını Vermek	12-04-2013
	Kerem ERBERK	Kudüs'ün Kısa Tarihçesi	12-04-2013
	Savaş ÇİÇİR	Sufizm, Kuantum Fiziği ve Masonluk	26-04-2013
090 SADAKAT	Remzi SANVER	Çırak Derecesi Çalışma Tablosu	02-04-2013
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	02-04-2013
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Çalışma Tablosu	02-04-2013
	Ümit NARİN	Jeolojik Devirler	16-04-2013
	Bedros BOYACIYAN	Çizimlerimle Masonik Düşünceler 2	30-04-2013
092 MARMARA	Ahmet ERMAN	Harici Alemde Mason	06-05-2013
	Haktan SARAN, Murat PEKİN, Gökay YILMAZ, Ahmet Kartal TIKNAZ, Burak KABAKCI	Tapınak Şövalyeleri	20-05-2013
	Barbaros ABA	Roma/Bizans'ın Mirası	17-06-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
093 SABAH GÜNEŐİ	Kamuran İhsan MÜLAYİM	Masonluk ve Demokrasi	08-04-2013
	Aliyar DENGİZ	Güneş İlk Işıklarını Doğu'dan Yayar	22-04-2013
094 DOSTLUK	M. Hulisi YÜKSEL	Bilgi ve Yaşam	08-04-2013
	Murat BAKIŞ	Neden Masonluk Çünkü Masonluk	22-04-2013
	İhsan KARA	Hasenat	06-05-2013
	Emir H.AKIN	Kendini Bilmek	06-05-2013
	Engin EKER, İhsan KARA, Hakan ERKİNER	Beyin, Estetik ve Masonluk	20-05-2013
095 GELİŐİM	Turan ŞAHİN	Mustafa Kemal'i Anlamak	09-04-2013
	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	07-05-2013
	Andre KELEŐOęLU	Albert Einstein Bir Bilim Adamının Düşündürdükleri	04-06-2013
096 ONUR	Cengiz OR, Murat AKTÜRK, Levend UNUTULMAZ, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri ÖZAN	Akasya	09-04-2013
098 UMUT	Sezai GÜLŞEN	Anadolu'da İlkler	27-05-2013
	Halit GÖÇER	Olma Çabasından Yapma Eylemine Geçme	10-06-2013
106 YAKACIK	Zeki ALASYA	Beşinci Büyük Üstat Rıza TEVFİK	15-05-2013
	Turgut TİFTİK, Kuthan SAVAŐÇIN, Enver YALÇIN, Erol AYDIN, Can DEMİR	Tekris Öğretisi ve Zaman Üstü Yorumu	29-05-2013
107 KADIKÖY	Hasan KALAFAT	Osmanlı Döneminde Masonluk	15-04-2013
	Tunç AYTAŇÇ	Aykırlık (2)	29-04-2013
	Bekir ALTINDİŐ	Çaędaő Liderlik	13-05-2013
	Kerem ÇİĞLİN	Eşit(siz)lik	10-06-2013
108 GEOMETRİ	Hakan TÜRKKUŐU	Masonlukta Bilimin Önemi ve 20.Yılında Kuruluőtan Günümüze Geometri Muhterem Locasının Bilim Dünyası Hakkındaki Çalışmaları	17-04-2013
	Ahmet KALIN	Mimari, Örgütsel ve Sosyal Açından Operatif Masonluk	15-05-2013
	Kenan CANTAŐ	Erdem Üzerine Görüşler	27-05-2013
	Okan IŞIN	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa Geçiş	29-05-2013
111 DOğU	Uğur TUZLACI	Daire, Teğetleri ve Geometri	19-06-2013
	Bülent SEVDİK	Evrin ve Masonluk	02-04-2013
112 ÜLKÜM	Turgut KUTLU	20. Yıl Kutlamalarının Ardından	11-06-2013
	Naif TİMUR, M. Süreyya SEZĖİN	Adalet Kavramı ve İnsan Hakları	16-04-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
	Mayır GAON	Tarihin Derinliğinde Mabet'ten Sinagog'a	30-04-2013
	Haluk SANVER	Mabet İnşası	14-05-2013
	Kemal GÖNENÇ	Mutluluk	11-06-2013
116 UFUK	Serdar GÜZEL	Anderson Anayasası ve Landmarklar	02-05-2013
	Ergun AYAR	Teklif ve Tahkikat	16-05-2013
	Naci DEMİRAL	Nasıl Bilirdiniz	13-06-2013
119 ÖRS	Argun BERKER	Anadolu'yu ve İnsanliğı Aydınlatanlar	04-04-2013
	Remzi SANVER	1965 Olayları	02-05-2013
	Orçun VEYİŐ, Hakan ERSİZ, Ender BOZANOÇLU, Münip BERBEROÇLUGİL	Basiret, İtidal, Metanet, Adalet Kavramları	16-05-2013
120 GRANİT	Ahmet BAŞKAYA	Kendini Bilmenin Yolu Ezoterizm	20-05-2013
	Oktay H. AKYAVAŐ	Ezoterik KuruluŐlarda İnisiasyon	03-06-2013
121 TESVİYE	Murat BAKIŞ	Neden Masonluk, Çünkü Masonluk	04-04-2013
	David PESO	Spinoza	18-04-2013
	Arif DAVRAN	Hür Üzerine Düşünceler	02-05-2013
	Salih EVCİLERLİ	İnsan Olabilmek İçin	16-05-2013
	Murat ÇAKAR	Masonlar Görevlerini Yerine Getiriyorlar mı?	13-06-2013
123 SABAH YILDIZI	Tuğrul SAVAŞ	Masonlukta Felsefi Düşünme	20-05-2013
124 GÜNEY	Ömer KÖKER	Zaman Kavramı ve Zamanı Doğru Kullanma Sanatı	11-04-2013
	Ulvi ÖZGÜVEN	Sinemada Masonik İzler ve Ötesi	25-04-2013
	Kemal AKGÜN	Masonluk ve Bazı Ezoterik İnançlar	09-05-2013
	Kuthan SAVAŐÇIN	Ezoterik Öğretilerde İkcinciler	23-05-2013
125 ATAYOLU	Arda KARAGÖZOÇLU	Fransız Devrimine Masonların, Fransız Devriminin Masonluğa Etkileri	29-04-2013
	Orhan ÇEVİKBAŐ, Oktay GÖK	Lilith	13-05-2013
127 ALTAR	Fikret HIZLIALP	a) Mesleğimizi Yücelten Temel Kavramlar b) Eski Çağlardaki Mezopotamya'dan, Anadolu'dan İzlenimler ve EtkileŐimler	02-04-2013
	Fatih ÇİFTÇİ	İçimizdeki İyilik Duygusu	02-04-2013
	Varol ÜNEL	Günümüzü Yaratan GeleŐme Çizgisi - Rönesans, Coğrafi Keşifler, Bilimsel GeleŐmeler, Aydınlanma, Fransız Devrimi, Sanayi Devrimi	16-04-2013
	Selim KARAHAN	HantaŐ ve KüptaŐ	14-05-2013
	Belen ÜNAL	Vasiyetname	14-05-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
	Edip KEFLİ	Ekonomist Filozoflar; Adam Smith, David Ricardo, Thomas Malthus, John Stuart Mill.	28-05-2013
	Selim KARAHAN	Hamtaş ve KũptaŐ	11-06-2013
	İsmail USER	Diyalektik Materyalizm - Friedrich HEGEL, Karl Heinrich MARX, Friedrich ENGELS, Karl Eugen DũHRİNG	11-06-2013
129 NAR	Mehmet HACIHANEFİOĞLU	Evrende Yalnız mıyız ?	08-04-2013
	Kemal GÖNENÇ	Vıcdan	06-05-2013
131 YÜCEL	Şadan ERSOY	Üstat Hiram Abif'in Hayatımızdaki Yeri	11-04-2013
	Koray DARGA, Emre GİRİTLİ	O da Bir Masondu-Andre CHENIER	09-05-2013
132 GÜZELLİK	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	11-04-2013
	Suat ÖZGÜL	Kalfalık Öğretisi	25-04-2013
	Ersin ALOK	Evler	09-05-2013
133 KÜRE	Korkut ZAÇLI	Barok Dönem Mimarisi	01-04-2013
	Bilgin TURNALI	Batıniligin İç Yüzü	15-04-2013
	Orçun LEFKELİ	Çıplak Ayak ve Terlik Sembolizmi	13-05-2013
	Yusuf GÖKÇEK	Sinema	27-05-2013
	Vedat ÖZTÜRK	Sürdürülebilirlik Masonik Bir Sorumluluk	10-06-2013
135 ÇEKİÇ	Ergun TOPSEVER	Hakikati Aramak	07-05-2013
136 KOZA	Ahmet MEMEŐA	Masonlukta Yazılı Olmayan Kurallar	13-06-2013
139 TAŐOCAĐI	Osman BAYIKSEL	Vıcdan Hürriyeti	03-04-2013
	Necmettin KUTLU	Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri	17-04-2013
	Fuat ALTINSOY	Masonik Çalışmalar Sevgi ve Güven Ortamında Yapılabilir	15-05-2013
	UĞur GÜNDÜZ ve Murat TABANLI	Türkiye'nin Sanayi Gelişimi ve Masonların Etkisi	15-05-2013
141 MİMAR HİRAM	Mehmet Saim İZLİ, Hulki GÖKER	Ükelere Göre Ritler ve Ritüel Ortaklığı	08-05-2013
	Mehmet ÖMÜR	Mutluluk Paradoksu	22-05-2013
	Gürcan VURAL	Mevlana	05-06-2013
143 ANIT	Çetin ÖZTÜRK	Üç Noktanın Gizemi	06-05-2013
	Salih OKTAR	Adalet	20-05-2013
144 KÖRFEZ	Kemal GÖNENÇ	Vıcdan	25-04-2013
	Koray DARGA, Emre GİRİTLİ	O da Bir Masondu-Andre CHENIER	09-05-2013
	Erkan BİLGİSU	Cumhuriyet ve Laiklik	23-05-2013
146 ZEYTİNDALI	Necmi ERFİDAN, Halit UTKULU	Yerküre Gökküre	19-04-2013
	Serhat AKKILIÇ	İhvan-ı Safa	17-05-2013

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mehmet Saim İZLİ, Hulki GÖKER	Kıta Avrupa'sındaki Rit ve Obediyanslara Bakış 2	14-06-2013
147 IRMAK	Zihni TEKİN	Spekülatif Hür Masonluğun Orijini	21-05-2013
	Mehmet Şener KÜÇÜKDOĞU	Meksika ve Guatemala İzlenimleri	04-06-2013
150 SEBAT	Zafer ERGÜVEN	Hakikati Aramak	02-04-2013
	Semih TEZCAN	Hayat Felsefesinin Temel Unsurları	16-04-2013
	Serdar TUNABOYLU ve Erdal AKINCI	Ayna Üzerine Başlığı Olmayan Konuşma	30-04-2013
	Orhan OKAY	Ana Hatları ile Türkiye'de Masonluk	14-05-2013
	Sezai GÜLŞEN	Anadolu'da İlkler	28-05-2013
	Cengiz AKYOL	Türk Dili ve Abece	11-06-2016
151 SEVGİ YOLU	Onur ŞİŐMANGİL	Bize Temiz Olarak Verilen Önlük	01-04-2013
	İskender KAZAZ	İnisiyasyon	15-04-2013
	Mustafa UZAN, Uğur AKBAŐ	Ölmek Yok Olmak mıdır?	29-04-2013
	Osman Kutay AKIN	Masonluğun Kaynağı	13-05-2013
	Kemal AYTUĞLU	Yaratılış Amacına Göre Yaşamak	13-05-2013
	Ömer AYAN, Baha UGAN	Üçler	27-05-2013
	Fatih TAMAY, Seyfi ACAR	İlerlemenin Birinci Koşulu Kendini Bilmektir	10-06-2013
155 RÖNESANS	Kaan ERDEMİR	Devam Eden Tekamül	16-04-2013
	Ozan Sinan TIĞLIOĞLU, Eray ERSOY	Albert Pike-Morals and Dogma, Çırac Derecesi	28-05-2013
	Serdar BURKU	Albert Pike-Morals and Dogma, Kalfa Derecesi	28-05-2013
156 VEFA	Can KAPYALI	Masonluk Dramatik Gerilim, Belgesel Yeni Bir Kitap: Osmanlı Türkiye'sinde Masonluk	10-04-2013
	Okan IŞIN	İradenin ve Otoritenin Simgesi Çekiç Sembolizmi	07-06-2013
157 SUR	Metin BOZKURT	Örtünmenin Sosyolojisi	11-04-2013
	Salih AKKAYA, Mecid GEBOLOĞLU, Emre SAVAŐAN, Başar Cudi MÜNİR, Durul CANDEMİR	Uzakdoğı Dinleri	25-04-2013
	Özgür SENCER	Spinoza	09-05-2013
	Erkan AKSU, Uğur SÖZER	Evrensel Zeka	23-05-2013
160 AYDINLANMA	Metin ÇELİKEL	Mason Kimliğı	03-04-2013
	Halit KAKINÇ	Struma	17-04-2013
	Kuthan SAVAŐÇIN	Ezoterizm'de İkciler	15-05-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
161 AKASYA	Telat YAZICIOĞLU	Kardeş Sevgisi	12-06-2013
	Ata UZUNHASAN	Michelangelo	18-04-2013
	Serdar ALKAN	Raffaello	16-05-2013
	Korcan KURTOĞLU	Rönesans ve Müzik	30-05-2013
	Kemal GÜNAY	Rönesans ve Bilim	13-06-2013
163 ATAİZİ	Yalçın TURA	Sayılar, Oranlar ve Müzik	02-05-2013
167 SÖZ	Remzi SANVER	Çırak Derecesi Çalışma Tablosu	21-05-2013
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	21-05-2013
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Çalışma Tablosu	21-05-2013
168 AKEV	Hakkı YILDIRMAZ	Kuantum Mekaniği ve Felsefe	10-05-2013
	Eren TULCA	Masonik Etiket	24-05-2013
	Yılmaz Kadir KAZANCI	Masonik Yaşam İçinde Hamtaş	07-06-2013
173 CUMHURİYET YILDIZI	Fikret KUTLU	Masonik İsrail Gezisi	15-05-2013
	Serhat DEMİREL	Ben ve Kendim Hakikati Arıyoruz	12-06-2013
174 İSTANBUL	Sunay AKIN, Tuluğ ÖZÜTÜRK, İyigün ÖZÜTÜRK	Doğudan Esintiler: Aydınlanmaya Işık Tutanlar; Voltaire, Büyük Frederick, 3. Mustafa	12-04-2013
	Ahmet UZUNKAYA	Etel KAYIRAN Kardeş'i Anma	26-04-2013
	Fehmi DOĞAN	Higgs Parçacığı	10-05-2013
	Halit ÖZSÜT	Gürül Gürül Akan Nehirler	02-05-2013
175 PETEK	Yaman GÖRKEN	Hiçbir Şey Ölmez Her Şey Yaşar	16-05-2013
	Aksel SEYAHİ	6 Őapkalı Adam	30-05-2013
	Doğan SÜER	Bilgilerimize Katkılar	11-04-2013
177 ZAFER	Murad YAZAR, Mustafa GÖVER	Masonik Erdemler	25-04-2013
	Mesut ILGİM	Fotoğraflarla Afrodisias	09-05-2013
	Mustafa HAS	Mabedimiz ve Biz	23-05-2013
	Kıvanç RODOSLU, Ömer Zafer ÖZAK	Üstadı Muhteremin Açılış ve Kapanıő Konuőmalarının Yorumu	06-06-2013
	Remzi SANVER	Niçin Buradayız	03-04-2013
179 BİLGE	Murat BOZKURT	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa Geçiş	17-04-2013
	Alp ŐEREN	Objektivitenin Temeli Olarak Yorumbilim	29-05-2013
	Murat KÜRÜZ	Evrım Teorisi Darwin, Mevlana ve İslam Filozofları	15-04-2013
180 KALKEDON	Erdal ACAR, Engin İŐILTAN	Sorular ve Cevaplarla Kalfa Derecesi	29-04-2013
	Ahmet ÖCAL	Matrixin Ezoterik Yorumu	13-05-2013
	Ahmet AROL	Mimar Sinanın Hayatı 1. Bölüm	10-06-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
181 VATAN	Mehmet İVRİZ, Şinasi BAYRAK, Volkan FÜRÜZAN, Dağhan KANDEMİR	Ezoterizm	03-04-2013
	Okan İÇİN	Otoritenin Simgesi Çekiç Sembolizmi	17-04-2012
	Berkant ÜLGEN	Var Olan, Olması Gereken ve Hakikat	15-05-2013
184 ERMAN	Tanol TÜRKÖĞLU	Rit ve Ritüel	29-05-2013
	Mehmet Nuri TOPLU	Tanrı Sevgisi	22-05-2013
	185 SİMGE	Erol BALKANAY	Matematiğın Tarihe Etkisi
186 LOTUS	Serdar URÇAR	Dijital Yaşamın Evreleri	15-04-2013
	Cenan TORUNOĞLU	Yeni Uluslararası Ekonomik Düzene Doğru	29-04-2013
	Mustafa KARŞIN	Hoşgörü	10-04-2013
188 KOŐUYOLU	Zafer KALAYCI	Köy Enstitüleri	08-05-2013
	Aykut ERİŐ	İttihat ve Terakkı'deki Kardeşlerimiz	22-05-2013
	Ahmet TİMURKAN	İngiltere'de Masonluk; İngiltere Büyük Locası ve Çalışma Şekli	07-05-2013
189 HUZUR	Önder KAYHAN	Homo Sapiens'ten Homo Cyborg'a	21-05-2013
	Garo KAPLANOĞLU, Erdem KEÇECİ	Türk Masonluk Tarihi (1909-1948 Dönemi)	08-05-2013
	Hulki YENİER ve Garo KAPLANOĞLU	Türk Masonluk Tarihi (1948-1970 Dönemi)	22-05-2013
190 KRİSTAL	Mehmet BAŐEV	1965 Olayları	16-04-2013
	Kerem ERBÖKE	Olasılıklar	30-04-2013
197 VİTRİOL	Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	30-04-2013
	Ömer KÖKER	Kardeşlerle Masonik Sohbet	14-05-2013
	Remzi SANVER	1965 Olayları	28-05-2013
199 KUVVET	Emin BALCI	Kardeşim Mason musunuz?	18-04-2013
	Vecihi TOKUÇ	Masonluktan Aldıklarım Bende Neyi Değıştirdi?	30-05-2013
200 EGERAN	Ayhan EROL	Vatan, Namık Kemal ve Masonluk	12-04-2013
	Koray DARGA	Andre Gide	26-04-2013
	Ali ORHAN	Önceki Büyük Üstat En Muhterem Enver Necdet Egeran Kardeşimiz. Derlemeler	10-05-2013
201 İLERİ	Tamer EREL	Sağlık ve Diyet	24-05-2013
	Orhan ÇEKİÇ	Atatürk Döneminde Gerici Hareketler	08-04-2013
	Zafer KALAYCI	Köy Enstitüleri Hasan Ali Yücel	22-04-2013
	Naif TİMUR, M. Süreyya SEZGİN	Dinlerde Adalet ve İnsan Hakları	06-05-2013
202 ATAÇAÇ	Erdoğan ERENTÖZ	Mükemmeliyetçilik	20-05-2013
	Sedat KARABULUT	İnuksuk-Yol İşaretleri	03-06-2013
	Erkan AKSU, Uğur SÖZER	Evrensel Zeka	10-04-2013

LOCA	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
204 TOPRAK	Önder ÖZTÜREL	Akıl	08-05-2013
	Onur OKYAY	Sosyal Medya	09-04-2013
	Reha ŞAHİN	Masonik Adap	21-05-2013
207 KÖŐETAŐI	Kuthan SAVAŞIN, Turgut TİFTİK, Erol AYDIN, Enver YALÇIN ve Can DEMİR	Kalfanın UlaŐmak İstediği Hakikat	05-04-2013
	Gökhan HACİBRAHİMOĞLU	Fransız Devrimi-Özgürlük Çağı (Danton, Robespierre, Montesquieu, Voltaire, Diderot)	19-04-2013
	İlhami KULEN	Ayna Sembolünün Uygulanması	03-05-2013
208 AKKAN	Hakan KARAKAYA, Selçuk BAŐYURT, Yunus Emre SAYĐI	1918 Rus Devrimi ve Takip Eden Karşı Devrimler	17-05-2013
	Salih AKKAYA, Mecit GEBOLOĞLU, Emre SAVAŐAN, Başar Cudi MÜNİR, Durul CANDEMİR	Uzakdoğu Dinleri	10-04-2013
	Metin AYCIL, Özgür BİLGİLİ, Orhan TEMİZEL, Can KEŐAN	Mabetteki Semboller ve Yorumları	24-04-2013
209 ADALET	Ahmet GÜCÜKOĞLU, Taner TEKŐEN, Gökhan ÖZDEMİR, Teoman ÖZERDEN, Mahmut DEMİRKOL	Eski Yunan ve Roma Dinleri	08-05-2013
	Süleyman ŞAHİN	Dinler Tarihi Boyunca Tapınaklar	22-05-2013
	Umur AYSAL, Hakan GÖKCAN, Mert KAYABAY, Serdar PAZI	Mimari ve Masonluk	05-06-2013
211 ALEV	Can KAPYALI	Masonluk, Dramatik Gerilim, Belgesel Yeni Bir Kitap	05-04-2013
	Naif TİMUR	İnsan, Mason ve Sevgi	19-04-2013
	Remzi SANVER	Masonluğun Temel Kavramları Üzerine	03-05-2013
	Cem AYHAN	Masonik Bakış AçıŐıyla: Gelibolu 1915	17-05-2013
212 GÖNÜL DOSTLARI	Halit YILDIRIM	Tanrı AlgılayıŐı ve Dinsel İnanç Sistemleri	31-05-2013
	Mehmet Ziya BAŐAK	Mustafa Reşit Paşa Kardeş	03-04-2013
	Ahmet Kamil GÜNER ve Alpan YARAR	Ütopya, İnsanlık Mabedi ve Katkıda Bulunanlar	15-05-2013
	Musa YAHYA	Sorgulama Sanatı ve Masonluk	03-04-2013
	Gürcan VURAL	Mevlana Celeleddini Rumi; O Ne Kadar Masondu? Biz Ne Kadar Sufiyiz?	17-04-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
	Arif MERTER, Erden TUĞCU	Adım Adım	29-05-2013
214 KARDELEN	Turhan ŐENOCAK	Türk Masonluk Tarihi	04-04-2013
	Ahmet ARSLANBEK, Tayfun AYKAŐ	Motiflerin Ezoterizmi	02-05-2013
	Bahattin BAŞ, Bahattin ÇELİKÖZ	Erdemlerden Esintiler	16-05-2013
	Ömer SAVUCU	Derecenin Sembolleri	16-05-2013
215 SU	Tayfun AYKAŐ	�ırac Derecesi �alıŐma Tablosu	
	Remzi SANVER	1965 Olayları	10-04-2013
	�zg�r SAYLI, Alpay TÜRKER, Şahin YILMAZ	Platon Aristoteles-Yunan Felsefesi	08-05-2013
218 ATEŞ	Ahmet ŞENKUT	Siyah Beyaz Damalı Yer DöŐemesinin Gizemi	05-04-2013
	Yunus ÇELİK	Gerçek, Gerçeklik ve Hakikatin Doğası	19-04-2013
219 H�R DUVARCILAR	Kemal GÖNENÇ	Mutluluk	05-04-2013
	Ergun ZOĞA	Bir Masonun Vazgeçilmez Görev ve Sorumlulukları	19-04-2013
	Cüneyt SONCELEY	Hz. Süleyman'ın Tahtından �stadi Muhterem'e	03-05-2013
	Murat BİLGEN, Oral TANG�NER, Deniz KAPLAN	İstanbul'da Tarih, Mek�n ve Kişiler	17-05-2013
221-PERA EUCLİDES	Hamdi İPEKOĞLU	Kaos ve Düzen, Masonluk	05-04-2013
	Berk YÜKSEL	Masonun Yolculuğu	12-04-2013
	Nejat G�LEN	Masonlukta Gördüklerimiz, İŐittiklerimiz	26-04-2013
	Behzat RIZVANI	Bunları Biliyor musunuz?	07-06-2013
ERGUVAN	Armağan G�RSEL	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa	05-04-2013
	�zcan ÖZMEN, Kadir DOĞRUER, M. Tahsin ÖZBEK, Ő. Murat KARADAĞ	Hakikat Yolculuğuna BaŐlarken, Tanrıya İnanır mısınız?, Taassup ve BoŐ İnançlar Hakkında Ne DüŐünürsünüz?, Hata ve Kusurlarınızdan Birini Bize İtiraf Edebilir misiniz?	19-04-2013
	Tüm Loca Kardeş'leri	Locamızın Kuruluşundan Bu Yana	03-05-2013
	Tüm Loca Kardeş'leri	Bir Mason �l�nceye Kadar Avadanlıklarını Elinden Bırakmaz, �nk�	17-05-2013
NEDRET	Hasan ATAŐOĐLU	Alternatif Tarih ve Tarihsel �liŐki Episodları	12-06-2013
	Ömer KÖKER	Batının ve Doğunun Ortak Filozofu İbni Rüşd	06-04-2013
	Can EGE, Onur ŐANLI, Emre KALMUK	Masonlukta İnisiyasyon ve Ezoterizm	04-05-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
REFORM	Haluk ARI, Can EGE	Rit ve Ritüel	18-05-2013
	Kuthan SAVAŐŐIN	Ezoterik Öğretilerde İkcinciler	01-06-2013
	Fikret AZOV	Regius ve Cooke El Yazmaları	12-04-2013
	Serhan ERFİDAN, Mete ÖZOK, Mert ÜNSAL	Rose Croix	26-04-2013
	Volkan KARSAN	Kalfalığın Önemi	10-05-2013
EVRENSEL	Volkan KARSAN	Kalfalıktan Üstatlığa Yolculuk	10-05-2013
	Ali ORCAN	Pisagor ve Kadehi	05-04-2013
	Deniz GÜRSOY	Evrensel Yıllığı 1	19-04-2013
	Şinasi AFACAN	Loca Görevlileri ve Görevli Seçimleri Üzerine Bir SöyleŐi	31-05-2013
	TRAKYA	Tunç SALMAN	Gölge
İbrahim ŐENCAN		Kardeşin Kardeşe Olan Sevgisi ve Sorumluluğu	18-04-2013
O. Aytaç ÇEKER		Trakya Tarihi	02-05-2013
NİKOMEDİA	Necat ÖZTEKİN	Enerji, Beden	16-05-2013
	Nadir SARIŐEKER	Masonlukta Yazılı Olmayan Kurallar Üzerine	04-04-2013
	Umur ÇOLGAR	Atatürk'ün Zor Yılları	18-04-2013
	Levent SEPİCİ ve Ali Can MALTA	İlk Taş Ustaları-GÖBEKLİ TEPE	16-05-2013
	Zeyyat PARMAN	Dünya Mirası Listesi ve Geziler	13-06-2013

ANKARA

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
005 UYANIŞ	İlker CEBECİ	Her Şeyi Gören Göz	19-04-2013
	Ergun ÇETİNKAYA	Duygusal Zeka ve Masonluktaki Rolü	03-05-2013
	Ali KAŞ	Kültür ve Masonluk	07-06-2013
010 DOĞUŞ	Remzi SANVER	Büyük Loca Rit İlişkileri	09-04-2013
	Ufuk DAĞLI	Felsefe ve Masonluk	30-04-2013
012 YÜKSELİŞ	Murat SERT	Masonik Davranışların Bir Model Olarak İş Hayatına Uygulanması	04-04-2013
	Seyhan ÇENETOĞLU	Panoptisizm Her Şeyi Gören Göz, Görünmeden Gözetim	18-04-2013
	Ali ÖZDEN	Doğanın Çılgınlığını Duyabilmek	30-05-2013
014 İNANIŞ	Yılmaz KOCABAŞ	Davranışlar	10-06-2013
015 BİLGİ	Remzi SANVER	1965 Olayları	01-05-2013
021 BARIŞ	Tevfik M. ZEYREK	Evrenin Karanlık Gizleri	01-04-2013
	İsmail AKSEL	Turistik Seyahat İpuçları	15-04-2013
	M. Kemal ALTAN, M. Tamer MÜFTÜOĞLU	Diğer Obediyanslar: Bir Değerlendirme Denemesi	20-05-2013
022 DİKMEN	Talat ALGAN	Masonik Şiirler	04-04-2013
	Ömer KÖKER	Zaman Kavramı	18-04-2013
	Gürkan BAKANAY	Altının Tarihi	02-05-2013
	Ersel ÖZDEMİR	Kardeşlik ve Kardeş Sevgisi	16-05-2013
027 YILDIZ	Ali Rıza İLDENİZ, Mehmet Ali SALTAN	Köy Enstitüleri	11-04-2013
	Remzi SANVER	Şpekülatif Masonluk Üzerine Düşünceler	25-04-2013
	Doğan ÇAPAN	Yakın Tarihimizde Çapanoğlu Vakası	23-05-2013
036 ÇANKAYA	Nezih TUNALITOSUNOĞLU	Kuantum	12-04-2013
	Bülent PAYASLIOĞLU, Cemal KOVALI, Baturalp ARIKAL	Devrim Nedir, Devrimci Kimdir?	26-04-2013
	Ümit İlhan GÜRELLİ	Retorik (Hitabet Sanatı)	24-05-2013
038 ARAYIŞ	Ömer Faruk ÇOLAK	Hakkaniyet	16-04-2013
	Asil GÜNAYDIN	Johann Sebastian Bach	30-04-2013
	Yahya Kemal BAL	Çırac Derecesi Sembolizmasının Düşündürdükleri	07-05-2013
	Aral BATMAN	Erdem Yolunda İlerleyen İnsan	21-05-2013
039 ÜÇGÜL	Turgan VARGI, Mete GÜRLER, Bahri ÖKTEM	Çırac Derecesi Çalışma Tablosunun Tebeşirle Yere Çizilmesi	24-04-2013
	Emre TOROS	Rakazafahum ile Tarkomed'in Sorunlu Diyalogu	05-05-2013
	Ahmet ERKİN	Yollar, Kentler, Globalizm	26-06-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
045 AHİLER	Ünüőan KULOĞLU	Anadolu'da Müzik	11-04-2013
	Bahadır YAMAN	Çırac Derecesi Sembol ve Alegorileri	09-05-2013
	Hakan ÇINAR	Operatif Mason Ali Usta	13-06-2013
046 ÇAĞ	Erdem YORMUK	İnisiyasyon	01-04-2013
	Ömer KÖKER	İbni Rüşd	15-04-2013
050GÖNÜL MİMARLARI	Selçuk İLBAŐ	Cehalet Nedir? Bütün Bir Toplumu Etkisi Altına Alabilir mi? Cehaleti Ölümlle Yok Edebilir miyiz?	17-06-2013
	Sevtuğ METİNER	Alev Saçan Yıldız	18-06-2013
051 EŞİTLİK	Hüseyin ÜSTÜN	Masonik Açından Ruhun Ölümsüzlük Kavramı	09-04-2003
	Ersan ÖZTUNA	İlluminati'den Günümüze Global Elit	14-05-2013
	Gökhan TEZYÜREK	Masonik Açından Adalet Kavramı	28-05-2013
056 ANKARA	Gökhan TEZYÜREK	Hasenat	11-06-2013
	Cenk SÖKMENSÜER	Yoksul ve Çıplak Kalmak	05-04-2013
	Yücel ALKAN	Çalışma Tablosu ve Düşündürdükleri	19-04-2013
	Mehmet BEKAR	Dördüncü Büyük Üstat Cavid Bey	03-05-2013
	Sevtuğ METİNER	Alev Saçan Yıldız	17-05-2013
	Yavuz Selim AĞAOĞLU	Ritüellerimizin Tarihçesi	31-05-2013
	Levent AYDOĞAN	Ritüel, Sembol ve Masonik Felsefe	07-06-2013
059 YUNUS EMRE	Levent AYDOĞAN	Ritüel, Sembol ve Masonik Felsefe	21-06-2013
	Murat EVİRGEN	Sütunlardan Konferans Verme Teknikleri	08-04-2013
	Gürkan İŐÇAN	Aynada Aradığım	08-04-2013
063 İLKE	Ulvi ERKUŐ	Elbirliği ile Yapılan Çalışmaların Önemi	22-04-2013
	Cafer GÜRBÜZ	Yemin	26-04-2013
064 ATANUR	Balkan ŐENCAN	Türk Aydınlanması ve Masonluk	31-05-2013
	Metin İMİR	Bir Masona Yakıőacak Şekilde Davranmak	01-04-2013
066 ÇUKUROVA	Teoman KAYATEKİN, Erhan İLTER, Mustafa ERÇETİN, Tansu GÜLSOY	Bağnazlık, Cehalet ve Aydınlanma	20-05-2013
	Burhan BİLGİN	Vitriol	09-04-2013
	Bedi AYDIN	Hırsın Psikolojik Temelleri	26-04-2013
069 ERDEM	Erşan TINAY, Özdoğan ANBAR, Bahri ÖKTEM	Duygu ve Düşünceler	28-05-2013
	OĞuz KARAASLAN, Mahmut DEMET	Karıncanın Hikayesi	16-04-2013
	Ateş AKYÜZ	Çırac Kardeşlerle "Pardon" Tüm Kardeşlerle "Sohbet"	07-05-2013
	Reha EBRİŐİM	Boyutlar ve Düşündürdükleri	21-05-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
070 DENCE	Ufuk ERGUN, Selim TÜRKBAAŐ, Deniz UTKUTUĞ	Masonik Portreler: Mustafa İnan	09-04-2013
	Burhanettin AL, İlker DEMİR	Masonik Portreler: Pushkin	30-04-2013
	Gani ÇULHA, Ömer Faruk MENGÜÇ	Masonik Portreler: Voltaire	14-05-2013
	Sinan KORKAN, Güneri IRMAK, Altan ATAMAN	Masonik Portreler: Mozart	28-05-2013
073 DOĞAN GÜNEŞ	Okan IŞIN	Özgürlük Hür Masonluk Tarihi İçinde Hür Mason Sıfatı ve Hürriyet Kavramının Gelişimi	08-04-2013
	Ali AYDIN	Çırak Derecesinde Merdiven Sembolizması	27-05-2013
	Remzi SANVER	Masonlukta 65 Olayları	24-06-2013
076 TOLERANS	Ünal ALGIN	Müzik ve Masonluk-1 Mozart ve Sihirli Flüt Operasının Analizi	10-04-2013
079 KUTUP YILDIZI	Tevfik Hadi KÜÇÜKPINAR	Masonluk ve Ritler	04-04-2013
	Haluk ALAGÖL	Georg Wilhelm Friedrich Hegel	18-04-2013
	Hüseyin EKMEKÇIOĞLU	ÇađdaŐ Düşünürler-Jean Paul Sartre	06-06-2013
	Özbey GÖÇMEN	ÇađdaŐ Düşünürler-Friedrich Wilhelm Nitzsche	06-06-2013
	Özbey GÖÇMEN	ÇađdaŐ Düşünürler-Friedrich Wilhelm Nitzsche	20-06-2013
083 ÜÇNUR	Remzi SANVER	Teşekkür Ederim	29-04-2013
088 BAŞKENT	Necati EKMEKÇIOĞLU	Bizleri Birbirimize Bağlayan	01-04-2013
	Ali Rıza ÖZDEMİR	İnsan Olmak	15-04-2013
	Ali Ulvi DÖNMEZ	Tarihin Tozlu Sayfalarından	06-05-2013
	Necati EKMEKÇIOĞLU	20. Yüzyıldaki Gelişmelerin Masonluk Üzerine Etkisi	20-05-2013
091 GÖKKUŞAĞI	Mutlu KARAVELİOĞLU	Kader ve Hürriyet	05-04-2013
	İbrahim ZOR	Sayı Sembollerimiz	17-05-2013
	Ali KAŞ	Kültür ve Masonluk	07-06-2013
101 HOŞGÖRÜ	Umur YUMUTURUĞ	Tanrının Tarihi	03-04-2013
	Memduh MAZMANCI	Yolda Olmak, Sembolde Bulmak	29-05-2013
103 ANTALYA	Ünal ERSÖZLÜ	Sevgi Kavramına Masonik Yaklaşım	04-04-2013
	Ersin LÜLECİ	Masonluk, Akıl ve Düşüncenin Hürriyeti	18-04-2013
	Hayati SEVGEN	Hakikat Yolunda Biz	02-05-2013
	Salih ÇENE	Kamil Üstat	06-06-2013
104 EKİN	Ufuk YÜNEL	Royal Society, Invisible College	02-04-2013

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ayhan EROL, Korhan DOĞAN, Yasin ATAK	Köy Enstitüleri	16-04-2013
	Mustafa Kemal YÜNEL	Kutsal İnanışlarda ve Dinlerde Yaratılış	30-04-2013
	Halil R. TARHAN	Ezoterizmin Anadoludaki Tarihçesi	07-05-2013
	Erol TUGA	Kardeşlik Zincirinin Masonik Yorumu	18-06-2013
109 YÖRÜNGE	Hilmi KANSU	Masonluk ve Anderson Yasaları Üzerine	09-04-2013
114 UYUM	M. Alper GÜNGÖR, Murat GÜVEN, M. Gökhan KARADAĞLI	İhvan-ı Safa	11-04-2013
	Nejat EVİS, Sadık ONAN, Kurtuluş KOÇDAĞ	İnsanlığın Öyküsü	09-05-2013
	Halil UĞUR, Bülent ÇETİNER, Doruk GÖKŞİN	Hint Kültürü ve Hint Felsefesi	13-06-2013
117 GÜNEY YILDIZI	Volkan ÖZGÖMEÇ	Şahmeran	11-04-2013
	Hidayet GÖK	Şakül Gibi Doğru Olmak	25-04-2013
122 AND	Orhan SARITAŞ	Yedi Temel Bilim	03-04-2013
	Mahmut Can YAĞMURDUR	Ortaçağ Anadolu Ezoterizmi, Günümüze Yansımalar	17-04-2013
	Kadir UYGUR	Landmarklar	15-05-2013
	Mehmet BEKAR	Dördüncü Büyük Üstat Cavit Bey	29-05-2013
126 ESKİŞEHİR	Tarkan OĞUZ, Kağan ÖZDEMİR, Burak KAPTAN	Harici Efsanelere Yansıtılan Masonik Değerler	04-04-2013
	Kürşat KAHRATLI	Tolerans ve Hoşgörü	18-04-2013
	Ünsal GÜLER	Landmarklar	16-05-2013
	Tevfik ORBEY	Masonik Sohbet	06-06-2013
128 ÇINAR	Semih KESKİL	Kadın Beyni	04-04-2013
	Rint AKYÜZ	Türkiye'de Masonluk; Geçmişten Geleceğe	02-05-2013
130 EVRİM	Levent ÖZTÜRK	Üzerimize Düşenler	15-04-2013
	Yaseri ŞAHBUDAK	Gölgedeki İktidar, Yalnızca Krallara Ait Olamaz Masonik Sembolizmdeki İktidar Algısına Genel Bir Bakış	20-05-2013
	Aydemir BOZKAYA	Zorbalık, Cehalet ve Milgram Deneyi	17-06-2013
137 PUSULA	Metin ALEMDAR	Pergelin Hangi Ayağı Gönyenin Üzerindedir ve Neden	03-04-2013
	Kamil KANCOĞLU	Orta Hücreye Çıkan Merdiven Neden Dönemeçlidir	
	Ercüment ULUSOY	Masonluğun Kökenleri	15-05-2013
	Önder KEFOĞLU	Tapınak Şövalyeleri ve Korsanlar	05-06-2013
140 ODAK	Mehmet BEKAR	Skrüten; Yetkilerimiz, Sorumluluklarımız	04-04-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
152 DEFNE	Doğan SUNAL	Tekrisin Anlamı	18-04-2013
	Erol ALPAY	Benzeőimler-Mevlevilik, Bektaşilik	02-05-2013
	Esat KARAÖZ	Geçiş Töreninin Düşündürdükleri	03-04-2013
	M. Burak GÖÇÜŐ, A. Volkan ARPACI	Anadolu'da Çoğulculuk ve Toleransa Masonik Bakış-1	01-05-2013
		Çoğulculuk ve Tolerans Kültürün Özellikleri ve Kültürel Geliőim Anadoluda Çoğulculuğun Düşünsel Kökenleri	
153 BİLİM	H. Tahsin ODABAŐI, F. KARAKAŐ, A. KELEŐ	Anadolu'da Çoğulculuk ve Toleransa Masonik Bakış-2	15-05-2013
		Fütüvetçilik ve Ahilik Birikiminde Çoğulculuk, Tolerans ve İnsancılık	15-05-2013
	Salim KOÇ	Ahilik	10-04-2013
154 ÖZGÜRLÜK	Nezih AYTAÇ	Sevgi ve Sevgi Mabedi	24-04-2013
	Nezih AYTAÇ	Sevgi ve Sevgi Mabedi	08-05-2013
	Yusuf YAZICI	Holografik Evren	22-05-2013
	Güngör ÖCAL	Atatürk ve Masonluk	14-05-2013
158 MOZAIK	Remzi SANVER	1965 Olayları	12-04-2013
159 GÜNEŞ	Ü. GÖKUÇ, T. KANTARCI, O. GÖZÜM, Ç. CIBA, Ő. SAYILIER, O. DAŐER, C. TAŐPINARLI, Y. SEZER	Fransız İhtilaline Kadar Aydınlanma	24-05-2013
	Ömer KÖKER	Doğunun ve Batının Ortak Değeri Filozof İbni Rüşd	12-04-2013
	Kuthan SAVAŐŐIN, Turgut TİFTİK	Pagan Felsefesi	25-04-2013
	Can ÇEVİKOL	Dogma	09-05-2013
	Selçuk AKILTOPU	Dördüncü Boyut Zaman	23-05-2013
162 ÇAĞRI	Güneri ÜNAL, N. Tuñç TURANALP	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını-4 Geçmiőtten Günümüze Masonik Düşünce	09-04-2013
165HİTİT GÜNEŐŐ	A. Sefa AKAY, Sinan YALÇIN	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını-5	14-05-2013
	Hamdullah SEMERCİ, Celal ÜNALP, Çağlayan KARAPINAR	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını-6	28-05-2013
	Remzi SANVER	21. Yüzyılda Ezoterizm Üzerine Düşünceler	22-04-2013
166 BİRLİK	Ertuğrul TÜRKYILMAZ	Anadolu'dan Doğan Güneş	10-06-2013
	Ali GÜRSEL	Thomas More ve Francis Bacon	16-04-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
	Berk YÜKSEL	Gül Haç, Simyacılar, Royal Society ve Invisible College	07-05-2013
	Emin GÜRSEL	Thomas More ve Francis Bacon	18-06-2013
169 TANYILDIZI	Ahmet Şükrü TANER	Alain de Botton ile Güler yüzlü Felsefe	08-04-2013
	Remzi SANVER	21. Yüzyılda Ezoterizm Üzerine Düşünceler	22-04-2013
	Remzi SANVER	Unutma Beni Çiçeklerinin Devrim Hikayesi	27-05-2013
170 ŞAFAK	Yıldırım DEVLETKUŐU	Toprak, Ateş, Hava	09-05-2013
183 SİMURG	Şahin YENİŐEHİRLİOĐLU	Kant, Hegel ve Ahlak	11-04-2013
	Gökhan TOK	Abdera Okulu	09-05-2013
191 SEDİR AĞACI	Remzi SANVER	1965 Olayları	12-04-2013
	Kurtuluş ÇELEBİ	Tolerans	10-05-2013
	Eray ESEROL	Geçiş Kelimesinin Düşündürdükleri	24-05-2013
194 AYDINLIK	Kaya SALTİK, Ahmet MISİR	Hacı Bektaő-ı Veli	08-05-2013
	Alp TÖRELİ	Ezoterizm	22-05-2013
	Tanzer SERTER, Mehmet TANGLAY	Yunus Emre	12-06-2013
	Abbas SATIR	Melamilik	26-06-2013
195 KAYNAK	Melih KESKİL	Aydınlanma ve Etkileri	10-04-2013
	Ersan ENER	Komplolar Yüzyılı, Bilinen Tarihin Bilinmeyen Yönleri	22-05-2013
196 SAĞDUYU	Mustafa ÇELİKKOL, Sabri ÖZKAN	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	08-04-2013
	Muhittin BİRİCİK	Yazılı Olan ve Olmayan Kurallarımız	13-05-2013
203 ÖNDER	Remzi SANVER	Spekülatif Masonluk Üzerine Düşünceler	25-04-2013
	Erşan TINAY, Özdoğan ANBAR, Bahri ÖKTEM	Duygu ve Düşünceler	09-05-2013
	Bülent ÇAKIM	Fransız Masonluğu	23-05-2013
206 YÖNTEM	V. ÇİFTÇİOĞLU, L. GÜNER	Bireysel Özgürlükler ve Toplum	05-04-2013
	Tuğrul TANKUT	Düşünmeye Dair Düşünceler	19-04-2013
	S. ZENGİNPEDÜK, S. ÇAM	Ailenin Kökenleri ve Geleceği	03-05-2013
210 DÜŞÜN	Osman KROMER	Süleyman Mabedi	10-04-2013
	Tuğran VARGI, Mete GÜRLER, Bahri ÖKTEM	Çırak Derecesi Çalışma Tablosunun Tebeşirle Yere Çizilmesi	24-04-2013
	Tuğran VARGI	Giordano Bruno	08-05-2013
216 ADANA	Süleyman ÖZBEK	Belagat	01-04-2013
	Metin AKYÜZ	Ezoterizm	06-05-2013

LOCA	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
	İzzet TÜMAY	Yeni Türk Ticaret Kanunu	20-05-2013
	Mete GÜRLER	Masallar ve Semboller	03-06-2013
217 SÜMER	Ata ATALAY, Eyüp Alper GÜRSOY	Cumhuriyet Aydınlanması ve Köy Enstitüleri	18-04-2013
	Emin GÜROL	19 Mayıs 1919	06-06-2013
222 DORLİON	Ynus Emre HEPER	Tarihte Ezoterik Topluluklar ve Masonluk	15-04-2013
	Tanol TÜRKOĞLU	Dijital Tefekkür	06-05-2013
223 MERSİN	Cafer GÜRBÜZ	Masonluk Nedir? Mason Kimdir?	03-04-2013
	Ertan MERT	Bilgelik ve Masonluk	17-04-2013
	Tuncer TAŐKIN	Hakikatin IŐıđı: Nur	01-05-2013
	Halit YILDIRIM	Kendini Bil	15-05-2013
	Volkan ZGME, Őenol ÇAKMAKÇI	Şahmeran	05-06-2013
	Ali ZDLGER	Masonluk Tarihinin Efsanevi Köklerine Kısa Bir Bakış	19-06-2013
EKİNOKS	Mehmet TMER	Neden Buradayız?	15-05-2013
WISDOM	ner ÇAKAR	Pisagorcluk ve Hür Masonluk	05-04-2013
	Ahmet AYDOĞDU	Başarı ve BaŐarısızlık	19-04-2013
	Volkan ZGME	Şahmeran	03-05-2013
	Aykut DUATEPE	Kendini Bilmek zerine Bir Yorum	17-05-2013
	Ali KAŞ	Kültür ve Masonluk	07-06-2013
ERCİYES	Ahmet ŞENKUT	Siyah Beyaz Damalı Yer DöŐemesinin Gizemi	13-04-2013
	Cengiz GÜRSU	Masonluk	27-04-2013
	Ahmet FEYZİOĞLU, Ahmet YANDIM, Berat SIVAR, Selim DEMİR	Ezoterizme Giriş; Harmut Zinser	22-06-2013

İZMİR

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
004 İZMİR	Kaya MANOÇLU	Sembolizm ve Ezoterizm	09-05-2013
013 NUR	Mehmet ÇELEBİSOY	Tekrisle Başlayan Yolculuk	02-04-2013
	Serdar DİNÇ	Ethik Üzerine	14-05-2013
	Enis GÜLLÜOĞLU	Ülkü Mabedi	11-06-2013
016 PROMETHEE	Güngör KAVADARLI	Işığa Yürüyüşün Seyir Defteri	10-04-2013
	Alp HABİF	Sessizlik	24-04-2013
	Önder LİMONCUOĞLU	İnsan Haklarının Öyküsü	22-05-2013
024 GÖNÜL	Cevad GÜRER	Hasenat Konusunda Bir Söyleő	04-04-2013
	Arif Hikmet ÇİMRİN	Nar	18-04-2013
	Teoman GÜRGAN	Yazılı Olan, Olmayan Kurallarımız	30-05-2013
025 İRFAN	Cezmi ÖNCÜER	Atatürk'ten Sonra Atatürkçülük	08-04-2013
	Atilla AKKOÇLU	Küba' da Masonluk	20-05-2013
026 ÜMİT	Rint AKYÜZ	Masonluğun Nuru	16-04-2013
	Evrım ERİŐİŐ	Benliğinizi Yüceltin	14-05-2103
	Yönlerdeki Kardeşler	Dairenin Tam Ortasında Bulunan Geometrik Nokta	28-05-2013
042 EPHEBUS	Hayim AKYÜZ	Masonik Etiket	01-04-2013
	Gerőon ALGRANATİ	Hakikati Ararken	15-04-2013
	Erđinç SOYDANBAY	Gerçek-Gerçek Işığı-Gerçek Mason	10-06-2013
047 EYLEM	Remzi SANVER	Büyük Localar Arası İlişkileri Şekillendiren Temel Kavramlar	13-05-2013
061 MANİŐA	Ümit AKUZMAN	Yolsuz Yolculuk	10-04-2013
	Erdoğan BULUR	Hamtaş Seçiminde Dikkat Edilecek Hususlar	24-04-2013
	Avram AJİ	Kişisel Geliőim	08-05-2013
	Fırat VAR	Güzellik	22-05-2013
065 EGE	Remzi SANVER	Büyük Loca-Rit İlişkileri	18-04-2013
	Tunç PEKMEN	Çizgi Romanda Masonik Tema	16-05-2013
	Ercüment TAHTAKIRAN	Masonluğu Yaşamak	30-05-2013
071 IŞIN	Ergöl KALEFER	Masonluk ve Dante	01-04-2013
	Teoman GÜRGAN	Yazılı Olmayan Kurallar	29-04-2013
	Nazmi ÜŐTE	Dolar	13-05-2013
072 BAŞARI	Erdal CİLA	Ortadoğu Uygarlık Mirası: Sümerler	20-05-2013

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
078 ÜÇSÜTÜN	Mete AKYOL	Atatürk ve Anlaşılmayan Laiklik	11-04-2013
	Onur ÖZSAN	Üçsütun 25. Yaşında	11-04-2013
	Erol Zafer SAYGI	Kararlarımızda Ne Kadar Özgürüz?	09-05-2013
	Figen KUTER	ABD Mason Mabetlerinde Bir Gezinti	23-05-2013
082 KARŞIYAKA	Ahmet Bülent ÇUBUK	İnanç Sistemlerini Bekleyen Tehlikeler	01-04-2013
	Murat ÇİM	Temel İlkeler ve Eski Yükümlülükler	29-04-2013
	Nazım AYDİNÇ	Masonlukta Ahlak ve Ahlak Felsefesi	27-05-2013
097 BODRUM	Mehmet BEKAR	Skrüten, Yetkilerimiz ve Sorumluluklarımız	11-04-2013
	Zafer KÜSTÜ	Tekamül	25-04-2013
	İskender IŞIK	Masonik Yaşamlar Konuşma Dizisinde "Benjamin Franklin " Kardeş	09-05-2013
	Ataman TOMRUK	Doğudan Esintiler Konuşma Dizisinde "Önyargı"	09-05-2013
	Çınar ŞAHENK	Bitirmesini Bilmek	23-05-2013
099 KORDON	Hüseyin Dilek AKARLI	Masonik Özeleştiri-Masonik Yaşı İleri Olan Kardeşler Genç Kardeşlerine Nasıl Örnek Olmalıdırlar?	11-04-2013
	Ergün AYBARS	Cumhuriyet Dönemi, Atatürk ve Masonluk	25-04-2013
	Fatih ARACI	Bir Loca Üyesi Olarak Görevlerimiz	06-06-2013
102 DOĞA	Aylan KURUÇ	Hasret Nasıl Bir Duygu	09-04-2013
	Timur GUDA	Nec Plus Ultra (Buradan Öteye Geçiş Yok)	07-05-2013
105 TAN	Üzeyir KIRCA	Masonlukta Görev ve Eğitim	02-04-2013
	Ömer KÖKER	Yaşamımızı Düzenleyen Kurallar: Hukuk, Ahlak, Örf ve Adalet	16-04-2013
	Figen KUTER	Tahkikat	30-04-2013
113 OCAK	Ömer KÖKER	Zaman Kavramı ve Zamanı Kullanma Sanatı	04-04-2013
115 ŞAKUL	Erşan TINAY	Duygu ve Düşünceler (Masonluğun Evrenselliği, Rehberlik, Önlük)	08-04-2013
	Özdoğan ANBAR	Duygu ve Düşünceler (Masonluğun Evrenselliği, Rehberlik, Önlük)	08-04-2013
	Bahri ÖKTEM	Duygu ve Düşünceler (Masonluğun Evrenselliği, Rehberlik, Önlük)	08-04-2013
134 MARMARİS	Figen KUTER	Masonlukta Harici Teklifi ve Tahkikat	02-05-2013
	Berkin AYDOĞMUŞ	Mozart ve Masonik Müzik	16-05-2013
138 NOKTA	Murat ÇAKALOZ	Evrenin Ulu Mimarı	08-04-2013

LOCA	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
	Remzi SANVER	Beni Unutma Çiçeklerinin Devrim Hikayesi	06-05-2013
	İbrahim TUAÇ	Nasıl Kardeşiz?	20-05-2013
	Serdar ATLI	Kelebek Olmak	03-06-2013
142 İMBAT	Ahmet SERT	KuruluŐtan Bugüne İmbat	21-05-2013
145 NİRENGİ	Ömer KÖKER	Zaman Kavramı ve Zamanı Kullanma Sanatı	04-04-2013
	Levent KOCAOĞLAN	Erdem	18-04-2013
	Haldun ARSLAN	Evren	16-05-2013
148 AGORA	Cüneyt KÜÇÜKÖREN	Kutsal Kitapların Ortak Söylemi	11-04-2013
	Gürkan ÖZEN	Bektaşilik	25-04-2013
	Murat GOMEL	Daire	09-05-2013
	Ayhan ERAKAY	Analitik Düşünce ve Kolektif Düşünce	23-05-2013
149 İŐIK	Ömer KÖKER	Batının ve Doğunun Ortak Değeri Filozof İbni Rüşd	08-04-2013
	Tuncay FİLİZ	Hayatı Sanata DönüŐtürmektir Masonluk	20-05-2013
164 FETHİYE	Mehmet Ali KUTSAN	Sır Saklamak	11-04-2013
	Levent ÖZBAKKALOĞLU	Mason ve Eylem	14-05-2013
	Figen KUTER	Dönüm Noktası	11-06-2013
171 TERAZİ	Ömer KÖKER	Zaman Kavramı ve Zamanı Kullanma Sanatı	04-04-2013
	Figen KUTER	Delta İçinde Göz	18-04-2013
172 ÇEŐME	Sümer DENİZ	Masonlukta Neler Öğrendim	07-04-2013
	Berkin AYDOĞMUŞ	Mozart Kardeş ve Masonik Müzik	21-04-2013
	Gürkan KEFELİ	Masonluğun Penceresinden İnsanlık Değeri	26-05-2013
	Kazım PAR	Bağnazlık	23-06-2013
176 SENTEZ	Okan İŐIN	Devnim Ritüellerinin Kökeni Hür Masonluğa Geçiş Yolları ve Hür Masonlukta Uygulanma Amacı	09-04-2013
	Volkan YANDAŐ	Umut- Bekleyiş ... Godot	21-05-2013
178 KUŐADASI	Serdar TAŐTABANOĞLU	Ahilik ve Fütüvvet	10-04-2013
	Osman Derya TIKIR	Bektaşilik, Alevilik, Mevlevilik	10-04-2013
	Emin BİRCAN	Ölmeden Evvel Ölmek, Ölümün Ötesine Geçmek	10-04-2013
	Barlas ETENSEL	Yazılı Olmayan Kurallarımız (İbrahim Sağlam Kardeşin Anısına)	24-04-2013

	Cihangir GENER	Kuantum ve Masonluk	22-05-2013
	Nazmi AYDINÇ	Tenkit Sanatı	26-06-2013
182 ZUHAL	Ünal ERSÖZLÜ	Sevgi Kavramına Masonik Yaklaşım	11-04-2013
	Figen KUTER	ABD Mason Mabetlerinde Bir Gezinti	25-04-2013
	Haluk TOSUNER	Aklın Yolculuğu	09-05-2013
187 ÖZVERİ	Güngör KAVADARLI	Işığa Yürüyüşün Seyir Defteri	10-04-2013
	Türker SUSMUŞ	Yalnızlık	08-05-2013
192 HERMES	Eray ÖZDEN	Neden Mason Olduk? Neden Buradayız?	01-04-2013
	Remzi SANVER	1965 Olayları	15-04-2013
	Ercüment ER	Adalet	13-05-2013
198 PAMUKKALE	Gökhan KUŞKUCU -Mesih KUŞKUCU- Ahmet BAŞKAYA	Matematik ve Masonluk	06-04-2013
	Korkut KESKİNER	Ezoterizmin Pratiği	06-05-2013
	Cihangir GENER	Kuantum ve Masonluk	22-05-2013
205 HERODOT	Arkun DEMİRCAN	Tapınak Şövalyeleri	18-04-2013
	Bülent MESTÇİ	Gönül Gözüyle	16-05-2013
	Ömer KÖKER	Masonik Sohbet	06-06-2013
213 DOKUZEYLÜL	İbrahim İZMİT	Geçmişten Günümüze Mabet	07-05-2013
	Güngör KAVADARLI	Mason Nedir?, Ne Değildir?	21-05-2013
	Levent ÖZBAKKALOĞLU	Şiddet ve Savaş İnsanın Kaderi mi ?	04-06-2013
220 OKYANUS	Denizhan YAŞAR	Kaos'tan Düzene	02-04-2013

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	LOCA	İNTİKAL TARİHİ
GÜRCAN HASÇALIŞKAN	EGE	1-2-2013
JOSEF GABAY	HÜMANİTAS	17-2-2013
AYDIN ÇELİK	ANKARA	20-2-2013
TUNÇ HEPER	IŞIN	22-2-2013
ÖNER ERSAY	ÇANKAYA	13-3-2013
ALPTEKİN KÜÇÜKÇELEN	PUSULA	8-4-2013
ÖMER FARUK GÜNEL	ÇANKAYA	9-4-2013
NURİ YILDIRIM	AHENK	17-4-2013
TEOMAN OKKALI	ÜÇNUR	24-4-2013
MUTLU DÖKMEN	ERENLER	28-4-2013
WILLY KAMHİ	HÜMANİTAS	10-5-2013
SADİ KARAELMAS	GÜNEŞ	21-5-2013
CİHAT BEŞE	ANADOLU	22-5-2013
VEDAT DOYURAN	TOLERANS	9-6-2013
SAVAŞ ORAY	ATLAS	10-6-2013
HASAN ÖZER	KOZA	12-6-2013
KEMAL TANSEL	ANIT	22-6-2013
AHMET KAMİL GÜNER	ALEV	12-7-2013

HİÇBİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev.:’in Ul.: Mi.:’ndan sonsuz mağfiret kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAZI KABULÜ

ve YAYIN KURALLARI

Yazının Kabulü

Mimar Sinan Dergisi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin üç ayda bir yayımlanan akademik nitelikteki yayın organıdır ve 10 Ekim 1966 tarihinden beri yayınlanmaktadır. Dergide, Masonlukla ilgili özgün araştırma, makale ve çeviriler yayımlanır.

Mimar Sinan Dergisi iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, hakemler tarafından değerlendirilen ve yayımlanması uygun görülen özgün araştırma yazılarına, ikinci bölümde de dergi alanı kapsamındaki konulara özgü yorum makalelerine yer verilmektedir.

Yazarlar, makalenin özgün bir yazı olduğunu, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmadığını ve makalenin değerlendirme süreci içerisinde başka bir yerde yayımlanmayacağını kabul etmelidirler.

Yazılardaki bilgilerin ile kaynakların doğruluğundan tümüyle yazarlar sorumludur. Dergide yayımlanan yazılar, yazarların şahsi görüşlerini ifade eder ve sorumluluğu tamamen kendilerine aittir. Bu yazıların Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın veya başka bir Masonik biriminin resmi görüşlerini veya fikirlerini temsil ettiği iddia edilemez.

Yayın Kuralları

Hakemli bölüm için gönderilen yazılar 30 sayfayı, kişisel yorum makaleleri ise 15 sayfayı aşmamalıdır. Araştırma yazıları ve makalelerin Türk Dil Kurumu yazım kurallarına uygunluğu şart olup, imlâda Türk Dil Kurumunun kaidelerine uyulacaktır. Bir sözcüğün yazımında tereddüt olduğu takdirde Ana Yazım Kılavuzu'na (Ömer Asım Aksoy, Adam Yayınları) bakılacaktır. Kısaltma kullanmak gerekiyorsa, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının kısaltma dizini geçerli olacaktır.

Yazılar elektronik ortamda verilmeli, yazar/yazarların iletişim bilgileri belirtilmeli, konferans üslubunda olmamalıdır. Özgün araştırmaların dayandırıldığı belgelerden alıntılar sarıh bir biçimde, dip not veya son not olarak belirtilmelidir.

Makalenin ilk sayfasında makalenin adı, özeti ve anahtar sözcükler (Türkçe ve İngilizce) yer almalıdır. Ayrıca yazının Türkçe ve mümkünse İngilizce kısa bir özeti (özet – abstract) ile yazı başlığının İngilizcesi bulunmalı ve faydalanılan kaynaklar belirtilmelidir. İnternet’ten alınan kaynakların doğruluğu mutlaka tahkik edilmelidir.

Yazıda resim veya şekil kullanılmışsa; bunlar yazının içindeki yerine konulduğu gibi, ayrı birer dosya olarak da verilmeli, resimler basılabilecek kalitede (en az 300 dpi) olmalıdır.

Çeviri yazılarda; yazarın ve çevirenin adı ile birlikte orijinal yazının nerede ve hangi tarihte yayınlandığı belirtilmelidir. Ayrıca müellifin onayı alınmış olmalı veya çeviri yazının telif hakkı sorun olmamalıdır.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulunun onayından geçtikten sonra yayınlanır. Yayınlanmayan yazılar için geleneğimiz uyarınca herhangi bir gerekçe gösterilmez. Yayın Kurulu gerekli gördüğü durumlarda metinde editoryal düzeltmeler yapabilir. Gönderilen veya yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez, yazı yayınlandığı takdirde bütün telif hakları Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği’nin olur.

Yazarlar yazılarını, Yayın Kuruluna teslim ettiklerinde bu şartları kabul etmiş sayılırlar.

Yazılarınızı, her türlü istek, soru, şikayet ve önerilerinizi aşağıdaki yazışma ya da e-posta adresine gönderebilirsiniz.

YAZIŞMA ADRESİ:

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAYIN KURULU

Nur-u Ziya Sokak, No. 9, Kat 2 34420 Beyoğlu – İstanbul

e-posta : mimarsinandergisi@gmail.com

MİMAR SİNAN

The Quarterly Journal of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

7. Message From The Grand Master.....Ömer KÖKER
9. General Assembly No: 4 September 4, 1955.....Erdal TÜRKER
22. Ma'at.....Eren ERBABACAN
35. The Figure of Emanuele Carasso in Relations Emanuela LOCCI
Between Italy and Turkey Translated by: O. Umut TURAN
49. Duke of Sussex: Grand Master in Andreas C. RIZOPOULOS
Two Countries Translated by: Yavuz AŞLAK
64. Fraternities in the Medieval EuropeKorkut ANIÇ
Ender SARGIN
Cem KÜTÜK
Mert DUYGAN
81. No England is an Island: A Four Nations.....John BELTON
History of the 1813 Union Translated by: Celil LAYİKTEZ
93. News from The LodgesMimar SİNAN
118. Obituaries.....Mimar SİNAN
119. Article Submission RulesMimar SİNAN

Address : 9, Nuruziya Sokağı – Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2013

NO : 160

